

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
PREFEKTI I QARKUT SHKODER

Nr. 544/1 Prot.

Shkodër, më 22.07.2026

Lënda: Mbi Vendimin Nr.45, datë 17.07.2026 të Këshillit Bashkiak Vau Dejës.

KËSHILLI BASHKIAK VAU DEJËS

Prefekti i Qarkut Shkodër, në zbatim të detyrave të tij funksionale të përcaktuara në ligjin Nr. 107 datë. 27.10.2016 "Për Prefektin e Qarkut" i ndryshuar, Udhëri i Kryeministrit Nr.21/2025 "Për detyrat e administratës së Prefektit", Urdhërit të Ministrit të Brendshëm Nr.39/2025 "Për miratimin e rregullores së brendshme "Për organizimin dhe funksionimin e Institucionit të Prefektit të Qarkut dhe Aneksi I "Rregullat për procedurat e verifikimit dhe kontrollin nga Prefekti i Qarkut", të ligjit Nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore", të ndryshuar, neni 18, neni 23, neni 54/k, neni 55/2, ligjit Nr.57/2025 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", neni 18, 20/2, 24, 65/3, dokumentacionit të dërguar nga Sekretari i Këshillit Bashkiak Nr.5263 prot datë 20.07.2026, shqyrtoi vendimin Nr.45, datë 17.07.2026 të Këshillit Bashkiak Vau Dejës "Për miratimin e planit vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane, në territorin administrativ të Bashkisë Vau Dejës 2026-2031".

Për sa trajtuar, Prefekti ju autorizon të procedoni, por në vëmendjen Tuaj, se ky lloj akti duhet të ketë bashkëngjitur miratimin teknik nga AKEM.

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin,

PREFEKT

Holta DUDA

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

**BASHKIA VAU DEJËS
KËSHILLI BASHKIAK**

VENDIM

Nr 45. Datë 17/07/2026

**"PËR MIRATIMIN E PLANIT LOKAL TË MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE
TË NGURTA URBANE 2026-2031 BASHKIA VAU I DEJËS"**

Me propozim të Kryetarit të Bashkisë, mbështetur në ligjin nr.8419, datë 21.10.1998 "Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar; Nenet 23, 33, 54 të Ligjit nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" të ndryshuar; Ligjin nr.44/2015 "Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë; Ligjit nr.68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore";i ndryshuar; Ligjit Nr.8094, datë 21.03.1996 "Për largimin publik të mbeturinave"; Ligjin nr. 57, datë 16.10.2025 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve"; Ligjin Nr.10431, datë 09.06.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit", të ndryshuar; Ligjin Nr. 10448 datë 14.07.2011 "Për lejet e mjedisit", të ndryshuar; Ligjin nr. 9010 datë 13.02.2003 "Për administrimin mjedisor të mbetjeve të ngurta"; Ligjin Nr. 10279, datë 20.05.2010 "Për Kundërvajtjet Administrative"; Ligjin Nr.89/2022 "Për policinë Bashkiake"; VKM Nr.452, datë 26.07.2023 "Për miratimin e rregullores kuadër të policisë Bashkiake"; VKM Nr.575, datë 24.6.2015 "Për miratimin e kërkesave menaxhimin e mbetjeve inerte"; VKM Nr.660, datë 31.10.2018 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin mbetjeve të metaleve"; VKM Nr.608, datë 17.9.2014 "Për Përcaktimin e masave të nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"; VKM nr.687 datë 29.07.2015 "Për miratimin për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve", të ndryshuar; VKM nr.127 datë 11.02.2015 "Për kërkesat për përdorimin në bujqësi të llumrave të ujërave të ndotura; VKM nr.418 datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"; VKM nr.117, datë 13/02/2013 "Për kriteret në bazë të cilave përcaktohet kur disa tipe të metalit skrap pushojnë së qëni mbetje", të ndryshuar VKM nr.957, datë 19/12/2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike"; VKM nr.866, datë 04/12/2012 "Për bateritë, akumulatorët dhe mbetjet e tyre"; VKM nr.765, datë 07/11/2012 "Për miratimin e rregullave për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura"; VKM nr.705, datë 10/10/2012 "Për menaxhimin e mbetjeve të automjeteve në fund të jetës";

VKM nr.452, datë 11/07/2012 "Për landfill-et e mbetjeve", të ndryshuar: VKM nr.177, datë 06/03/2012, Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre", të ndryshuar; VKM nr.178, datë 06/03/2012 "Për incinerimin e mbetjeve"; VKM Nr.319, datë 31.05.2018 "Për miratimin e masave për kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve"; VKM nr.418, datë 27.05.2020 "Për miratimin e dokumentit të politikave strategjike dhe të planit kombëtar për menaxhimin e integruar të mbetjeve, 2020-2035", VKM Nr.447, datë 16.06.2010 "Për miratimin e rregullores tip të administrimit të bashkëpronësisë në ndërtesat e banimit"; VKM Nr.652 datë 14.09.2016 "Për rregullat dhe kriteret për menaxhimin e mbetjeve për gomat e përdorura; Këshilli Bashkiak:

VENDOSI:

1. Të miratojë Planin Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane 2026-2031, Bashkia Vau Dejës.
2. Për zbatimin e këtij vendimi ngarkohet Kryetari i Bashkisë.
3. Ky vendim hyn në fuqi 10 ditë pas shpalljes Publike (sipas përcaktimeve të nenit 55, pika 6, të ligjit nr 139/2015, "Për vetëqeverisjen vendore", i ndryshuar).

KRYETARI I KËSHILLIT

Ervis SHUMAI

Miratuar me...19...vota

Vota pro 19.

Vota kunder

Vota Abstenim

Zbardhur me datë 20.07.2026

SEKRETARI I KËSHILLIT

Ardian ÇELEPIJA

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA VAU DEJËS

DREJTORIA E SHERBIMEVE PUBLIKE, MBROJTJES SË KONSUMATORIT DHE
VETERINARISË

SEKTORI I SHERBIMEVE PUBLIKE

PROJEKTVENDIM

Nr. 01 Datë 18 / 06 / 2026

**"PËR MIRATIMIN E PLANIT LOKAL TË MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE
TË NGURTA URBANE 2026-2031 BASHKIA VAU DEJËS "**

Mbeshtetur në ligjin nr.8419, datë 21.10.1998 "Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar; Nenet 23, 33, 54 germa k të Ligjit nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" të ndryshuar; Ligjit nr.44/2015 "Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë; Ligjit nr.68/2017 "Për financat e vetëqeverisjes vendore"; i ndryshuar; Ligjit Nr.8094, datë 21.03.1996 "Për largimin publik të mbeturinave"; nenet 12,13 Ligjit Nr.10463, datë 22.9.2011 "Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve", të ndryshuar; Ligjit Nr.10431, datë 09.06.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit", të ndryshuar; Ligjit Nr. 10448 datë 14.07.2011 "Për lejet e mjedisit", të ndryshuar; Ligjit nr. 9010 datë 13.02.2003 "Për administrimin mjedisor të mbetjeve të ngurta"; Ligjit Nr. 10279, datë 20.05.2010 "Për Kundërvajtjet Administrative"; Ligjin Nr.89/2022 "Për policinë Bashkiake"; VKM Nr.452, datë 26.07.2023 "Për miratimin e rregullores kuadër të policisë Bashkiake"; VKM Nr.575, datë 24.6.2015 "Për miratimin e kërkesave menaxhimin e mbetjeve inerte"; VKM Nr.660, datë 31.10.2018 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin mbetjeve të metaleve"; VKM Nr.608, datë 17.9.2014 "Për Përcaktimin e masave të nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"; VKM nr.687 datë 29.07.2015 "Për miratimin për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve", të ndryshuar; VKM nr.127 datë 11.02.2015 "Për kërkesat për përdorimin në bujqësi të llumrave të ujrave të ndotura; VKM nr.418 datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"; VKM nr.117, datë 13/02/2013 "Për kriteret në bazë të të cilave përcaktohet kur disa tipe të metalit skrap pushojnë së qeni mbetje", të ndryshuar VKM nr.957, datë 19/12/2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike"; VKM nr.866, datë 04/12/2012 "Për bateritë, akumulatorët dhe mbetjet e tyre"; VKM nr.765, datë 07/11/2012 "Për miratimin e rregullave për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura";

VKM nr.705, datë 10/10/2012 "Për menaxhimin e mbetjeve të automjeteve në fund të jetës"; VKM nr.452, datë 11/07/2012 "Për landfill-et e mbetjeve", të ndryshuar; VKM nr.177, datë 06/03/2012, Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre", të ndryshuar;

VKM nr.178, datë 06/03/2012 "Për incinerimin e mbetjeve"; VKM Nr.319, datë 31.05.2018 "Për miratimin e masave për kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve";

VKM nr.418, datë 27.05.2020 "Për miratimin e dokumentit të politikave strategjike dhe të planit kombëtar për menaxhimin e integruar të mbetjeve, 2020-2035", VKM Nr.447, datë 16.06.2010 "Për miratimin e rregullores tip të administrimit të bashkëpronësisë në ndërtesat e banimit"; VKM Nr.652 datë 14.09.2016 "Për rregullat dhe kriteret për menaxhimin e mbetjeve për gomat e përdorura;

PROPOZOJMË:

1. Të miratojë Planin Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane 2026-2031 Bashkia Vau Dejës.
2. Për zbatimin e këtij vendimi ngarkohet Kryetari i Bashkisë.
3. Ky vendim hyn në fuqi 10 ditë pas shpalljes.

KRYETARI
Kristian Shkreli

NË MUNGESË DHËNIE SHPËRTHËS

ZV/KRYETAR

Aleksandra Gjoni

Konceptoi: Zef Pashuku, Përgjegjes Sektori i Shërbimeve Publike

Miratoi: Besmir, Lepi Drejtor/Drejtorja e Shërbive Publike, Mbrojtjes së Konsumatorit dhe Veterinarisë

Konfirmoi Bazën Ligjore: Sektori i Asistencës Ligjore, Kontratave dhe Çështjeve Gjyqësore

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA VAU DEJËS

DREJTORIA E DREJTORIA E SHERBIMEVE PUBLIKE, MBROJTJES SË KONSUMATORIT DHE
VETERINARISË
SEKTORI I SHERBIMEVE PUBLIKE

RELACION

KËSHILLIT BASHKIAK VAU DEJËS

"PËR MIRATIMIN E PLANIT LOKAL TE MENAXHIMIT TE INTEGRUAR TE MBETJEVE TE
NGURTA URBANE 2026-2031 NE BASHKINE VAU DEJES"

Të nderuar këshilltarë!

Bashkia Vau Dejës në kuadër të ushtrimit të veprimtarisë dhe funksioneve të saj cakton rregulla për organizimin dhe funksionimin e çështjeve vendore brenda juridiksionit të saj, në pajtim me ligjin. Në referim të parimeve kushtetuese dhe ligjeve kemi marrë këtë nisëm për të rishikuar planin lokal të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane për Bashkinë Vau Dejës 2026-2031",

Plani Lokal i Manaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU) 2026-2031, është një dokument planifikimi strategjik, i cili vjen për Bashkinë Vau i Dejës mbas përfundimit të afatit të Planit paraardhës 2020-2025. Plani i përfunduar ka kaluar procesin e rishikimit dhe monitorimit të realizimit të objektivave të aktiviteteve dhe planeve të veprimit. Plani Lokal i Manaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU) 2026-2031, është instrument që mundëson zbatimin e politikave kombëtare të mbetjeve në nivel lokal, si një dokument/udhëzues i rëndësishëm për manaxhimin e mbetjeve urbane në Bashkinë Vau i Dejës.

Ky plan mundëson orientimin strategjik për të ardhmen dhe njëkohësisht krijon një qendrim të përbashkët midis aktorëve të ndryshëm për manaxhimin e mbetjeve në nivel lokal. PLMIMNU është më shumë i orientuar në veprime konkrete dhe të detajuara në lidhje me sistemin e grumbullimit, trajtimit, riciklimit, trajtimit final dhe impianteve respektive të trajtimit të mbetjeve. Duke u orientuar nga zbatimi i PLMIMNU bashkia ka për qëllim ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në të gjithë territorin, duke optimizuar koston e shërbimit kundrejt buxheteve të limituara që ka bashkia, si dhe në hartimin e nevojave për investime kapitale për sektorin e menaxhimit të mbetjeve.

Hartimi i planit vendor nga Njësitë e Qeverisje vendore është një detyrim ligjor i përcaktuar nga Ligji Nr.10 463, datë 22.09.2011, "Për manaxhimin e integruar të mbetjeve", ku në nenin 12, pika 2 citohet:

...pjesë e qeverisjes vendore apo grup njësisht të qeverisjes vendore harton planin vendor të menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me planin kombëtar dhe planin rajonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe me kërkesat e nenit 10 të këtij ligji. PLMIMNU u hartua në zbatim të Urdhërit të Kryetarit të Bashkisë Nr339 Datë 05.05.2026 "Për Ngritjen e Grupit të punës për rishikimin e Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve në Bashkinë Vau i Dejës".

Grupi i punës u trajnua nga projekti në të gjitha elementët e planit, duke studiuar situatën aktuale të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau i Dejës, skenarët e mundshëm për Zonat funksionale dhe skenarët e mbledhjes zonat malore dhe në territoret me destinacion turizmin. Ata ishin pjesë e zhvillimit të planit që në fillimet e tij duke rishikuar dhe përzgjedhur opsionet që janë ekonomikisht të mundshme me buxhetin që ka në dispozicion Bashkia, dhe të pranueshme nga ana mjedisore me ndikimet minimale në mjedis dhe në përputhje me politikat dhe legjislacionin mjedisor në fuqi. Çdo etapë e këtij plani, duke përfshirë prioritetet e bashkisë, vizionin objektivat opsionet, investimet dhe afatet kohore u diskutuan gjatë takimeve dhe trajnimeve të grupit të punës. Plani është hartuar duke u bazuar në Instrumentin Kombëtar të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane miratuar me VKM Nr.418, datë 27.05.2020 "Për miratimin e dokumentit të politikave strategjike dhe të planit kombëtar për menaxhimin e integruar të mbetjeve, 2020-2035". Dokumenti i Politikave Strategjike është dokumenti kryesor planifikues në fushën e menaxhimit të mbetjeve bashkiake, jo-bashkiake dhe të rrezikshme në Shqipëri dhe mbulon periudhën kohore 2020-2035.

Ky dokument strategjik merr parasysh zhvillimet planifikuese dhe infrastrukturore në sektorin e mbetjeve prej vitit 2011, në nivelet e qeverisjes qendrore dhe vendore, përfshirjen e madhe të biznesit privat dhe investimet e shumta të kryera në nivelin e grumbullimit, transferimit dhe veçanërisht të trajtimit të mbetjeve. Dokumenti i Politikave Strategjike e rishikuar e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve zhvillohet mbi vizionin ose perceptimin e konceptit "zero mbetje", që mbetjet të grumbullohen dhe trajtohen si lëndë të para dhe menaxhimi të bëhet në përputhje me konceptin e sistemeve të ekonomive qarkulluese, në shërbim të përdorimit me kriter dhe ruajtjes së burimeve të lëndëve të para.

KRYETARI
Kristian Shkreli

NË MUNGESË DHE ME URDHËN

ZV/KRYETAR
Aleksandër Gjoni

Konceptoi: Zef Pashuku, Përgjegjës Sektori i Shërbimeve Publike
Miratoi: Besmir, Lep/Drejtor/Drejtorja e Shërbive Publike, Mbrojtjes së Konsumatorit dhe Veterinarisë

Plani Lokal i Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve të
Ngurta Urbane
Bashkia Vau Dejës
2026-2031

Qershor, 2026

Një kontribut të veçantë për hartimin e këtij plani ka dhënë stafi i Bashkisë Vau Dejës i kryesuar nga Elvis Preci - Zv/Kryetar i Bashkisë Vau Dejës, Armena Zagani - Përgjegjës (Sektori i Financës), Ersilda Preka - Jurist (Sektori Ligjor), Besmir Lepi - Drejtor Shërbimet Publike, Zef Pashuku - Përgjegjës Shërbimet Publike, Entela Osmani - Përgjegjës Sektori i Mjedisit, Erjona Kolce - Administrator Njësia Administrative Bushat, Klodian Daja - Administrator Njësia Administrative Hajmel, Kristjan Ndoja - Administrator Njësia Administrative Shllak, Pjetër Delija - Administrator Njësia Administrative Temal. Grupi i punës u asistua nga Elvin Hoxha ekspert për Qeverisjen Vendore.

SHKURTIMET

AKEM	Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve
AKM	Agjencia Kombëtare e Mjedisit
BE	Bashkimi European
INSTAT	Instituti Shqiptar i Statistikave
MIM	Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve
MIMN	Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve të Ngurta
MNB	Mbetje të Ngurta Bashkiake
MNP	Mbetje nga Ndërtimet dhe Prishjet
MEE	Mbetje elektrike dhe elektronike
MM	Ministria e Mjedisit
NJA	Njësi Administrative
NJQV	Njësi Qëndrore Vendore
PGM	Pikë Grumbullimi Mbetjesh
PRMM	Plani Rajonal i Menaxhimit të Mbetjeve
PVMIM	Plani Vendor i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve
PZP	Përgjegjësia e Zgjeruar e Prodhuesit
SHPZP	Shoqëri për Përgjegjësinë e Zgjeruar të Subjektit Prodhues
SKMIM	Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe Plani i Veprimt
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
VSM	Vlerësim Strategjik Mjedisor
ZAM	Zona e Administrimit të Mbetjeve
ZMM	Zona e Menaxhimit të Mbetjeve

TABELA PËRMBAJTJES

I. HYRJE	6
1.1 NEVOJA PËR HARTIMIN E PLANIT LOKAL TË MENAXHIMIT E INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE	6
1.2 HARTIMI I PLMIMNU NË BASHKINË VAU DEJËS.....	7
II. POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NE MENAXHIMIT E MBETJEVE	7
2.1 POLITIKAT KOMBËTARE DHE PRINCIPET BAZË TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE	7
2.2 ASPEKTET INSTITUCIONALE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE.....	9
2.2.1 Organizimi në nivel qendror.....	9
2.2.2 Organizimi në nivel lokal.....	10
2.3 INFORMACION PËRMBLEDHËS MBI LEGJISLACIONIN	14
2.4 INSTRUMENTAT PËR MENAXHIMIT E INTEGRUAR TË MBETJEVE NË NIVEL VENDOR.....	16
III. PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME	18
3.1 PROFILI I BASHKISË.....	18
3.1.1 Të dhëna demografike	19
3.1.2 Karakteristikat social ekonomike	19
3.2 ASPEKTE INSTITUCIONALE NË MENAXHIMIT E MBETJEVE NË BASHKINË VAU DEJËS.....	20
3.3 ASPEKTE TEKNIKE NË MENAXHIMIT E MBETJEVE NË BASHKINË VAU DEJËS	21
3.3.1 Të dhëna për sasinë e prodhuar e mbetjeve skema e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës	21
3.3.2 Riciklimi dhe kompostimi	24
3.3.3 Landfilli i Bushatit.....	24
IV. ASPEKTET FINANCIARE NE MENAXHIMIT E MBETURINAVE	25
4.1 KOSTO E PLOTË E SISTEMIT TË MENAXHIMIT TË MBETURINAVE.....	25
4.2 SISTEMI I TARIFAVE TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE.....	26
V. INDIKATORËT E PERFORMANCËS	28
VI. PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE	32
6.1 VIZIONI	32
6.2 OBJEKTIVAT	32
6.2.1 Rryma e mbetjeve, objekti i planit	35
6.2.2 Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit	35
6.3 SHËRBIMET E MENAXHIMIT TË TË MBETJEVE	35
6.3.1 Shërbimet e pastrimit rrugëve.....	36
6.3.2 Grumbullimi, transporti i mbetjeve.....	36
6.3.3 Trajtimi dhe depozitimi përfundimtar i mbetjeve.....	38
6.3.4 Minimizimi i mbetjeve	38
6.4 MENAXHIMI I MBETJEVE VOLUMINOZE DHE NDËRTIMORE.....	41
6.5 SKENARËT E PROPOZUAR PËR SHËRBIMIN E MENAXHIMIT TË MBETJEVE.....	42
6.6 KRAHASIMI I KOSTOVE TË SKENARËVE TË PROPOZUAR ME SKENARIN BAZË	54
6.7.1 Metodologji për mbulimin e kostos.....	55
VII. PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT.59	
VIII. RISHIKIMI I PLANIT	60
8.1 MONITORIMI I PLANIT.....	60
IX. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL.....	63

9.1	RREGULLORJA VENDORE.....	63
9.2	ZBATIMI DHE SANKSIONET.....	63
9.3	LICENCIMI MJEDISOR.....	64
9.4	PJESËMARRJA E SEKTORIT PRIVAT.....	64
9.5	MBËSHTETJA POLITIKE.....	65

X. PLANI I VEPRIMIT..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

**ANEKS I: PLAN I DETAJUAR PËR PROGRAMIN E NDËRGJEGJËSIMIT NË LIDHJE ME
PROCESIN E MANAXHIMIT TË MBETJEVE DHE SKEMAVE TË MINIMIZIMIT TË TYRE71**

**ANEKSI II – KOSTOT NJËSI SIPAS SISTEMIT TË LLOGARITJES SË KOSTOS PËR SKENARIN I
& II**

I. HYRJE

1.1 Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane (PLMIMNU) është një dokument planifikimi strategjik, i cili mundëson zbatimin e politikave kombëtare të mbetjeve në nivel lokal, si një dokument/ udhëzues i rëndësishëm për menaxhimin e mbetjeve urbane në Bashkinë Vau Dejës.

Ky plan mundëson orientimin strategjik për të ardhmen dhe njëkohësisht krijon një qendrim të përbashkët midis aktorëve të ndryshëm për menaxhimin e mbetjeve në nivel lokal. PLMIMNU është më shumë i orientuar në veprime konkrete dhe të detajuara në lidhje me sistemin e grumbullimit, trajtimit, riciklimit, trajtimit final dhe impianteve respektive të trajtimit të mbetjeve.

Qëllimi i PLMIMNU konsiston në sfidën e re që ka bashkia për të ofruar shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të gjithë territorin e saj, duke optimizuar koston e shërbimit kundrejt buxheteve të limituara që ka bashkia si dhe në hartimin e nevojave për investime kapitale për sektorin e menaxhimit të mbetjeve. Gjithashtu plani fokusohet edhe në përcaktimin e metodologjisë për zbatimin e sistemit të monitorimit, si dhe në ngritjen e kapaciteteve të brenda bashkisë për zbatimin e planit

Më konkretisht, ky plan ka si qëllim të mundësojë dhe sigurojë si më poshtë:

- Përputhshmëri me Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe objektivat e saj: duke kontribuar në zbatimin e politikave kombëtare dhe arritjen e objektivave kombëtare në fushën e mbetjeve
- Opsionet e menaxhimit të mbetjeve: për të mundësuar grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve në përputhje me objektivat kombëtare. Plani identifikon fushat dhe teknologjitë e duhura për minimizimin dhe depozitimin (asgjësimin) final të mbetjeve
- Instrumente institucionale, organizative dhe rregullore: mundëson paraqitje të plotë të kuadrit institucional, organizativ dhe rregullator dhe rekomandon masat për përmirësimin e elementeve përbërës të tij, duke përfshirë ato që kontrollojnë mbetjet në të gjithë sistemin e menaxhimit për të siguruar përputhshmërinë me standardet e menaxhimit të mbetjeve
- Nevojat financiare për investime: duke përshkruar dhe argumentuar nevojat financiare dhe nevojën për investime për zbatimin e skemave të grumbullimit dhe trajtimit të mbetjeve
- Burime financiare për investime: duke krijuar një klimë të favorshme për sigurimin e fondeve qeveritare për mbetjet sikurse dhe fonde nga institucione ndërkombëtare

Sipas nenit 65, të ligjit Nr. 57/2025, **Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve** çdo bashki harton planin e menaxhimit të integruar të mbetjeve për territorin që ka nën juridiksion, në përputhje me Strategjinë Kombëtare dhe planin zonal të menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe me kërkesat e këtij ligji.

Gjithashtu bashkitë hartojnë planet për menaxhimin e rrymave specifike të mbetjeve, që krijohen në territorin e vet, përfshirë letrën dhe kartonin, ambalazhet prej qelqi, metalin e plastikën, dhe mbetjet bio ose masën e gjelbër nga parqet ose kopshtet e shtëpive. Në këtë plan parashikohen, sipas rastit, masa më shtrënguese sesa masat e përcaktuara në Strategjinë Kombëtare.

Planet vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve miratohen nga këshilli bashkiak, pas miratimit teknik nga AKEM-i dhe përditësohen të paktën çdo pesë vjet.

1.2 Hartimi i PLMIMNU në Bashkinë Vau Dejës

Në fazën e parë të projektit u themelua grupi i punës me përfaqësues nga stafi i bashkisë dhe ekspertë të jashtëm. Ata ishin pjesë e zhvillimit të Planit që në fillimet e tij duke rishikuar dhe përzgjedhur opsionet që janë ekonomikisht të mundshme me buxhetin që ka në dispozicion bashkia, dhe të pranueshme nga ana mjedisore me ndikimet minimale në mjedis dhe në përputhje me politikat dhe legjislacionin mjedisor në fuqi. Çdo etapë e këtij plani, duke përfshirë prioritetet e bashkisë, vizionin, objektivat, opsionet, investimet dhe afatet kohore u diskutuan dhe u ranë dakort gjatë takimeve të grupit të punës.

Në hapa të ndryshëm të hartimit të planit, grupi i punës organizoi seanca diskutimi dhe konsultimi me përfaqësuesit kryesorë të bashkisë. Procesi i konsultimit, i cili çoi në punën e ngushtë midis aktorëve, duke rakorduar në ato që i nevojiten bashkisë, duke ofruar mundësi për komente apo diskutime të ndryshme. Përfaqësuesit e Bashkisë Vau Dejës kanë asistuar gjatë lëvizjeve në terren dhe kanë dhënë asistencën e tyre në lidhje me identifikimin e gjendjes ekzituese të ofrimit të shërbimit në të gjithë territorin e bashkisë së madhe.

II. POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NË MENAXHIMIN E MBETJEVE

2.1 Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve

Qeveria Shqiptare miratoi me VKM nr. 418, datë 27.05.2020 "Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar për Menaxhimin e IntegrUAR të Mbetjeve 2020-2035". Ky dokument strategjik do t'i mundësojë njësive të qeverisjes vendore një mjet mjaft frytdhënës për t'i udhëhequr ata në mënyrë të duhur për hartimin e planeve të tyre lokale për menaxhimin e integruar të mbeturinave, duke u bazuar në 4 qëllime strategjike për periudhën 2020-2035:

- **QS1:** Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve, duke përmbushur parimet kryesore dhe kërkesat ligjore të planifikimit
- **QS2:** Përmirësimi dhe harmonizimi i kuadrit ligjor të menaxhimit të mbetjeve
- **QS3:** Financimi i qëndrueshëm i menaxhimit të mbetjeve
- **QS4:** Burimet njerëzore, ndërgjegjësimi dhe pjesëmarrja e popullatës në menaxhimin e mbetjeve

Ky dokument politik, në vetvete, siguron udhëzime strategjike për menaxhimin e mbetjeve, duke udhëhequr vendimmarrjen lokale drejt marrjes dhe zbatimit të një sistemi të qëndrueshëm të administrimit të mbetjeve. Dokumenti i Politikave Strategjike udhëzon njësitë e qeverisjes vendore për përcaktimin e objektivave të tyre specifike vendorë, të matshëm, realistë, të arritshëm, bazuar në situatën e tyre ekzituese dhe standardin minimal të miratuar për menaxhimin e mbetjeve.

Strategjia, përmes përcaktimit të rëndësisë së standardit minimal të menaxhimit të mbetjeve në nivelin lokal (*grumbullimi 100% i mbetjeve në zonat urbane, transporti i sigurt dhe depozitimi i mbetjeve venddepazitimet e kontrolluara*), i ndjekur nga standardi ligjor (*mbledhja dhe trajtimi i diferencuar sipas rrymave specifike të mbetjeve, përcaktuar në ligjin nr. 57/2025, Për Menaxhimin e IntegrUAR të Mbetjeve*), përcakton trajektoren që duhet të ndjekin njësitë vendore për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve. Nisur nga kjo, NJQV-të udhëzohen të përmbushin, së pari, standardin minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve dhe më pas të planifikojnë hapat për të përmbushur standardin ligjor.

Llogaritja e koston së menaxhimit të mbetjeve për standardin minimal të shërbimit, gjatë hartimit të planeve lokale për menaxhimin e mbetjeve, është një hap i detyrueshëm (VKM nr.319, datë 31.05.2018) për NJQV-të. Kjo kosto duhet të jetë e përballueshme nga tarifat e pastrimit, të cilat përcaktohen për të mbuluar koston e shërbimit të për standardin minimal. Për më tepër, bazuar në konceptin e përballueshmërisë, të përcaktuar në dokumentin e politikave strategjike dhe në ligjin për vetëqeverisjen

lokale (2015), NJQV-të duhet të jenë të afta të përcaktojnë hapa cilësor të saktë për të kaluar nga standardi minimal i ofrimit të shërbimeve drejt një përmirësimi financiar të përballueshëm dhe të arritshëm të ofrimit të shërbimit.

Një koncept tjetër i prezantuar nga Dokumenti i Politikave Strategjike janë venddepozitimet e kontrolluara. Njësitë vendore duhet të alokojnë në buxhetet e tyre vjetore lokale fonde për masat emergjente për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet ekzistuese të mbetjeve, si:

- Masat për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet e mbetjeve;
- Masat e rehabilitimit për t'i përdorur ato për një kohë kalimtare derisa të vendosen objektet e trajtimit;
- Masat për mbylljen e sigurt të venddepozitimeve.

Direktivat e BE-së dhe dokumentat strategjik, rekomandojnë që të gjithë planet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të bazohen në parimet e përgjithshme të paraqitur më poshtë:

- **Hierarkia e mbetjeve:** Hierarkia e mbetjeve përfaqëson një nga parimet kryesore udhëzuese në menaxhimin e mbetjeve në BE. Hierarkia përshkruan një set të metodave prioritare në menaxhimin e mbetjeve duke vendosur “parandalimin dhe ripërdorimin” në majë dhe depozitimin si alternativën më pak të favorshme.

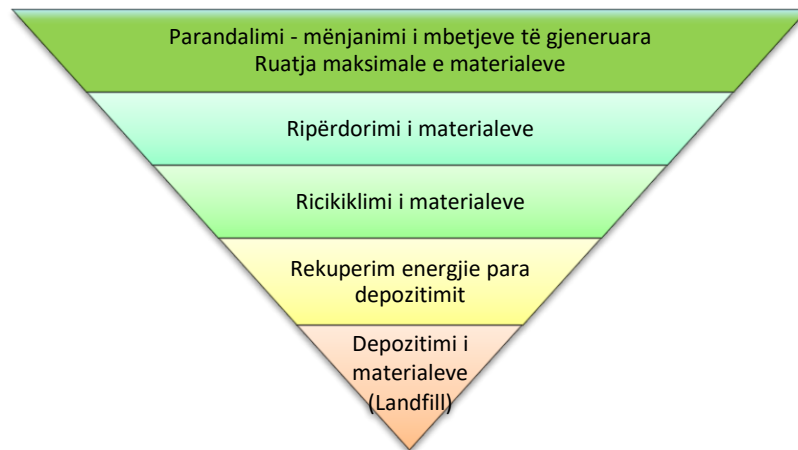

Figura 2 Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve

- **Parimi reduktues:** Të sigurojë ruajtjen e burimeve natyrore, duke minimizuar sa më shumë të jetë e mundur gjenerimin e mbetjeve. Qëllimi kryesor në reduktimin e mbetjeve qëndron në domosdoshmërinë e ndërprerjes së lidhjes midis rritjes ekonomike dhe gjenerimit të tyre;
- **Parimi parandalues:** Të sigurojë reduktimin e impakteve nga mbetjet në shëndetin e njerëzve dhe të mjedisit, veçanërisht të reduktojë substancat e rrezikshme tek mbetjet;
- **Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë:** Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë kërkon që mbetjet të manaxhohen sa më afër vendit ku prodhohet. Politika e BE-së rekomandon që shtetet anëtare të merren vetë me mbetjet e tyre, duke shmangur eksportin në vende të tjera.
- **Parimi i përgjegjësisë së prodhuesit apo ndotësit:** Parimi “Ndotësi pagan” kërkon që prodhuesit e mbetjeve të mbulojnë koston e menaxhimit të mbetjeve që gjenerojnë. Kështu kostot mjedisore dhe kostoja e menaxhimit të mbetjeve në të gjitha proceset duhet të reflektohen në çmimin e produktit si dhe në tarifat për ofrimin e shërbimit. Objektivi është ofrimi i një sistemi të drejtë dhe dekurajues për prodhimin pa kriter të mbetjeve.

2.2 Aspektete institucionale të menaxhimit të mbetjeve

2.2.1 Organizimi në nivel qendror

Bazuar në ligjin nr. 57/2025, Për Menaxhimin e IntegrUAR të Mbetjeve, Institucionet përgjegjëse në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve dhe autoritetet përgjegjëse që ushtrojnë funksione në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve janë të organizuara si më poshtë:

1. **Në nivel qendror**, autoritetet përgjegjëse në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve, të cilat ushtrojnë kryesisht funksione politikëbërëse, rregullatore, administruese, monitoruese dhe zbatuese janë:

a) Ministria përgjegjëse për mjedisin:

1. Ministria përgjegjëse për mjedisin është institucioni i nivelit qendror, që drejton politikën shtetërore në fushën e menaxhimit të mbetjeve.

2. Për zbatimin e funksionit të përcaktuar në pikën 1 të këtij neni, ministria:

- a) harton dhe zhvillon politikat, legjislacionin dhe standardet në fushën e menaxhimit të mbetjeve;
- b) harton Strategjinë Kombëtare për Menaxhimin e IntegrUAR të Mbetjeve e planin e veprimit dhe monitoron zbatimin e saj;
- c) zhvillon dhe mbështet fushatat informuese dhe ndërgjegjësuere për menaxhimin e mbetjeve me fonde publike dhe burime të tjera të ligjshme për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Ministria e Financës (në bashkëpunim me MM) është përgjegjëse për hartimin e legjislacionit për paraqitjen e taksave të ndryshme mjedisore.

b) Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve, si strukturë menaxhuese e infrastrukturës fundore të trajtimit të mbetjeve, që janë në administrim të saj.

1. Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve është person juridik, e organizuar në formën e një shoqërie aksionare. Autoriteti publik, që përfaqëson shtetin si aksionar të shoqërisë është ministria përgjegjëse për mjedisin.

2. Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve vepron nën emrin tregtar “Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve” sh.a., dhe me emrin e shkurtuar AKEM.

3. Selia e regjistruar e Agjencisë Kombëtare të Ekonomisë së Mbetjeve ndodhet në Tiranë.

4. Agjencia Kombëtare e Ekonomisë së Mbetjeve mund të krijojë shoqëri dhe degë.

5. Për përmbushjen e qëllimit dhe objektivave të këtij ligji, AKEM-i ushtron këto kompetenca kryesore në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve:

- bashkërendon me institucionet e administratës publike, në nivel qendror e vendor, me partnerët ndërkombëtarë, investitorët dhe palët e interesuara për zbatimin e menaxhimit të integruar të mbetjeve, për planifikimin territorial të infrastrukturës së mbetjeve dhe funksionimin e tyre në përputhje me parashikimet e këtij ligji;
- zhvillon, koordinon dhe administron infrastrukturën e rrjetit kombëtar të impianteve të trajtimit (rikuperimit dhe asgjësimit) të mbetjeve gjatë fazave të ndërtimit, operimit dhe mbylljes të tyre;
- realizon projektet për ngritjen e infrastrukturës fundore të menaxhimit të mbetjeve;
- ç) monitoron zbatimin e planeve e të programeve për menaxhimin e integruar të mbetjeve në nivel

c) Agjencia Kombëtare e Mjedisit është institucion publik qendror, në varësi të ministrit përgjegjës për mjedisin. Për përmbushjen e qëllimit dhe objektivave të këtij ligji, AKM-ja ushtron këto kompetenca kryesore në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve:

- mbledh, përpunon, ruan dhe analizon të dhënat për krijimin dhe trajtimin e mbetjeve, që lidhen me zbatimin e lejeve të mjedisit, në përputhje me standardet e pranuar dhe informon ministrinë dhe palët e tjera të interesuara;
- organizon dhe menaxhon regjistrat e të dhënave për çështje të ndryshme, që kanë të bëjnë me menaxhimin e integruar të mbetjeve, në përputhje me nenin 71 të këtij ligji;
- kryen vlerësimin e ndikimit mjedisor dhe licencimin e veprimtarive në fushën e menaxhimit të integruar të mbetjeve. Agjencia Kombëtare e Mjedisit;

ç) Struktura përgjegjëse inspektuese në fushën e mjedisit. Kjo strukturë kryen funksione kontrolluese dhe ndëshkuese:

- Zbaton inspektime periodike dhe të jashtëzakonshme në fushën e menaxhimit të mbetjeve.
- Siguron respektimin e kushteve të lejeve, standardeve mjedisore dhe kërkesave ligjore.
- Bashkëpunon me bashkitë dhe AKEM për identifikimin dhe ndëshkimin e ndotësve.

2.2.2 Organizimi në nivel lokal

Detyrimet e bashkive për menaxhimin e mbetjeve përcaktohen në ligjin organik, Ligji nr. 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, dhe në ligjin kuadër për maxhimin e integruar të mbetjeve (Ligji 57/2025).

Sipas përcaktimeve të ligjit organik 139/2015 detyrimet e bashkive paraqiten si mëposhtë:

- Organizimi i shërbimeve publike të mbetjeve. Sipas nenit 23 pika 10, bashkia është përgjegjëse për mbledhjen, transportin dhe trajtimin e mbetjeve të ngurta dhe shtëpiake në territorin e saj. Ky shërbim është funksion ekskluziv i bashkisë dhe duhet të garantojë mbulimin e plotë të territorit.
- Ofrimi i shërbimeve publike me standard. Neni 32 përcakton që bashkia duhet të sigurojë që shërbimet publike – përfshirë menaxhimin e mbetjeve – të jenë cilësore, të aksesueshme dhe me kosto të përballueshme për të gjithë qytetarët. Kjo nënkupton planifikim të standardeve dhe monitorim të performancës.
- Zgjedhja e instrumenteve për administrimin e shërbimit. Sipas nenit 33, bashkia mund të ofrojë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve përmes ndërmarrjeve publike, partneriteteve publike-private apo kontraktimeve me operatorë privatë. Në çdo rast, ajo mbetet përgjegjëse për performancën, transparencën dhe monitorimin e treguesve të shërbimit.
- Bashkëpunimi ndër-bashkiak për shërbime të përbashkëta. Neni 14 lejon dhe nxit bashkëpunimin midis dy ose më shumë bashkive për ushtrimin e funksioneve ose ofrimin e shërbimeve të përbashkëta, si p.sh. menaxhimi i mbetjeve. Bashkitë mund të ndajnë kostot, përgjegjësitë dhe përfitimet për investime ose infrastrukturë të përbashkët (p.sh. landfill-e ose impiante trajtimi).
- Sigurimi i financimit dhe kapaciteteve për shërbimet publike. Neni 22 pika 3 parashikon që në rast se bashkia nuk ka burime të mjaftueshme për të përmbushur standardet e shërbimit, qeverisja qendrore ofron mbështetje financiare ose teknike. Bashkia ka detyrimin të planifikojë burime njerëzore dhe financiare për funksionimin e qëndrueshëm të shërbimit të mbetjeve.

Bazuar në përcaktimet e Ligjit nr. 57, datë 16.10.2025 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, detyrimet direkte të bashkive për menaxhimin e mbetjeve, janë si më poshtë:

1. Organizimi i sistemit bashkiak të menaxhimit të mbetjeve

Sipas nenit 31, bashkitë janë përgjegjëse për ngritjen e sistemit bashkiak të grumbullimit të mbetjeve dhe për përcaktimin e rregullave dhe procedurave për grumbullimin, përfshirë pikat e grumbullimit, metodat, oraret e transportit dhe shërbimet mbështetëse. Sistemi duhet të mbulojë të gjithë territorin

nën juridiksionin e bashkisë, të jetë i aksesueshëm nga banorët dhe të garantojë grumbullim të diferencuar. Përparësi i jepet mbetjeve shtëpiake dhe atyre me përbërje të ngjashme.

2. Ndarja në burim dhe grumbullimi i diferencuar

Në përputhje me nenin 31 pika 5, bashkitë janë të detyruara të marrin masa për ngritjen e sistemit të grumbullimit të diferencuar për mbetjet e riciklueshme dhe mbetjet bio. Ky sistem duhet të mbështetet në infrastrukturë të përshtatshme dhe në zbatim të hierarkisë së menaxhimit të mbetjeve, duke nxitur ripërdorimin dhe riciklimin.

3. Koordinimi me subjektet prodhuese dhe operatorët privatë

Siç parashikohet në nenin 31 pika 6–8, bashkitë duhet të bashkërendojnë me subjektet prodhuese që veprojnë nën skemat e përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit (EPR) dhe me operatorët privatë që ngrejnë sisteme private të grumbullimit të mbetjeve. Këto subjekte kanë detyrimin të raportojnë çdo gjashtë muaj pranë Agjencisë Kombëtare të Ekonomisë së Mbetjeve (AKEM) mbi masat e marra për grumbullimin e diferencuar.

4. Ruajtja paraprake dhe magazinimi i përkohshëm

Sipas nenit 32, bashkitë përcaktojnë vendet për ruajtjen paraprake të mbetjeve, duke siguruar që kushtet teknike të ruajtjes, grumbullimit dhe transferimit të respektojnë kërkesat mjedisore dhe të mos cenojnë cilësinë e mbetjeve të diferencuara. Këto vende duhet të përfshihen në planifikimin territorial të bashkisë.

5. Menaxhimi i mbetjeve bio

Në nenin 48, ligji përcakton detyrimet e posaçme të bashkive për menaxhimin e mbetjeve bio. Bashkitë duhet të sigurojnë ndarjen dhe riciklimin e mbetjeve bio në burim ose grumbullimin e tyre në mënyrë të diferencuar, pa përzierje me lloje të tjera mbetjesh. Po ashtu, ato duhet të investojnë në infrastrukturë për ndarjen në burim dhe për ngritjen e impianteve të kompostimit, sipas nevojave dhe numrit të popullsisë në zonë

6. Rrymat specifike të mbetjeve

Sipas Kapitullit IV (Rrymat Specifike të Mbetjeve), përfshirë nenet 47–49, bashkitë kanë detyrimin të zbatojnë politika të veçanta për rryma si vajrat e përdorura, mbetjet ndërtimore, mbetjet e rrezikshme, si dhe mbetjet nga pajisjet elektrike e elektronike (WEEE). Bashkia duhet të sigurojë grumbullim të diferencuar, trajtim të sigurt dhe raportim të sasisë së menaxhuar

7. Planifikimi vendor dhe raportimi periodik

Në përputhje me nenet 28 dhe 29, bashkitë janë të detyruara të hartojnë dhe miratojnë Planin Vendor të Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve (PVMIM), duke e përditësuar çdo pesë vjet dhe duke e përshtatur me strategjinë kombëtare dhe planet zonale. Bashkitë raportojnë periodikisht te AKEM mbi progresin e zbatimit të planit dhe të dhënat e menaxhimit të mbetjeve, përfshirë sasinë e grumbulluar, ndarjen, riciklimin dhe trajtimin.

8. Ndërgjegjësimi dhe parandalimi

Në nenin 35, ligji detyron bashkitë të organizojnë programe për ndërgjegjësimin e publikut dhe parandalimin e mbetjeve. Këto programe duhet të përfshijnë fushata edukative për reduktimin e mbetjeve, ndarjen në burim dhe riciklimin, si dhe bashkëpunim me komunitetin dhe bizneset lokale për të rritur përfshirjen dhe rezultatet

9. Instrumentet ekonomike dhe kostot e shërbimit

Bazuar në nenin 41, Këshilli i Ministrave miraton metodologjinë për llogaritjen e kostove operative për grumbullimin, pastrimin dhe transportin e mbetjeve. Bashkitë duhet ta zbatojnë këtë metodologji në përcaktimin e tarifave vendore dhe në kontraktimin e operatorëve të shërbimit, duke respektuar parimin “ndotësi pagan”.

10. Monitorimi, kontrolli dhe ndalimi i hedhjeve të paligjshme

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2026-2031**

Në zbatim të nenit 44, bashkitë janë të detyruara të monitorojnë territorin për të parandaluar hedhjet e paligjshme të mbetjeve dhe të marrin masa për pastrimin dhe rehabilitimin e zonave të ndotura. Ato duhet të bashkëpunojnë me institucionet e inspektimit dhe agjencitë mjedisore për të zbatuar sanksione ndaj shkelësve.

Kjo tabelë përmbledh detyrimet ligjore të Bashkisë në Planin Vendor të Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve (PVMIM), që burojnë nga Ligji nr. 57/2025.

Nr.	Detyrimi Ligjor	Referenca (Neni)	Masa që duhet të ndërmerret Bashkia	Afati i zbatimit	Njësia përgjegjëse
1	Ngritja e sistemit bashkiak të menaxhimit të mbetjeve, përcaktimi i rregullave, pikave dhe orareve të grumbullimit	Neni 31 pika 1–3	Hartimi i rregullores bashkiake për grumbullimin e mbetjeve; përcaktimi i itinerareve, orareve dhe mbulimit të plotë të territorit	Afatgjatë – i përtëritshëm çdo 5 vjet	Drejtoria e Shërbimeve Publike
2	Garantimi i grumbullimit të diferencuar të mbetjeve, me përparësi për mbetjet shtëpiake	Neni 31 pika 3–5	Organizimi i grumbullimit të diferencuar për rrymat kryesore (plastikë, letër, metal, qelq, bio)	Afatmesëm (1–3 vjet)	Drejtoria e Shërbimeve Publike/ Drejtoria e Mjedisit / Operatorët e kontraktuar
3	Marrja e masave për ngritjen e sistemit të grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme dhe bio	Neni 31 pika 5	Zbatimi i ndarjes në burim për familjet dhe bizneset; vendosja e kontejnerëve me ngjyra	Afatshkurtër–mesëm	Drejtoria e Shërbimeve Publike / Drejtoria e Mjedisit
4	Bashkëpunimi me subjektet prodhuese në kuadër të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit (EPR) dhe operatorët privatë	Neni 31 pika 6–8	Nënshkrimi i marrëveshjeve me PRO-të; koordinimi i raportimeve 6-mujore në AKEM	Vazhdueshëm	Drejtoria e Shërbimeve Publike/ Drejtoria e Mjedisit / Sektori i Marrëdhënieve me Bizneset
5	Përcaktimi i vendeve për ruajtjen paraprake dhe magazinimin e	Neni 32	Identifikimi dhe miratimi i pikave të magazinimit në	Afatshkurtër (≤1 vit)	Drejtoria e Planifikimit të Territorit / Mjedisit

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2026-2031**

	përkohshëm të mbetjeve		përputhje me planin vendor dhe kriteret mjedisore		
6	Ndarja dhe riciklimi i mbetjeve bio në burim, ngritja e impianteve të kompostimit	Neni 48 pika 1–2	Hartimi i programit të menaxhimit të mbetjeve bio; ngritja e impianteve komunale të kompostimit	Afatmesëm (1–3 vjet)	Drejtoria e Shërbimeve Publike/ Drejtoria e Mjedisit / Operatorët e Riciklimit
7	Nxitja e kompostimit në shtëpi dhe përdorimit të materialeve nga mbetjet bio	Neni 48 pika 4	Fushata sensibilizuese dhe mbështetje për kompostim familjar, sidomos në zonat rurale	Vazhdueshëm	Drejtoria e Mjedisit / Drejtoria e Arsimit dhe Komunitetit
8	Zbatimi i kërkesave për rryma specifike (vajra të përdorura, mbetje ndërtimi, WEEE, etj.)	Nenet 47–49	Përcaktimi i procedurave për grumbullimin dhe dorëzimin e mbetjeve specifike; bashkëpunim me operatorë të licencuar	Afatmesëm	Drejtoria e Mjedisit / Drejtoria e Infrastrukturës
9	Hartimi dhe përditësimi çdo 5 vjet i Planit Vendor të Menaxhimit të IntegrUAR të Mbetjeve	Nenet 28–29	Hartimi i PVMIM në përputhje me strategjinë kombëtare dhe planin zonal; miratimi nga Këshilli Bashkiak	Çdo 5 vjet	Drejtoria e Mjedisit / Zyra e Planifikimit Strategjik
10	Raportimi periodik të AKEM dhe ruajtja e të dhënave mbi sasinë e mbetjeve	Neni 29 pika 3	Përgatitja e raportit vjetor të menaxhimit të mbetjeve dhe dërgimi pranë AKEM	Vjetor	Drejtoria e Mjedisit / Statistikave
11	Organizimi i fushatave ndërgjegjësuere dhe masave për parandalimin e mbetjeve	Neni 35	Zbatimi i programeve edukative me shkollat dhe komunitetin për ndarjen në	Vjetor	Drejtoria e Komunikimit / Mjedisit

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAOU DEJËS
2026-2031**

			burim dhe riciklimin		
12	Zbatimi i metodologjisë kombëtare për llogaritjen e kostove operative dhe tarifave të shërbimit	Neni 41	Azhornimi i tarifave të pastrimit sipas kostove reale dhe parimit 'ndotësi paguan'	Çdo 1–2 vjet	Drejtoria e Financës / Mjedisit
13	Monitorimi i territorit dhe ndalimi i hedhjeve të paligjshme	Neni 44	Inspektime periodike, evidentimi i zonave problematike dhe marrja e masave ndëshkuese	Vazhdueshëm	Inspektorati i Mjedisit / Policimi Bashkiak

2.3 Informacion përmbledhës mbi legjislacionin

Në tabelën më poshtë është bërë një përmbledhje e kuadrit ligjor Shqiptar në fushën e Menaxhimit të mbetjeve:

Kuadri Ligjor për Menaxhimin e Mbetjeve

Ligjet	Ligji nr. 57, datë 16.10. 2025 “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve”
	Ligji nr. 9537, datë 18.5.2006 “Për menaxhimin e mbetjeve të rrezikshme”
	Ligji nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”.
VKM-të	VKM nr. 389, datë 27.06.20118 “Për disa ndryshime në dhe shtesa në vendimin nr. 452, datë 11.07.2012 “Për landfillet e mbetjeve”
	VKM nr. 319, datë 31.05.2018 “Për miratimin e masave për kostot menaxhimit të integruar të mbetjeve”
	VKM nr. 232, datë 26.04.2018 “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 177, datë 06.03.2012 “Për amabalazhet dhe mbetjet e tyre”
	VKM nr. 428, datë 08.06.2016 “Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për hartën dixhitale venddeozitimeve të mbetjeve urbane”
	VKM nr.687 datë 29.07.2015 "Për miratimin për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"
	VKM nr.575 datë 24.06.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte"
	VKM nr.387 datë 06.05.2015 "Për miratimin e rregullave për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve, ç'ndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve të përdorura "
	VKM nr.127 datë 11.02.2015 "Për kërkesat për përdorimin në bujqësi të llumrave të ujrave të ndotura"

	VKM nr.641, datë 01.10.2014 "Për miratimin e rregullave për eksportin e mbetjeve dhe kalimin tranzit të mbetjeve jo të rrezikshme dhe mbetjeve inerte "
	VKM nr.608 datë 17.09.2014 "Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve BIO si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"
	VKM nr.579 datë 03.09.2014 "Për një shtesë në vendimin nr.99, datë 18.02.2005 të Këshillit të Ministrave, për miratimin e Katalogut Shqipëtar të Klasifikimit të Mbetjeve"
	VKM nr.418 datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"
	VKM nr.371 datë 11.06.2014 "Për miratimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe të dokumentit të dorëzimit të tyre"
	VKM nr.229 datë 23.04.2014 "Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe informacionit që duhet të përfshihet në dokumentin e transferimit"
	VKM nr.52, datë 05/02.2014 për disa ndryshime në Vendimin Nr.117, datë 13/02/2013 të Këshillit të Ministrave "Për kriteret që përcaktojnë kur disa tipe të metalit scrap pushojnë së qeni mbetje"
	VKM nr.117, datë 13/02/2013 "Për kriteret në bazë të të cilave përcaktohet kur disa tipe të metalit scrap pushojnë së qeni mbetje"
	VKM nr.957, datë 19/12/2012 "Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike"
	VKM nr.866, datë 04/12/2012 "Për bateritë, akumulatorët dhe mbetjet e tyre"
	VKM nr.765, datë 07/11/2012 "Për miratimin e rregullave për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura"
	VKM nr.705, datë 10/10/2012 "Për menaxhimin e mbetjeve të automjeteve në fund të jetës"
	VKM nr.452, datë 11/07/2012 "Për landfill-et e mbetjeve"
	VKM nr.177, datë 06/03/2012 "Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre"
	VKM nr.178, datë 06/03/2012 "Për incinerimin e mbetjeve"
	VKM nr.175, datë 19/01/2011 "Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve"
	VKM nr.798, datë 29/09/2010 për miratimin e rregullores "Për administrimin e mbetjeve spitalore"
	VKM nr.99, datë 18/02/2005 "Për miratimin e katalogut Shqipëtar të klasifikimit të mbetjeve"
Udhëzime	Udhëzim nr.1738, datë 12.03.2015 "Mbi kriteret e studim-projektimit për rehabilitimin e vend-depozitimeve të mbetjeve të ngurta urbane, si dhe ndërtimin e Landfilleve apo impianteve të trajtimit të mbetjeve të ngurta urbane"

2.4 Instrumentat për menaxhimin e integruar të mbetjeve në nivel vendor

Bazuar në ligjin nr. 57, datë 16.10. 2025 “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve”, NJQV-të (bashkitë) duhet të hartojnë instrumentat vendorë për planifikimin, zbatimin, monitorimin dhe kontrollin e shërbimit të mbetjeve, si:

- **Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane**, si instrumenti kryesorë i planifikimit për përcaktimin e vizionit dhe objektivat specifike, të mundshëm nga ana ekonomike dhe mjedisore, në lidhje me drejtimet që do të ndërmarrë bashkia në fushën e menaxhimit të mbetjeve. Këto objektiva specifike duhet të reflektojnë orietimet e politikës kombëtare drejt menaxhimit të integruar të mbetjeve, të aktualizuara në gjendjen ekzistuese të bashkisë. Mbi bazën e objektivave specifike të dakordësuar në të gjitha nivelet vendimarrëse dhe me grupet e interesit, plani fillon dhe analizon skenarët e mundshëm të organizimit të shërbimit të shoqëruar me koston përkatëse dhe politikën fiskale që duhet të ndjekë bashkia në mbulimin e plotë të kostos. Ai përfundon me një plan veprimi konkret të ndarë në afate kohore, brenda një 5 vjeçari, sipas përgjegjësisë përkatëse të aktorëve të përfshirë në zbatimin e planit. Plani është një dokument planifikimi, i cili merr fuqi të plotë me miratimin nga Këshilli Bashiak.
- **Rregulloret bashkiake për menaxhimin e mbetjeve** për çdo rrymë specifike: është përgjegjësi e Bashkisë Vau Dejës të hartojë këto rregullore (duke zbatuar specifikat e ndarjes së re territoriale-administrative), e cila përcakton metodologjitë dhe rregullat për shërbimet e pastrimit të qytetit dhe menaxhimit të mbetjeve për të gjitha rrymat specifike të mbetjeve, brenda territorit administrativ të bashkisë, duke hartuar procedura për ankesat e banorëve, gjithashtu edhe kapitulli për aplikimin e sanksioneve në rast të mos zbatimit të rregullores nga aktorë të ndryshëm. Rregullorja duhet të miratohet nga Këshilli Bashiak për të marrë fuqi të plotë ligjore.
- **Rregulloret për llogaritjen e kostos dhe tarifave mbetjet:** Bashkia duhet të hartojë rregulloret përkatëse në lidhje me rregullat dhe procedurat për llogaritjen e kostos vjetore të shërbimit dhe nivelit të tarifave për konsumatorë të ndryshëm që janë pjesë e skemës, sipas modeleve të dldp-së¹. Këto rregullore do të qartësojnë punën e stafit të financës dhe tarifave, të cilët në bashkëpunim me stafin teknik të menaxhimit të shërbimit, duhet të llogarisin koston vjetore dhe të përcaktojnë politikën fiskale, e cila i përshtatet më mirë nevojave të bashkisë bazuar në konceptin e përbalueshmërisë nga konsumatori, por edhe në drejtim të mbulimit të plotë të kostos nga tarifat e pastrimit. Këto rregullore duhet të miratohen në Këshill Bashiak.
- **Modeli i Sistemit të Monitorimit:** Ky është një instrument të cilin bashkia duhet të fillojë ta ngrejë dhe ta zbatojë, si fillim për pjesën urbane të bashkisë, ku e ka më të lehtë të kontrollojë, dhe më pas me zonat ruralet, ku e ofron shërbimin, apo në zonat që do ta shtrijë. Me hartimin dhe aplikimin e modelit të sistemit të monitorimit në të gjithë territorin e saj, bashkia do të kuptojë më mirë nivelin e ofrit të shërbimit, elementet ku ajo duhet të ndërhyjë për të përmirësuar situatën, apo edhe të rishikojë objektivat specifike për zonë, apo kategori të ndryshme të konsumatorëve. Me anë të këtij sistemi edhe sistemi i sanksioneve kryesisht për firmat private që ofrojnë shërbimin, për bizneset apo edhe për konsumatorët familjarë mund të ekzekutohen lehtësisht.
- **Strategjia e informimit:** një instrument tjetër mjaft i rëndësishëm për zbatimin e suksesshëm të planit të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane. Bashkia duhet të sigurojë angazhimin e plotë të komunitetit duke i informuar ata në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që po zbaton në territorin e bashkisë dhe me politikën fiskale që ajo po aplikon. Bashkia duhet të hartojë një strategji informimi, që në hapat e parë të hartimit të planit, duke informuar komunitetin në lidhje me iniciativën që ajo ka ndërmarrë, objektivat e përcaktuar, skenarët që kërkon të aplikojë dhe politikën fiskale që bashkia kërkon të ndjekë. Kjo strategji duhet të përcaktojë edhe etapa të tjera që duhet të përsëriten vit pas viti, ku synimi kryesor duhet të jetë informimi i komunitetit në lidhje me proceset që zhvillon bashkia dhe marrja e opinionit të tyre në lidhje me

¹ VKM nr. 319, datë 31.05.2018 “Për miratimin e masave për kosotot menaxhimit të integruar të mbetjeve”

performancën e shërbimit dhe sugjerimeve që ata mund të kenë. Zhvillimi i pyetësorëve të ndryshëm, apo i dëgjesave publike në periudha të ndryshme gjatë zbatimit të planit, janë disa nga elementet që strategjia e informimit duhet të parashikojë, për të matur opinionin qytetar, i cili duhet të reflektohet si në përmirësimin e shërbimit ashtu edhe të strategjisë së informimit.

III. PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME

3.1 Profili i Bashkisë

Bashkia Vau Dejës shtrihet në pjesën veriore të vendit dhe bën pjesë në qarkun Shkodër në një territor prej 468 km², i cili kufizohet në veri dhe në perëndim me Bashkinë Shkodër dhe Tropojë, në lindje me Bashkitë Fushë-Arrëz dhe Vau Dejës, ndërsa në jug me Bashkinë Lezhë.

Bazuar në reformën e re administrative dhe territoriale, të miratuar në Korrik 2015, Bashkia Vau Dejës përbëhet nga 6 NJA (Vau Dejës, Bushat, Hajmel, Vig Mnelë, Shllak dhe Temal), ku kryeqendra e bashkisë është qyteti i Vau Dejës.

Figura 3 Njësiti administrative Bashkia Vau Dejës

NJA	Sipërfaqe	Njësiti përbërëse
Vau Dejës	99.2 km ²	Vau Dejës, Mjedë, Spathare, Shelqet, Kaç, Naraç, Dush, Karmë, Gomsiqe
Bushat	91.4 km ²	Bushat, Shkjezë, Plezhë, Kosmaç, Stajkë, Ashtë, Rranxa, Fshat i Ri, Mali i Jushit, Plepan-Konaj, Melgush, Barbullush, Kukël, Hoten
Hajmel	29.98 km ²	Hajmel, Dheu i Lehtë, Pistull, Paçram, Nënshatë
Vig Mnelë	71.83 km ²	Mnelë e Madhe, Mnelë e Vogël, Vig
Shllak	73.11 km ²	Vukjakaj-Gegaj, Palaj-Gushaj, Benë, Kroni i Madh, Barcollë, Vukaj, Uk-Bibaj
Temal	105.38 km ²	Koman, Qerret, Arrë, Vilë, Telum, Kllogjen, Malagji-Kajvall, Toplanë, Sermë, Gushtë

Tabela 2 Njësiti Administrative të Bashkisë Vau Dejës

Territori i bashkisë është i larmishëm, me një relief kryesisht fushor në pjesën jug-perëndimore dhe malor në pjesën veri-lindore. Maja më e lartë është ajo e Cukalit me lartësinë 1,721 m mbi nivelin e detit. Një rëndësi të madhe në këtë territor ka edhe ultësira e Zadrimës, që shquhet për prodhimet bujqësore dhe të artizanatit. Zhvillimi aktual ka karaktere të ndryshme dhe të paintegruara në pjesë të ndryshme të territorit. Potencialet bujqësore, turizmi dhe artizanati, janë elementet kryesore të promovimit të zhvillimit dhe karakterit të bashkisë. Bujqësia luan rolin kryesor me 65-85% të punësimit në territorin e bashkisë. Rol të rëndësishëm luan edhe prania e infrastrukturës energjetike (prania e 4 HEC-eve) që punëson mbi 5% të fuqisë punëtore.

Zonat e thella të njësive administrative Shllak, Temal dhe Vig-Mnelë paraqesin prapambetje në zhvillimin urban dhe ekonomik si dhe aksesin në infrastrukturë. Turizmi është një potencial ende i pazbulur, por që paraqet alternativa të shumta për zhvillim, sidomos në raport me trashëgiminë kulturore, natyrën, bujqësinë, veprat energjetike, sportin, lundrimin etj.

3.1.1 Të dhëna demografike

Popullsia e regjistruar në Bashkinë Vau Dejës bazuar në të dhënat e marra nga regjistri i Gjendjes Civile është 52,675 banorë, ndërsa nga të dhënat e marra nga INSTAT Census 2023, popullsia e bashkisë është 19,261 banorë, ndërsa popullsia e llogaritur sipas formulës së Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë është llogaritur në 29,285 banorë. Njësitë administrative Bushat dhe Vau Dejës kanë numrin më të lartë të popullsisë rezidente, ku në Bushat banon afërsisht 50% e popullsisë së bashkisë, ndërsa në Vaun e Dejës banon rreth 20% e popullsisë totale të bashkisë dhe më pas Njësia Administrative Hajmel me 3074 banorë, ose 15% të popullsisë.

Njësitë e tjera administrative kanë një numër më të vogël të popullsisë ku popullsia totale e tyre përbën vetëm 4% të popullsisë totale të bashkisë. Në Njësitë administrative Shllak, Temal dhe Vig Mnelë 4 banojnë gjithsej 769 banorë, sipas censusit të vitit 2023.

Popullsia e bashkisë dominohet më shumë nga grupmosha 15-64 vjeç, e cila përbën 61.1% të popullsisë totale të bashkisë. Grupmosha 0-14 vjeç përbën 15,3 % të popullsisë, ndërsa mosha e tretë (+65 vjeç) përfaqëson 21.6% të popullsisë të bashkisë Vau Dejës. Treguesi për grupmoshën 0-14 vjeç është mbi mesataren e këtij treguesi për vendin tonë. Këto të dhëna tregojnë se Bashkia Vau Dejës karakterizohet nga popullsi me moshë të re.

Sot në territorin Bashkisë Vau Dejës janë 6 NJA. Në hartimin e këtij plani i jemi referuar numrit të popullsisë të marrë nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (Banorë rezidentë efektivë = [CENSUS + (Regjistri i gjendjes civile – Census)*30%]) ashtu siç tregohet në tabelën më poshtë:

Njësia Administrative	Popullsia Census 2023		Popullsia RGJC		Popullsia Formula Mini.Financave	
	Popullsia	Familje	Popullsia	Familje	Popullsia	Familje
Bushat	9708	2850	25,736	5,714	14,516	3,709
Hajmel	3074	910	7,866	2,496	4,512	1,386
Vau Dejës	5710	1694	13,526	3,970	8,055	2,377
Shllak	127	45	2,000	517	689	187
Vig Mnelë	256	106	1,266	131	559	114
Temal	386	103	2,281	411	955	195
Totali	19,261	5,708	52,675	13,239	29,285	7,967

Tabela 3 Popullsia Bashkisë Vau Dejës

[Burimi: zhvilluar nga autori]

3.1.2 Karakteristikat social ekonomike

Ekonomia e bashkisë është e bazuar kryesisht në aktivitetin bujqësor për shkak të karakterit rural të bashkisë, atë të shërbimeve dhe atë energjetik pasi në territorin e bashkisë ushtrojnë aktivitetin e tyre 4 HEC-e. Në sektorin e bujqësisë janë të përfshirë rreth 65-85% e të punësuarve, ndërsa sektori energjetik punëson më shumë se 5% të forcës punëtore të banorëve të bashkisë. Një vend të rëndësishëm në ekonominë e bashkisë zënë dhe bizneset ku aktualisht janë regjistruar 654 biznese, 88,5% të përqendruara kryesisht në Bushat dhe Vaun e Dejës, më pas pak biznese ka në Hajmel dhe Temal dhe prani e vogël në Vig Mnelë dhe Shllak.

Bashkia Vau Dejës	Biznese
Njësia Administrative Vau Dejës	214
Njësia Administrative Bushat	365
Njësia Administrative Hajmel	42
Njësia Administrative Vig-Mnelë	5
Njësia Administrative Temal	25
Njësia Administrative Shllak	3
TOTAL	654

Tabela 4 Numri i bizneseve në Bashki

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Turizmi përbën një nga sektorët me potencial zhvillimi të lartë në bashkinë Vau Dejës, por mbetet akoma i pa zhvilluar plotësisht. Aktualisht në territorin e bashkisë ushtrojnë aktivitetin e tyre 5 hotele me një numër rreth 174 shtretërish dhe 3 bujtina me një numër prej 20 shtretërish. Zonat e thella të njësive administrative Shllak, Temal dhe Vig-Mnelë paraqesin prapambetje në zhvillimin urban dhe ekonomik si dhe aksesin në infrastrukturë. Turizmi është një potencial ende i pa eksploruar, por që paraqet alternativa të shumta për zhvillim, sidomos në raport me trashëgiminë kulturore, natyrën, bujqësinë, veprat energjetike, sportin, lundrimin etj.

3.2 Aspekte institucionale në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

Në Bashkinë Vau Dejës shërbimi ofrohet kompania private duke mbuluar 100% të popullsisë që banon në këto njësi. Në diagramën më poshtë tregohet se si funksionon struktura në bashki për monitorimin e Shërbimit të menaxhimin e mbetjeve:

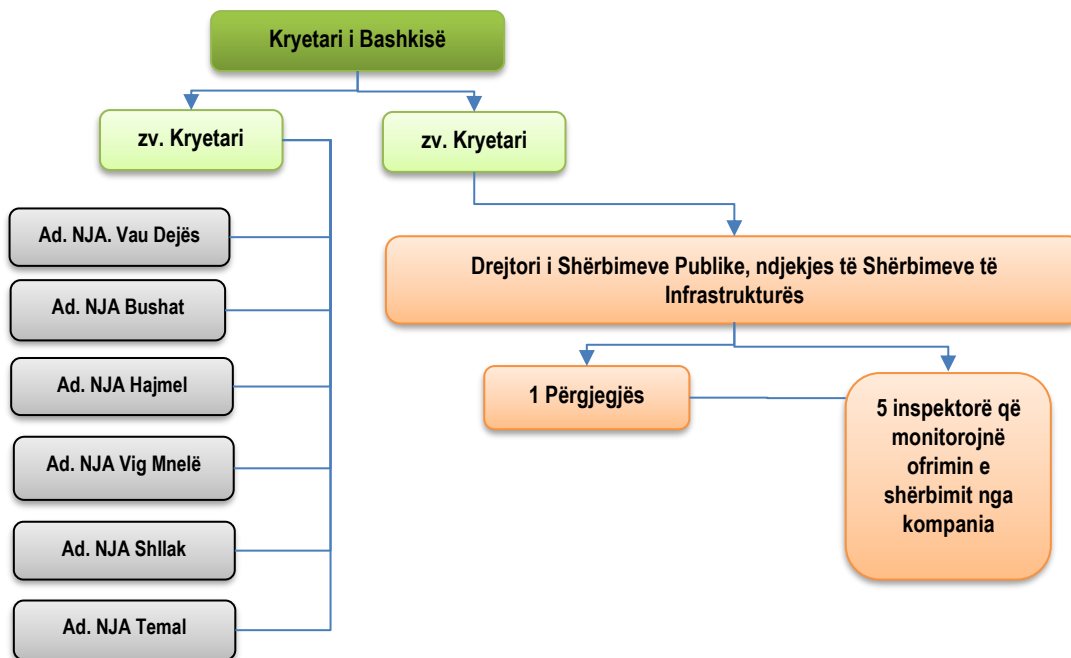

Figura 4. Struktura e Bashkisë për monitorimin e menaxhimit të mbetjeve

[Burimi: Bashkia Vau Dejës, zhvilluar nga autori]

Sipas të dhënave nga Bashkia, në Bashkinë Vau Dejës ka 1 përgjegjës për sektorin e menaxhimit të mbetjeve të ngurta urbane, 5 inspektorë në total, si supervisorë të shërbimit. Bashkia Vau Dejës ka edhe 2 punëtorë të cilët janë të vendosur në lëndfillin e Bushatit për të mbajtur evidencat.

3.3 Aspekte teknike në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

3.3.1 Të dhëna për sasinë e prodhuar e mbetjeve skema e ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës

Bazuar në Planin Kombëtar Sektorial për Menaxhimin e Mbetjeve të Ngurta, Bashkia Vau Dejës bën pjesë në zonën e Mbetjee Shkodër-Lezhë. Shërbimi i menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës ofrohet në të gjitha NJA, dhe ofrohet nga kompani private e kontraktuar nga bashkia, me të cilën ka lidhur një kontratë deri në vitin 2027, e cila monitorohet dhe kontrollohet rregullisht nga stafi i bashkisë.

Kompania private ofron shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të gjithë territorin e bashkisë, bazuar në kushtet e përcaktuara në kontratën e nënshkruar me bashkinë.

Sipas kontratës së nënshkruar shërbimi i grumbullimit, largimit dhe transportit të mbetjeve të ngurta urbane konsiston në:

- a) Zbrazen e kontenierëve me makinën e përshtatshme teknologjike të përcaktuar.
- b) Mbledhjen dhe largimin e mbeturinave të hedhura përreth në një distancë me rreze prej 5 m nga çdo kontenier.
- c) Pastrimin dhe fshirjen me fshesë të sipërfaqes prej 20 m² rreth çdo pike grumbullimi.
- d) Rivendosja e kontenierëve të sistemuar në vendin e caktuar. Kontenierët duhet të vendosen drejt, në pozicion vertikal dhe në mënyrë estetike për mjedisin urban dhe me kapakë të mbyllur.
- e) Klorifikimi i zonës së kazanëve, sipas normativave.
- f) Larjen e kazaneve sipas grafikeve të miratuara.
- g) Transportin e mbeturinave në vend e depozitimit të tyre deri në landfillin rajonal të Bushatit.

Bashkia ka tre supervisorë shërbimi, nën varësi të Drejtorisë së Shërbimeve Publike, të cilët koordinojnë sistemin e menaxhimit të mbetjeve që nga hartimi i preventivave për kontratat, evidentimin e gjendjes ekzsituase të infrastrukturës dhe hartimin e raporteve përfundimtare të gjendjes së shërbimit. Bashkia në landfillin e Bushatit ka një supervisorin e saj, i cili bën raportime të rregullta mujore në lidhje me ngarkesat e mbetjeve që vijnë në landfill nga e gjithë bashkia.

Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve ofrohet në të gjithë zonat urbane dhe rurale, si dhe në të gjitha njësitë administrative. Ka disa fshatra në zonat e thella të territorit ku shërbimi nuk ofrohet.

Frekuencat e grumbullimit

a) Në zonën 1 dhe 2 semiurbane shërbimi i grumbullimit të mbetjeve do të ofrohet çdo ditë. Oraret e grumbullimit janë natën, nga ora 20.00 deri në orën 06.00, kështu evitohen orët me trafik.

b) Në zonën 3 dhe 4 mbetjet grumbullohen dy here në ditë në 50% të të gjitha pikave të grumbullimit të mbetjeve për Zonën I çdo ditë të javës Normalisht aty ku ka aktivitet më të dendur të bizneseve dhe përqendrim të lartë të popullsisë. Orët e operimit për frekuencën e dytë janë ndërmjet orës 12.00 dhe 16.00. Në rrugicat e ngushta dhe që bllokohen nga trafiku Sipermarresi përdor një mjet teknologjik 5 tonesh, me frekuencë dy here në ditë.

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2026-2031**

Zona	Frekuenca e mbledhjes së mbetjeve	
a. Zona 1 NjA Bushat	7 herë/javë	
b. Zona 2 NjA Vau Dejës dhe Hajmel	7 herë/javë	
c. Zona 3 NjA Vig Mneleë	2 herë/javë	Të hënën dhe të premten
b. zona 4 nja Temal	2 herë/javë	Të martën dhe të premten
b. Zona 5 NjA Shllak	1 herë në muaj	

Tabela 5 Tabela e ofrimit të shërbimit dhe frekuenca e mbledhjes së mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës
[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

Bashkia Vau Dejës është një ndër bashkitë e pakta në vend, e cila dërgon mbetjet urbane në një landfill sanitar (Landfilli i Bushatit), në të cilin mbetjet peshohen në çdo dërgesë të tyre. Pas reformës administrative territoriale, Bashkia Vau Dejës, e përbërë nga 6 NjA i dërgon mbetjet urbane në landfillin e Bushatit. Në landfillin e Bushatit bashkia ka punonjësit e saj, të cilët mbajnë të dhëna në lidhje me të gjitha dërgesat që vijnë në landfill nga të gjitha NJA të Bashkisë Vau Dejës.

Sipas të dhënave të raportuara nga bashkia dhe nga supervizori në landfillin e Bushatit, sasia e mbetjeve që transportohet për vitin 2025 ishte 3194,94 ton/vit. Për sasinë e mbetjeve të grumbulluara dhe numrit të banorëve të shërbyer përlogaritet një normë gjenerimi prej 0.30 kg mbetje për banorë në ditë.

Depozitimi ne landfillin e Bushatit nga Bashkia Vau i Dejes				
Muaji	2022	2023	2024	2025
Janar	242.5	382.78	247.24	235.26
Shkurt	288.58	229.74	498.86	150.76
Mars	218.02	597.6	308.1	168.56
Prill	208.04	400.34	253.62	220.12
Maj	329.8	366.24	280.68	234.64
Qershor	311.98	452.26	163.88	222.2
Korrik	311.92	393.72	276.62	312.46
Gusht	557.38	471.56	377.72	393.38
Shtator	412.56	389.62	298.82	242.94
Tetor	382.54	360.7	330.76	352.92
Nëntor	259.76	245.1	280.1	295.52
Dhjetor	384.6	246.48	309.06	366.18
Total (ton)	3907.68	4536.14	3625.46	3194.94

Tabela 6. Të dhëna mbi depozitimin e mbetjeve në landfillin e Bushatit

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Nga tabela shohim se sasi të më të mëdha të mbetjeve depozitohen gjatë muajve të verës dhe fundit të vit e lidhur kjo me kthimin e emigrantëve pranë familjeve dhe turizmin që ka filluar të zhvillohet në zona të ndryshme të bashkisë.

Tipi i të dhënave	Vlera
Numri total i popullsisë sipas MFE	29,285
Numri i popullsisë që merr shërbim	26,357
% popullsisë që merr shërbim	90%
% e territorit të mbuluar me shërbim	80%
Sasia e mbetjeve të mbledhura (ton/vit)	3194,94
Mbetje të gjeneruara (kg/banorë/ditë)	0.30

Tabela 7. Të dhëna mbi ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Në lidhje me infrastrukturën për grumbullimin e mbetjeve, Bashkia Vau Dejës ka në pronësi kontenierë metalikë në pjesën më të madhe dhe kontenierë plastikë me kapacitet 1.1m³. Ata janë të vendosur në pika të përcaktuara nga bashkia për grumbullimin e mbetjeve të ngurta urbane, kryesisht me nga një dhe dy kontenierë për një pikë grumbullimi. Në njësitë administrative të shërbyera janë të vendosur 110 kontenierë për një total prej 51 pika grumbullimi mbetjesh.

Nga po këto të dhëna rezulton se kryhet dezinfektimi dhe larja e kontenierë në pikat e grumbullimit të mbetjeve. Ky aktivitet kryhet 4 herë në muaj dhe për larjen dhe dezinfektimin e PGM-ve dhe kontenierëve bashkia deklaron se përdor rreth 20 m³ ujë dhe 70 m³ klor në muaj. Ky është një komponent i shërbimit, i cili duhet të përmirësohet për të ofruar një shërbim më të mirë dhe me cilësi në Bashkinë e Vau Dejës.

Nga të dhënat e marra nga bashkia rezulton se shpërndarja e kontenierëve është disi e çrregullt, pasi në disa raste kemi bateri prej 8 kontenierësh të stacionuar në disa biznese të zonës, dhe në disa raste vetëm dy apo 1 kontenier për pikë, duke sjellë edhe mbingarkimin e pikës së grumbullimit, ku mbetjet gjenden edhe jashtë kontenierit.

Bashkia Vau Dejës	Kontenierë 1.1m ³	Kontenierë në gjendje të mirë (nr/%)	Kontenierë në gjendje të dëmtuar (nr/%)	PGM me 1-2 kontenierë për pikë
Bushat, Hajmel, Vau Dejës, Shllak, Temal dhe Vig Mnelë	110	50%	50%	51

Tabela 7 Kontenierët e shërbimit në zonën e studimit

[Burimi: Bashkia Vau Dejës, zhvilluar nga autori]

Kompania e kontraktuar ka në pronësi 4 mjete teknologjike pastrimi, 2 makina transporti me shkarkues fundor për kryerjen e shërbimit të mbledhjes dhe transportit të mbetjeve urbane. Kamionët teknologjik kanë një kapacitet 10 dhe 5 ton ndërsa kamioni vetëshkarkues ka një kapacitet 5-7 tonësh.

Emërtimi i mjetit	Sasia	Kapaciteti	Viti i prodhimit
1 Mjete teknologjike pastrimi	1	10t	Mbi 2005
2 Mjete teknologjike pastrimi	2	5t	Mbi 2005
3 Makine transporti me ngarkim fundor ose anësor	2	5-7t	Mbi 2005
4 Mjete teknologjike pastrimi reserve	1	5t	Mbi 2005

Tabela 8 Mjetet për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës

Burimi: [Bashkia Vau Dejës]

Perpara se të kontraktonte shërbimin bashkia kishte në pronësi 3 kamionë, 2 teknologjik (kompaktor) dhe 1 vetëshkarkues, për kryerjen e shërbimit të mbledhjes dhe transportit të mbetjeve urbane. Kamionët teknologjik kanë një kapacitet 10 dhe 5 ton ndërsa kamioni vetëshkarkues ka një kapacitet 3 tonësh. Kamioni 10 ton është tejmasë i amortizuar, por është akoma në gjendje pune, ndërsa kamioni 5 tonësh është prodhimi i vitit 2014 dhe është në gjendje të mirë pune. Jeta mesatare e përdorimit të kamionëve është 22 vite, ku kamioni më i ri rezulton me 5 vite pune. Këto mjete në dispozicion të bashkisë për çdo rast emergjence.

Shërbimi i fshirjes së rrugëve, shesheve dhe trotuareve kryhet manualisht me fshesë 52 ditë të vitit në qendrat urbane dhe që qendrat e fshatrave me një sipërfaqe prej 510,770 m². Pas aktivitetit të fshirjes, hedhurinat grumbullohen dhe transportohen me karrocë dore deri në pikën e grumbullimit më të afërt.

3.3.2 Riciklimi dhe kompostimi

Në Bashkinë Vau Dejës nuk kryhet grumbullimi dhe mbledhja e ndarë e mbetjeve sipas rrymave të riciklueshme. Sektori joformal i riciklimit, është i pranishëm në bashki, gjithsesi i kufizuar në një numër të vogël njerëzish, të cilët mbledhin nga kontenierët rrymat e riciklueshme të mbetjeve, kryesisht plastikë dhe metal.

3.3.3 Landfilli i Bushatit

Në Bashkinë Vau Dejës mbetjet depozitohen në landfillin sanitar të Bushatit, një sipërfaqe prej 23,000 m². Në landfill depozitohen mbetjet urbane të të gjitha llojeve dhe nuk lejohen të depozitohen mbetjet spitalore, bateri, akumulatorë, vavra industriale dhe mbetje të tjera të përcaktuara si të rrezikshme nga legjislacioni mjedisor Shqipëtar.

Firma private e cila ushtron aktivitetin teknologjik në impiant bën ngjeshjen dhe mbulimin me dhe të mbetjeve pasi ato depozitohen. Në këtë impiant është instaluar në hyrje të tij një linjë për ndarjen e mbetjeve, por asnjëherë nuk është vendosur në punë. Sistemi i kullimit të ujrave të shiut mbledh ujrë sipërfaqësorë dhe i devijon ato nga venddepozitimi, por impianti i pastrimit të tyre nuk funksionon. Si pasojë shllami derdhet herë pas here në sistemin e gropave septike, duke krijuar një rrezik potencial për mjedisin. Landfilli aktualisht ka hyrë në zonën e maturimit të sasisë të gazit të metanit (CH₄), i cili ka filluar të jepet nga disa puse dhe më pas realizohet djegia në natyrë.

Figura 6 Landfilli i Bushatit

[Burimi: Autori]

IV. ASPEKTET FINANCIARE NE MENAXHIMIN E MBETURINAVE

4.1 Kosto e plotë e sistemit të menaxhimit të mbeturinave

Në financat vendore në Shqipëri, në përgjithësi shpenzimet operative të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve janë planifikuar dhe realizuar vazhdimisht së bashku me shërbimet e tjera publike vendore, dhe veçanërisht të bashkuara me shpenzimet për pastrimin dhe gjelbërimin dhe shërbime të tjera publike. Në Bashkinë e Vaut Dejës është gjetur pikërisht kjo praktikë. Për rrjedhojë, buxheti i veçuar i këtij shërbimi është i përafëruar.

Nga të dhënat e bashkisë marrim kostot e mëposhtme për njësi të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në vitin 2025. Sasia mesatare e vlerësuar e gjenerimit të mbetjeve për banor/ditë e cila përdoret si bazë e përlogaritjes së kostos operative për ton mbetje është 0.3 kg/banor/ditë.

Nga të dhënat e bashkisë marrim kostot e mëposhtme ku tregohet që shpenzimet Lek/vit në bashki kanë një variacion. Përgjatë vitit 2025 kosto operative e shërbimit është në vlerën 8,960 Lek/ton/vit dhe respektivisht 978 Lek/banor/vit.

Kosto e shërbimit 2023-2025			
	2023	2024	2025
Shpenzimet e realizuara të shërbimit (lekë/vit)	20,677,000	28,055,000	28,627,000
Sasia e mbetjeve e mbledhur (ton/vit)	4,536	3,625	3,195
Banorë që marrin shërbim	29,285	29,285	29,285
Kosto operative e shërbimit (lek/ton/vit)	4,558	7,738	8,960
Kosto operative e shërbimit (lek/banor/vit)	706	958	978
Norma gjenerimit të mbetjeve	0.42	0.34	0.30

Tabela 9 Kosto e shërbimit lekë/ton/vit dhe lekë/banor/vit 2023-2025

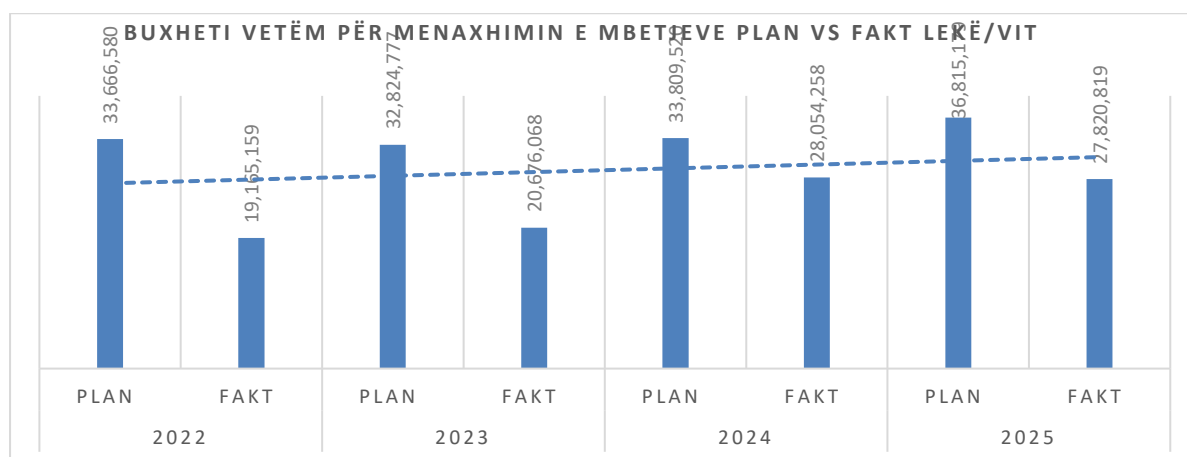

Tabela 9. Buxheti planifikuar dhe ai i shpenzuar nga Bashkia për menaxhimin e mbetjeve.

[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

4.2 Sistemi i tarifave të menaxhimit të mbetjeve

Bashkia ka një bazë të dhënash të pjesshme për klientët që përfshijnë një pjesë të familjeve dhe kryesisht bizneset. Mungesa e një databaze të plotë për subjektet familjare është shkaku kryesor për mos faturimin e tyre. Detyrimi vjetor u ngarkohet familjeve përgjithësisht nëpërmjet Zyrës së Gjendjes Civile, kur banorët paraqiten për të marrë një shërbim administrativ. Tarifa e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve u faturohet rregullisht bizneseve dhe institucioneve 1 herë në vit. Ajo mbledhet nga bashkia nëpërmjet sporteleve pranë zyrave të bashkisë qendër ose nëpërmjet bankës; bizneset dhe institucionet derdhin tarifën kryesisht nëpërmjet bankës.

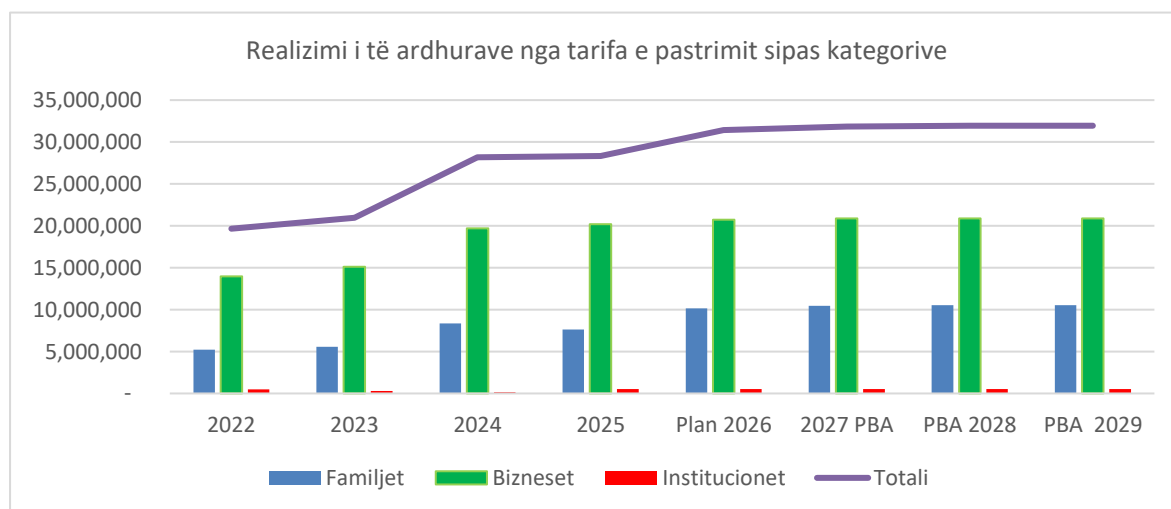
Masat shtrënguese janë të parashikuara në Paketën Fiskale të bashkisë, por masat nxitëse në tërësi mungojnë. Gjithashtu, shpesh familjet janë të përjashtuara edhe nga masat shtrënguese.

Niveli i tarifës për familjet në njësitë Administrative Vau Dejës, Bushat dhe Hajmel është 2,000 Lekë/vit për familje, ndërsa për Njësitë Administrative Vig Mnelë, Temal dhe Shllak vetëm 500 Lekë/vit për familje.

Zona	Tarifa per familjet
a. Zona 1 NjA Bushat	2000 lekë/vit
b. Zona 2 NjA Vau Dejës dhe Hajmel	2000 lekë/vit
c. Zona 3 NjA Vig Mnelë	500 lekë/vit
b. zona 4 Nja Temal	500 lekë/vit
b. Zona 5 Nja Shllak	500 lekë/vit

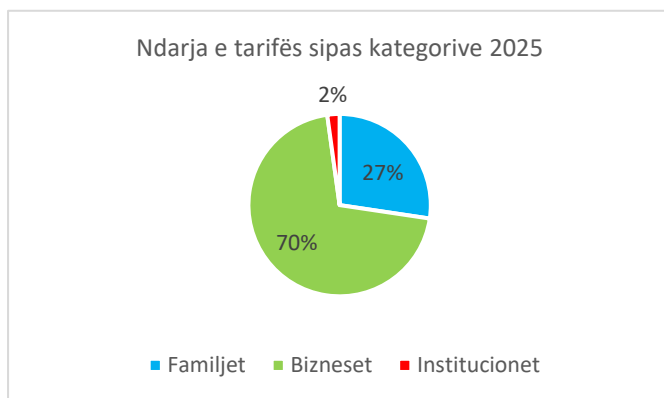
Tabela 11 Niveli i tarifave të pastrimit në NJA të Bashkisë Vau Dejës

[Burimi: zhvillimi nga autori]

Të ardhurat e planifikuara të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës përfshijnë mbledhjen e tarifës nga familjet, institucionet dhe bizneset tek të cilët faturohet shërbimi. Aktualisht nuk ka planifikim të të ardhurave nga familjet për shkak se nuk faturohet rregullisht shërbimi. Për pasojë të ardhurat që mund të mbledhen gjatë vitit në rastet kur banorët paraqiten përpara bashkisë për shërbime administrative janë një shumë e rastësishme dhe shtesë ndaj planit total të të ardhurave nga bizneset dhe institucionet.

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2026-2031**

Siç shihet në grafikun majtas peshën me të madhe e mban biznesi me 70% dhe familjet me pas me 27% të totalit. Institucionet luajnë një rol të vogël në mbulimin e totalit të tarifës. Bashkia duhet të mendojë që në të ardhmen ta zvogëlojë këtë diferencë të madhe të kontributit mes familjeve dhe bizneseve.

Në tabelën më poshtë tregohet ecuria e realizimit të të ardhurave, shpenzimeve dhe përqindja e mbulimit të kostos nga të ardhurat. Trendi ka patur një rritje në grumbullimin e të ardhurave, ndërsa megjithëse ka luhatje shpenzimet janë në rritje të lehtë si të grumbullimit të të ardhurave, ashtu edhe të mbulimit të kostos nga të ardhurat. Ndërkohë vitet 2024 dhe 2025 shënojnë një rritje me mbi 20% të të grumbullimit të të ardhurave në krahasim me dy vitet e tjera:

	2022	2023	2024	2025
Të ardhurat e realizuara të shërbimit (lek/vit)	19,658,159	20,968,068	28,179,258	27,821,000
Shpenzimet e realizuara të shërbimit (lek/vit)	27,741,000	31,186,000	31,161,000	28,054,258
% e mbulimit të kostos nga të ardhurat e tarifave	71%	67%	90%	99%

Tabela 14 Mbulimi i kostos nga të ardhurat e tarifave
[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

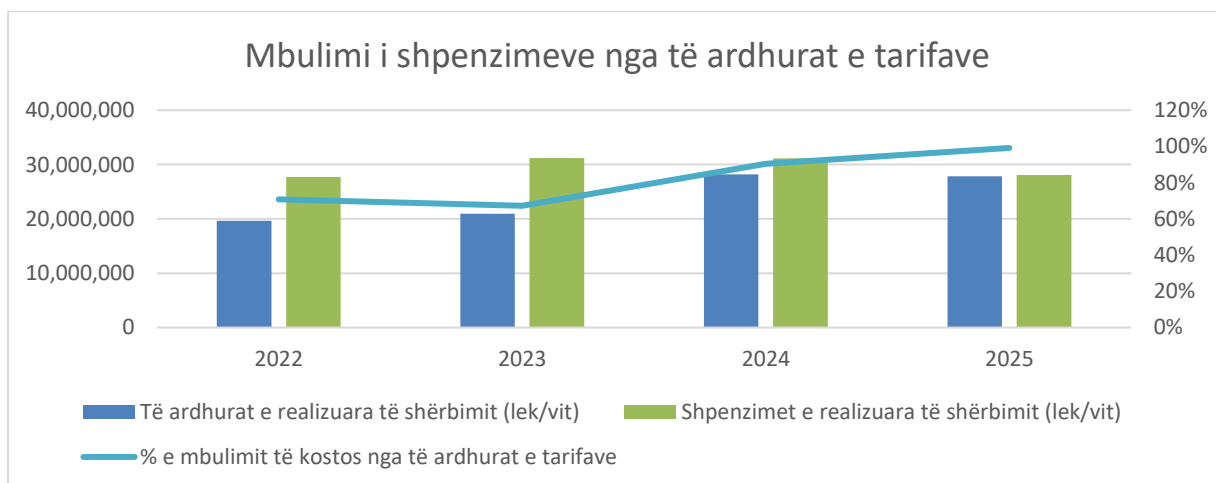

Figura 8 Mbulimi i kostove nga të ardhurat prej tarifës së shërbimit
[Burimi: Bashkia Vau Dejës]

V. INDIKATORËT E PERFORMANCËS

Në përfundim të procesit për evidentimin e gjendjes ekzistuese të shërbimit në Bashkinë Mirditë, u bë vlerësimi i performancës bazuar në indikatorët e performancës: i) Cilësia e shërbimit; ii) Qendrueshmëria mjedisore; iii) Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare; iv) Qendrueshmëria institucionale. Secili nga indikatorët kryesorë ka indikatorët e tij specifikë, të cilët u përdorën për llogaritjen e indikatorit kryesor, siç shpjegohet më poshtë:

Cilësia e shërbimit - Ky indikator përbëhet nga tre indikatorë specifikë.

- a. **C1 Mbulimi i zonës me shërbim:** ky indikator tregon sasinë e mbetjeve të grumbulluara në NJA/bashkinë nga firma private e autorizuar ose nga njësia vetë (nëse e kryen ajo shërbimin) kundrejt sasisë totale të mbetjeve të gjeneruara në njësi. Për këtë indikator u përdor formula për zonat urbane dhe për zonat rurale të Bashkisë Vau Dejës:

$$C1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që gjenerohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në rastin e Bashkisë Vau Dejës për llogaritjen e këtij indikator, janë marrë vlerat e sasisë së mbetjeve që depozitohen në Lendfillin e Bushatit dhe vlerat e llogaritura në sajë të normës së gjenerimit dhe numrit të popullsisë, për të llogaritur përqindjen e mbulimit të zonës me shërbim.

- b. **C2:** Pastërtia e bashkisë: ky është një indikator gjithëpërfshirës, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- i. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve (prezenca e mbetjeve të akumuluar rreth PGM);
 - j. Efektiviteti i pastrimit të rrugëve (prezenca e mbetjeve në rrugë);
 - k. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve në zonat e largëta (prezenca e mbetjeve të akumuluar/pika ilegale/ djegie të mbetjeve në rrugë).
 - l. Efektiviteti në zbatimin e kontrollit dhe supervizimit
 - m. Efektiviteti në përdorimin e mjeteve personale mbrojtëse dhe zbatimi i protokollove në rast aksidentesh nga punëtorët e pastrimit

Në përcaktimin e këtij indikator, situata është vlerësuar si nga vëzhgimet në terren në të gjitha NJA-ve të Bashkisë Mirditë, ashtu edhe në bashkëpunim me stafin e Bashkisë dhe të NJA-ve për të na diktuar fenomene të ndryshme në lidhje me pastërtinë e territorit dhe zonat ku duhet të ndërhyhet.

- c. **C3:** Shkalla e kënaqësisë publike: ky është një indikator cilësor për shërbimin që ofron bashkia, dhe vlerësohet në sajë të pyetësorëve të ndryshëm me komunitetin. Zakonisht ky indikator llogaritet në sajë të një pyetje të vetme: **A jeni të kënaqur me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve që ofrohet në njësinë tuaj?**

Për vlerësimin e këtij indikator kanë shërbyer fushatat e pyetësorëve dhe dëgjesa publike të zhvilluara nga bashkia, të cilat nuk janë të shpeshta, duke ndikuar në vërtetësinë e vlerësimit që jep ky indikator.

Qendrueshmëria mjedisore – Ky indikator përbëhet nga dy indikatorë specifikë.

- a. **D1:** Shkalla e grumbullimit të diferencuar: ky indikator prezanton shkallën e sasisë të mbetjeve që grumbullohen të ndara kundrejt sasisë totale të mbetjeve të grumbulluara. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen të ndara në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në lidhje me llogaritjen e këtij indikator, për NJA-ve të bashkisë nuk është kryer ndonjë llogaritje pasi nuk ka iniciativa për grumbullimin e ndarë të mbetjeve.

- b. **D2:** Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave: ky indikator shpreh sasinë e mbetjeve që trajtohen në impiante të autorizuar. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D2 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që trajtohen në impiante } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në lidhje me këtë indikator, të gjitha NJA në të cilat ofrohet shërbimi i dërgojnë mbetjet në lëndfillin e Bushatit, ndonëse në territor ka përsëri pika ilegale ku hidhen mbetjet. Megjithatë, territori i kësaj bashkie ka mundësinë për dërgimin e mbetjeve në një impiant inxhinierik dhe jo në venddepozitime të hapura të pakontrolluara.

Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare: Ky indikator përbëhet nga 3 indikatorë specifikë.

- a. **E1** Mbulimi i Kostos: ky indikator mat sa është kosto e plotë e shërbimit e mbuluar nga grumbullimi i tarifave. Formula më poshtë tregon se si llogaritet ky indikator:

$$E1 = \frac{\text{Të ardhurat nga tarifa e mbetjeve } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Kosto totale e shërbimit } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikator, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e financës dhe të taksave në bashki për të gjitha NJA-ve.

- b. **E2** Shkalla e mbledhjes së tarifës: ky indikator reflekton kapacitetin e popullsisë për të paguar tarifën. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet në formulën më poshtë:

$$E2 = \frac{\text{Të ardhurat vjetore nga tarifa e pastrimit } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Totali i të ardhurave të planifikuara } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikator, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e taksave në bashki për të gjitha NJA-ve. Ndonëse ky indikator është i lartë në përqindje, siç deklaron zyra e taksave e Bashkisë Vau Dejës, ai nuk reflekton plotësisht kapacitetin e popullsisë që është rezidente në bashki, pasi jo të gjitha njësitë marrin shërbim dhe paguajnë tarifën. Për këtë arsye në reflektimin e përqindjes së mbledhjes së tarifës kemi zbritur 20%, për t'iu afruar sa më shumë realitetit. Kjo është bërë për arsye se një nga objektivat e bashkisë është shtrirja e shërbimit në të gjithë territorin e saj dhe planifikimi për grumbullimin e tarifës duhet të bëhet në të dhëna sa më reale për numrin e plotë të popullsisë së bashkisë.

- c. **E3** Transparenca në sistemin e faturimit: ky është një indikator cilësor, i cili ka tre shkallë vlerësimi:

- i. I ulët: nuk ka një sistem faturimi për tarifën e pastrimit
- ii. Mesatar: ka një sistem faturimi dhe konsumatori merr një faturë
- iii. I lartë: ka një sistem faturimi dhe konsumatori ka informacion dhe kupton tarifën e llogaritit dhe mënyra e llogaritjes është e qartë dhe transparente për të gjithë komunitetin

Edhe pse sistemi i faturimit në Bashkinë Vau Dejës, në ato njësi të cilat e aplikojnë tarifën, shoqërohet me një faturë, e cila kryesisht lëshohet në sportelet e bashkisë, për familjet dhe për bizneset në sistemin e taksave dhe tarifave vendore që ata duhet të paguajnë, niveli i njohurisë së qytetarëve për mënyrën e grumbullimit dhe faturimit është i ulët.

Qendrueshmëria Institucionale

- i. F1: Transparenca në aspektete institucionale: është një indikator cilësor, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- i. Prania e një strukture organizative në bashki për menaxhimin e mbetjeve
 - ii. Nëse janë të trajnuar punonjësit e bashkisë për aspekte të menaxhimit të mbetjeve
 - iii. Pasja e një Plani Lokal për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve të miratuar
 - iv. Pasja e një databaze të rifreskuar për të dhëna për mbetjet
 - v. Pasja e një sistemi monitorimi/supervizimi për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

Të gjithë këta indikatorë u përkthyen në një pyetësor praktik, i cili përmbante pyetje sasiore dhe cilësore për secilin nga indikatorët. Pyetësi u nda me grupin e punës të bashkisë dhe u plotësua prej tyre. Nga rezultatet e nxjerra nga plotësimi i pyetësorit në tabelën më poshtë përmbledhet situata e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës, vlerësuar sipas indikatorëve të performancës:

Indikatorët e performancës BASHKIA Vau Dejës		
Cilësia e shërbimit	C1 Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)	85%
	C2 Pastërtia e bashkisë	68%
	C3 Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat	65%
Qëndrueshmëria mjedisore	D1 Shkalla e grumbullimit të diferencuar	0%
	D2 Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave	100%
Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare	E1 Mbulimi i kostos	99%
	E2 Niveli i grumbullimit të të ardhurave	75%
	E2.1 Kosto e njësi (lek/ton)	16,676
	E2.2 Kosto për banorë (lek/banorë)	996
	E3 Transparenca në sistemin e faturimit	Mesatar
Qëndrueshmëria institucionale	F1 Transparenca në aspektet institucionale	55%

Tabela 15. Indikatorët e performancës për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës
[Burimi: Punuar nga autori]

Indikatori I: Cilësia e shërbimit

Sipas të dhënave të deklarauara nga Bashkia Vau Dejës, tre njësitë administrative, Bushat, Vau Dejës dhe Hajmel rezultojnë të kenë mbulimin më të madh të territorit dhe banorëve me shërbim, duke kapur vlera pothuajse 100%. Ndërkohë në njësitë e tjera administrative shërbimi ofrohet vetëm në qendër të njësisë administrative, për arsye se pjesa tjetër është zonë malore e vështirë për tu aksesuar dhe shumë pak banorë. Nga kjo panoramë e të gjitha njësive, në total Bashkia Vau Dejës është e mbuluar me shërbim në 85%, ndërsa përsa i takon nivelit të pastërtisë ai është në vlerën 68%. Nga kjo situatë kuptojmë qartë që në objektivat afatshkurtër të bashkisë është shtrirja e shërbimit në zonat ku momentalisht ofrohet shërbimi dhe rritja e nivelit të pastërtisë, duke përmirësuar infrastrukturën në terren, si dhe pastrimin e pikave ilegale.

Indikatori II: Qendrueshmëria Mjedisore

Në asnjërën nga NJA-ve nuk ofrohet shërbimi për grumbullimin e ndarë të mbetjeve. Ndonëse Dokumenti i Politikave Strategjike dhe Plani Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve dhe legjisllacioni sektorial parashikon objektiva, të cilat duhet të arrihen deri në vitin 2035 grumbullimin e ndarë të mbetjeve, për Bashkinë Vau Dejës, ky mbetet një objektiv afatmesëm, i cili duhet të testohet si fillim me zona pilot për të parë mundësinë e shtrirjes në të gjithë territorin e bashkisë. Në lidhje me trajtimin e mbetjeve në impiante të kontrolluara, Bashkia Vau Dejës i dërgon mbetjet në landfillin e Bushatit, duke e klasifikuar këtë si bashki me një shkallë 100% të trajtimit të mbetjeve sipas normave.

Indikatori III: Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare

Për sa i takon aspekteve ekonomike dhe financiare, ka patur një rritje të nivelit të grumbullimit të tarifave të pastrimit (75% në 2025) nga konsumatorët, duke sjellë edhe një mbullim mirë të kostos së shërbimit (99% në 2025). Mungesa e shërbimit të plotë në tre njësi administrative, përkatësisht, Vig Mnelë, Temal dhe Shllak ka sjellë që jo të gjithë konsumatorët të jenë në sistemin e pagesës së tarifës së pastrimit, kryesisht familjet. Sistemi i faturimit duhet të jetë transparent për të gjithë kategoritë e konsumatorëve.. Në këto kushte bashkia ka si qëllim llogaritjen e plotë të kostos për një shërbim, i cili do të shtrihet në të gjithë territorin e saj si dhe planifikimin e rritjes së grumbullimit të tarifës brenda 5 vjeçarit të zbatimit të planit, duke parashikuar edhe rritjen e nevojshme të niveleve aktuale të tarifave për mbulimin e plotë të kostos.

Indikatori IV: Qendrueshmëria Institucionale

Për sa i takon aspekteve institucionale, si referencë janë marrë të dhënat për tre NJA (Bushat, Vau Dejë dhe Hajmel), të cilat ofrojnë shërbimin dhe të gjitha varen nga qendra e bashkisë në NJA Vau Dejës. Aktualisht, bashkia ka një strukturë në bashki për çështjet e menaxhimit të mbetjeve, e cila përbëhet nga specialistë të fushës për pjesën teknike dhe atë të financave dhe taksave. Për sa i përket pjesës së raportimit nga ana e bizneseve për sasinë e mbetjeve që ata gjenerojnë, sipas kërkesave ligjore në fuqi, nuk kryhet. Nga ana tjetër, bashkia nuk ka një sistem monitorimi dhe kontrolli të rregullt të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve. Nisur nga kjo situatë bashkia në objektivat e saj afat shkurtër kërkon ngritjen e një sistemi të rregullt monitorimi si dhe hartimin i fushatave ndërgjegjëse për aspekte të ndryshme të sistemit të menaxhimit të mbetjeve, si informimi për skemën e menaxhimit të mbetjeve, pagesën e tarifës së pastrimit, informimin e bizneseve për raportimin e detyruar në bashki për sasinë e mbetjeve që gjenerojnë etj.

VI. PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE

6.1 Vizioni

Vizioni i planit lokal të menaxhimit të mbetjeve të Bashkisë Vau Dejës u formëzua në sajë të një procesi të vazhdueshëm diskutimi dhe konsultimi midis palëve të interesuara të përfshira drejtpërdrejtë në përgatitjen e planit (Grupi i Punës dhe Kryetari i Bashkisë, grupi i ekspertëve, në sajë të analizimit të gjendjes ekzistuese të ofrimit të shërbimit sipas indikatorëve të performancës dhe propozimit të objektivave afat shkurtër dhe afat mesëm, bazuar në këtë analizë. Në fund, duke iu referuar statusit aktual të menaxhimit të mbetjeve, vlerësimit të indikatorëve të performancës, prioritetëve të përgjithshme dhe konkrete në kuadrin e ndarjes së re administrative si dhe pritshmërive për zhvillimin e këtij sektori, vlerave dhe normave qytetare, nevojës për ndryshim, u ra dakord që vizioni i bashkisë të jetë:

Bashkia Vau Dejës, një bashki e pastër me zhvillim të qëndrueshëm mjedisor dhe turistik, falë punës së saj dhe kontributit të përbashkët të të gjithë komunitetit për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

6.2 Objektivat

Në Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planit Kombëtar për menaxhimin e Integruar të Mbetjeve (Miratuar Maj 2020) është prezantuar një metodologji mbi bazën e prioritetëve të bashkisë për menaxhimin e mbetjeve, për të përcaktuar se cili do të konsiderohet standardi minimal, i prezantuar në ligjin e vetëqeverisjes vendore (2015) për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve. Kjo metodologji propozon objektiva specifike, duke filluar nga më baziku deri tek ai më optimali, të cilët përcaktojnë standardin minimal të ofrimit të shërbimit:

Objektivi specifik 1 - Mbulimi i 100% të territorit me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve

Objektivi specifik 2 - Ndarja në burim e mbetjeve dhe rikuperimi i energjisë

Objektivi specifik 2.1 - Ngritja e skemës pilote dhe shtrirja e saj e mëtejshme për mbetjet e riciklueshme gjatë periudhës 2025-2030.

Objektivi specifik 2.2 - Nxitja e kompostimit për mbetjet bio (parandalimi i mbetjeve) në të gjithë zonën rurale (kompostim në shtëpi), dhe ngritja e skemës për trajtimin e mbetjeve të gjelbra në zonën urbane gjatë periudhës 2025-2030.

Objektivi specifik 3 - Rritja e mbulimit të kostos operacionale me çdo vit, gjatë periudhës 2025-2030.

Objektivi specifik 4 - Rritja e transparencës

INDIKATORËT E PERFORMANCËS BASHKIA VAU DEJËS		Bashkia TOTAL GJENDJA EKZISTUESE 2026	OBJEKTIVAT E BASHKISË GJATË ZBATIMIT TË PLANIT 5 -VJEÇAR 2026-2031	AFATI KOHOR
Cilësia e shërbimit	C1 Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)	85%	- Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofohet shërbimi - Shtrirja e shërbimit në 100% të territorit urban në NJA Vau Dejës, NJA Bushat, NJA Hajmel - Shtrirja e shërbimit në 90% të territorit rural në NJA Vig Mnelë dhe NJA Temal - Shtrirja e shërbimit në 70% të territorit rural në NJA Shllak, (kur të mundësohet rruga automobilistike) - Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenierë 1.1 m³ si dhe transportin efektiv të mbetjeve në të gjithë territorin e Bashkisë Vau Dejës	2026 – 2027
	C2 Pastërtia e bashkisë	68%	- Sigurimi i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (evitimi i pikave të tejmbushura) - Sigurimi i pastrimit të rregullt të rrugëve të qytetit dhe zonave të urbanizuara nga hedhurinat - Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbetjeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Vau Dejës	2027
	C3 Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat	65%	Ngritja e një sistemi komunikimi dhe partneriteti me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	2026-2027
Qëndrueshmëria mjedisore	D1 Shkalla e grumbullimit të diferencuar	0%	- Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbetjeve në burim si dhe në të gjitha stadet e gjenerimit të tyre. - Promovimi i trajtimit të veçantë të mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet, duke instaluar skemat e ndarjes në burim për zona pilot në bashki - Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve	2027-2029
	D2 Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave	100%	Depozitimi i të gjitha mbetjeve në landfill sanitar	
Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare	E1 Mbulimi i kostos	99%	- Forcimi i kuadrit financiar të menaxhimit të mbetjeve, marrëveshjeve dhe kontratave. - Llogaritja vjetore e koston sipas modelit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit. - Rifreskimi i databazës së klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës	2027-2030
	E2 Niveli i grumbullimit të të ardhurave	75%	- Hartimi i një strategjie për rritjen e nivelit të të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative - Arritja e mbledhjes së tarifës së pastrimit gjatë periudhës 5 vjeçare në masën 100% - Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pastrimit që do të mbulohen nga tarifa	2027-2031

**PLANI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË MBETJEVE TË NGURTA URBANE TË BASHKISË VAU DEJËS
2026-2031**

			Aplikimi i fushatave ndërgjegjësuere në lidhje me pagesën e tarifës së pastrimit dhe rritjet progresive në sajë të përmirësimit dhe shtimit të shërbimeve për mbetjet	
	<i>E3 Transparenca në sistemin e faturimit</i>	Mesatar	- Hartimi dhe miratimi i një sistemi të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit - Hartimi i një strategjie gjithëpërfshirëse për informimin e komunitetit	2027-2031
Qëndrueshmëria institucionale	<i>F1 Transparenca në aspektet institucionale</i>	55%	- Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator lokal për menaxhimin e integruar të mbetjeve urbane: - Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve - Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbetjeve - Ngritja e sistemit të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në territorin e bashkisë - Ngritja e kapaciteteve të stafit teknik të shërbimeve publike për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	2026-2031

6.2.1 Rryma e mbetjeve si objekt i planit

Sipas legjisllacionit në fuqi, ky plan do të fokusohet në rrymën e mbetjeve bashkiake (urbane) për të cilën Bashkia Vau Dejës është drejtpërdrejt apo pjesërisht përgjegjëse:

Sipas përbërjes dhe mënyrës së menaxhimit të mbetjeve, mbetjet bashkiake do të klasifikohen në:

- Mbetje urbane (mbetje shtëpiake, ushqime, bimë, të riciklueshme, të dekompozuar, etj.), dhe
- Mbetje të veçanta urbane (mbetje nga ndërtimet dhe prishjet, voluminoze, pajisje elektrike dhe mobiljesh, etj.) që prodhohen nga familjet apo njësitë tregtare;
- Mbetje të rrezikshme që prodhohen brenda territorit të bashkisë nga banorë të përhershëm apo të përkohshëm.

Sipas burimit të gjenerimit mbetjet urbane (bashkiake) klasifikohen në dy rryma:

- Mbetjet e gjeneruara nga familjet (MF)
- Mbetjet e gjeneruara nga bizneset dhe industritë (MB), ku përbërja e mbetjeve nuk ndryshon nga karakteristikat e mbetjeve urbane

Ndërkohë, rryma të tjera të mbetjeve klasifikohen si mbetje masive, mbetje nga ndërtimet dhe prishjet (inerte), mbetje nga kopshtet që prodhohen në familje dhe që quhen 'mbetje të veçanta' për të cilat njësia vendore duhet t'i ofrojë e vetme ose në bashkëpunim alternativa të përshtatshme për grumbullimin dhe transportin e tyre, megjithatë largimi i tyre është përgjegjësi direkte e prodhuesit.

6.2.2 Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit

Në funksion të organizimit më të mirë të shërbimeve dhe eficiencës së sistemit që do të propozohet, zonat e mbetjeve ose zona brenda kufijve administrativë të bashkisë do ndahet në nën-zona mbetjesh që kanë diferenca në lidhje me tipologjinë urbane, infrastrukturën rrugore apo llojin e konsumatorëve. Kjo është e rëndësishme që sistemet dhe metodat që do të identifikohen dhe analizohen në vijim të këtij plani të përshtaten më mirë me qëllim rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve. Kjo do të shërbejë për të planifikuar infrastrukturën e nevojshme për skemat e mbledhjes dhe transportit, si dhe shërbime të tjera të ngjashme apo organizimin e programeve për minimizimin e mbetjeve. Për këtë qëllim, zona e mbetjeve ndahet në këto nënzona:

1. **Nën-zona e parë:** Në këtë nën-zonë do të kategorizojmë zonat me dendësi të lartë popullore si dhe zonat me tipare të ngjashme me zonat urbane. Referuar metodologjisë së dldp-së, për këtë zonë do të konsiderojmë kryerjen e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve çdo ditë (7 ditë/javë). PGM do të jenë të shpërndara në mënyrë uniforme kryesisht çdo 50-100m nga njëri-tjetri. Në rastin e Bashkisë Vau Dejës, nuk kemi një zonë të mirëfilltë urbane, ku shërbimi të ofrohet vetëm aty. Ofrimi i shërbimit në Bashkinë Vau Dejës është i përzier midis zonave urbane si NJA Vau Dejës dhe atyre rurale njëkohësisht. Në nën-zonën e parë do të përfshihen NJA Bushat, NJA Vau Dejës dhe NJA Hajmel. Ndryshe kjo zonë mund të konsiderohet edhe si zonë mix Sub-urbane dhe rurale.
2. **Nën-zona e dytë:** do të kategorizohen zonat malore apo ato të thella dhe me dendësi të ulët popullore. Në këto zona shërbimi do të jetë 2 herë në javë dhe distanca e PGM do të jetë mbi 300 m, pasi do të jenë pika grumbullimi në distancë të madhe nga njëra tjetra (një për çdo fshat). Parashikohet që në këtë nën-zonë të kemi NJA Temal, NJA Vig Mnelë. Meqënëse infrastruktura rrugore nuk është e përshtatshme për NJA Shllak, ajo do të jetë pjesë e skemës për ofrimin e shërbimit, por Bashkia Vau Dejës do të ofrojë për 2-3 herë në muaj në varësi të sasisë së mbetjeve të prodhuara.

6.3 Shërbimet e menaxhimit të mbetjeve

Në këtë plan 5 vjeçar, Bashkia Vau Dejës parashikon tre shërbime kryesore të menaxhimit të mbetjeve, të cilat konsistojnë në:

- i) Shërbimi i pastrimi, grumbullimit, transportit i mbetjeve;
- ii) Depozitimi i mbetjeve në landfillin e Bushatit;
- iii) Shërbimi i minimizimit të mbetjeve.

Këto shërbime pasi do të shpjegohen shkurtimisht më poshtë, do të përfshihen në dy skenarët e propozuar nga bashkia për organizimin e shërbimit në territorin e saj gjatë viteve 2026-2031.

6.3.1 Shërbimet e pastrimit të rrugëve

Organizimi i shërbimeve të pastrimit duhet të marrë në konsideratë nevojat për pastrimin e rrugëve dhe shkallën e ndotjes ditore nga mbetjet dhe hedhurinat, apo brenda një periudhe të caktuar ditësh. Për këtë qëllim propozimi i frekuencave për secilën kategori rrugësh duhet të jetë objekt i një vlerësimi apo testi deri në përcaktimin përfundimtar në specifikime teknike të mundshme në rast se ky shërbim do të kontraktohet në të ardhmen.

Një element shumë i rëndësishëm në organizimin e shërbimeve të pastrimit të rrugëve është edhe kategorizimi i rrugëve në funksion të rëndësisë si më poshtë:

1. **Kategoria e Parë:** (përfshin rrugët kryesore dhe rrugët tregtare) nevojitet shërbimi ditor i fshirjes; është më i parapëlqyer pastrimi me makinë teknologjike i akseve kryesore (kur është e mundshme dhe ka efektivitet), por dhe mirëmbajtja e tyre gjatë ditës, vendosja dhe pastrimi ditor i koshave rrugore, si dhe shërbimi i larjes gjatë verës, i cili mund të kombinohet me makinën teknologjike që kryen edhe fshirjen edhe larjen;
2. **Kategoria e dytë:** (rrugët kryesore me aktivitet të ulët komercial dhe me densitet të ulët kalimtar) fshirja manuale e rrugëve është e nevojshme të kryhet çdo ditë të javës.
3. **Kategoria e tretë:** (sistem rrugor periferik në zona me dendësi të ulët urbane, apo në zona me infrastrukturë jo të rregullt dhe rrugë të paasfaltuara) është i nevojshëm një shërbim mujor pastrimi (fshirje ose thjesht mbledhje mbetjesh dhe hedhurinash).

6.3.2 Grumbullimi, transporti i mbetjeve

Në parashikimin e shërbimeve të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve Bashkia duhet të marrë në konsideratë parimin për parandalimin e ndotjes. Cilësia dhe kostot e shërbimit të mbledhjes dhe largimit të mbetjeve urbane lidhen drejtpërdrejtë me mënyrën se si konsumatorët hedhin mbetjet, përdorin PGM, respektojnë oraret e përcaktuara dhe zbatojnë rregullat lokale për manaxhimin e mbetjeve. Në këtë aspekt, bashkia duhet të plotësojë kuadrin e saj rregullaror në sajë të:

- Hartimit të një rregulloreje vendore për manaxhimin e mbetjeve, ku do të përcaktohen procedurat, protokollet e punës, parashikimet se çfarë do të ndodhë në rast avarish apo aksidentesh në punë, të drejtat dhe detyrimet e të gjitha grupeve të interesit të përfshira në menaxhimin e mbetjeve si dhe gjokat përkatëse në rast të shkeljeve të evidentuara. Si parakusht, bashkia duhet të caktojë një grup pune për monitorimin dhe për të vënë në zbatim këto rregulla.
- Parandalimin e hedhjes së paligjshme dhe derdhjen e mbetjeve jashtë kontenierëve. Kjo duhet të sjellë në vëmendje rëndësinë kryesore që kanë fushatat e ndërgjegjësimit dhe programet e edukimit.
- Marrëveshje me konsumatorët e mëdhenj, për të përcaktuar përgjegjësitë dhe detyrimet e secilës palë, ku rekomandohet vendosja e orareve në ditë dhe orë të caktuara për dorëzimin e mbetjeve nga konsumatori në pikat e caktuara nga bashkia, ose grumbullimi i tyre nga bashkia, në sajë të një kontrate të veçantë, në pikat e gjenerimit të tyre.

Ndërkohë elemente të tjerë që kanë të bëjnë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve, që bashkia duhet të marrë në konsideratë gjatë planifikimit të shërbimit në territorin e saj, janë si më poshtë:

- i. **Orare pune efektive dhe të përshtatshme:** Për të operuar sipas nevojave të pastërtisë dhe në mënyrë të efektshme dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të hartojë një program efektiv dhe të përshtatshëm pune. Ky program duhet të marrë parasysh ndryshimet ditore, javore dhe mujore në lidhje me numrin e banorëve dhe veprimtarive tregtare.
- ii. **Numri i duhur i kontenierëve:** Për të ofruar një shërbim të efektshëm dhe me kosto të ulët, bashkia duhet të sigurojë numrin e duhur të kontenierëve apo koshave dhe rregullsinë e mbledhjes së mbetjeve.
- iii. **Itinerar efektiv për mbledhjen e mbetjeve:** Përcaktimi i saktë i itinerarit për makinat e mbetjeve do të ulë koston duke pakësuar forcat që shpenzohen për mbledhjen e mbetjeve. Rekomandohet verifikimi i përputhshmërisë me parimet e efektshmërisë së itinerarit të grumbullimit të mbetjeve si dhe të kohës efektive me metodën (MTM – Metodës të Matjes së Kohës).
- iv. **Rritja e rendimentit në punë:** Bashkia duhet të gjejë mekanizma për të përmirësuar punën duke rritur rendimentin. Masat që mund të ndërmerren për të rritur moralin, përfshijnë përmirësimin e kushteve të përgjithshme të punës, pajisja me uniformë, stimujt për punë të mirë, trajnimi dhe forcimi i punës në grup.
- v. **Mirëmbajtja e përshtatshme e kontenierëve dhe makinave të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve:** Mirëmbajtja dhe riparimi i specializuar i makinave dhe pajisjeve janë çështje të rëndësishme për shërbimin e mbledhjes së mbetjeve. Pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo kontraktohet një kompani private, bashkia duhet të parashikojë mirëmbajtjen e duhur dhe standardet e riparimit që duhet të vihen në zbatim.

Aspektete teknike

Referuar gjëndjes aktuale të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve si dhe eksperiencës, arritjeve dhe problematikës të identifikuar në kapitujt e mëparshëm të këtij plani, nënvizojmë se shërbimi i ofruar në Bashkinë Vau Dejës, është më i kompletuar në NjA Bushat dhe NjA Vau Dejës. Megjithatë Bashkia Vau Dejës është e motivuar dhe e angazhuar të përmirësojë këtë situatë, duke synuar si përmirësimin e nivelit aktual të ofrimi të shërbimit në lidhje me cilësinë, efikasitetin dhe efektshmërinë, por gjithashtu të krijojë një bazë të qëndrueshme mbi të cilën do të mbështeten iniciativat lokale dhe rajonale për minimizimin e mbetjeve. Për bashkinë është shumë e rëndësishme, jo vetëm konsolidimi i shërbimit në ato njësi të cilat aktualisht marrin shërbim, por gjithashtu edhe në shtrirjen e shërbimit në njësitë, të cilat nuk marrin ende shërbim. Bashkia për të qënë sa më efektive kërkon që shërbimin në zonat e reja ta shtrijë sipas skemës me qendër fshati.

Duke kaluar në një përjasje teknike, ekzistojnë mënyra të ndryshme për grumbullimin, ruajtjen dhe transportin e mbetjeve në funksion të kategorive të konsumatorëve dhe tipologjisë urbane të zonave të banuara. Sipas legjislacionit aktual dhe tipologjisë së zbatuar më së shumti për mbledhjen e mbetjeve, bashkia është përgjegjëse për të mbledhur vetëm “mbetjet urbane”, sipas përcaktimeve të dokumentave ligjore dhe të këtij plani. Mbetje të tjera që ndryshojnë në përmbajtje (përbërje) nga mbetjet urbane nuk pranohen nga sistemi bashkiak për grumbullimin e mbetjeve.

Për disa mbetje të ashtuquajtura “të veçanta” që prodhohen nga banorët mund të organizohen metoda për grumbullimin e tyre në mënyrë të diferencuar nga sistemi publik (bazë) bashkiak. Ekzistojnë kufizime të tjera për përdorimin e sistemit bazë bashkiak të grumbullimit të mbetjeve që lidhet me madhësinë dhe sasinë e mbetjeve veçanërisht nga konsumatorët jo-banorë. Duke iu referuar përcaktimeve ligjore (Neni 12 i Ligjit Nr. 8094, datë 21.3.1996), konsumatorët jo-banorë që prodhojnë mbi $\frac{1}{4}$ e sasisë që mund të hidhet në një kontenier mbetjesh (zakonisht $1.1m^3$) nuk lejohen të përdorin sistemin publik të grumbullimit të mbetjeve. Autoritetet vendore apo personat përgjegjës për grumbullimin e mbetjeve duhet të ofrojnë mundësi dhe metoda të tjera për mbledhjen dhe largimin e mbetjeve, në përmbushje të kërkesave dhe nevojave të konsumatorëve, shoqëruar me një sistem të ndryshëm tarifash.

Infrastruktura për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve

Në lidhje me përcaktimin e infrastrukturës së nevojshme për zbatimin e skemës së përbashkët për grumbullimin e mbetjeve, duke marrë në konsideratë numrin e popullsisë sipas formulës të llogaritur nga Ministria e Financave, dhe qëllimit për mbulimin e të gjithë territorit të bashkisë më shërbim, u realizua analiza për llogaritjen e infrastrukturës së nevojshme: kontenierë dhe makina teknologjike. Si fillim u përcaktua kapaciteti i përshtatshëm i kontenierëve si dhe frekuenca e dëshirueshme e shërbimit. Kontenierët me volum 1.1m^3 , metalik apo plastik, kjo në varësi të preferencave të bashkisë, rekomandohen si më të përshtatshëm për grumbullimin e mbetjeve në këtë bashki. Gjithashtu rekomandohet që kontenierët të jenë me vaskë (trashësi 1.5-2 mm) dhe me sistem rrotash të qëndrueshëm, me kapakë për të mundur qëndrueshmërinë e tyre nga impakti i faktorëve të jashtëm, si dhe me kërkesë të bashkisë, ajo kërkon që kontenierët në shumë PGM të mund të lidhen për të mos u lëvizur nga banorët pa ndonjë arsye. Ndërkohë bazuar në sasinë e mbetjeve të gjeneruara, frekuencës të ofrimit të shërbimit, dhe eksperiencës të ofrimit të shërbimit në Bashkinë Vau Dejës, për territorin e saj Bashkia preferon mjete teknologjike 10ton dhe 5ton, dhe në rastin e zonave rurale, bashkia mund të përdorë mjete më të vogla prej 3ton, kjo në varësi të infrastrukturës rrugore në këto zona. Në figurën më poshtë tregohet skematikisht skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në territorin Bashkisë Vau Dejës:

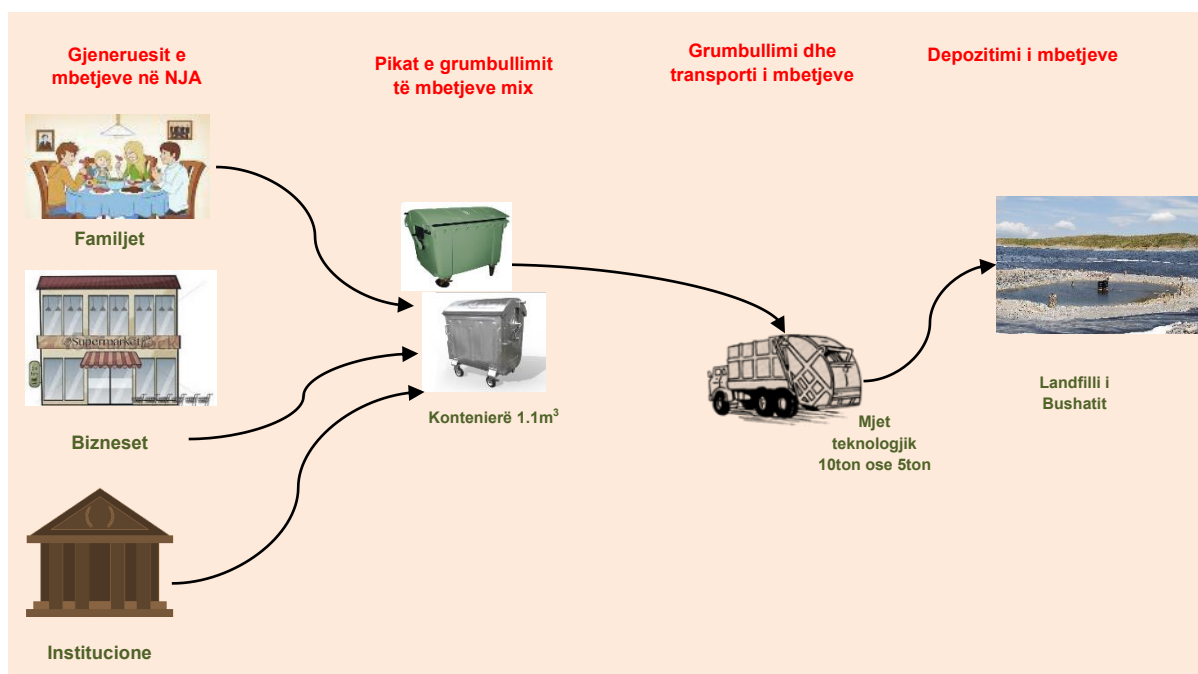

Figura 9 Skema e përgjithshme e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës
[Burimi: Punuar nga autori]

6.3.3 Trajtimi dhe depozitimi përfundimtar i mbetjeve

Sipas ligjit për vetqeverisjen vendore, njësitë vendore kanë si funksion shërbimet e menaxhimit të mbetjeve (grumbullim, transport dhe trajtim final të tyre). Në këtë llogjikë, rekomandohet që autoritetet vendore të rehabilitojnë vend-depozitetet e pakontrolluara dhe të parashikojnë depozitimin e mbetjeve në landfillet rajonale të ardhshme apo ato ekzistuese në qarqet përkatëse. Në Bashkinë Vau Dejës mbetjet depozitohen në landfillin e rajonal të Bushatit, kundrejt një tarife me vlerën 1,695 lek/ton pa TVSH. Në landfill depozitohen mbetjet urbane nga NJA që marrin shërbimin. Në këtë landfill nuk lejohen të depozitohen mbetjet spitalore, bateri, akumulatorë, vajra industriale dhe mbetje të tjera të përcaktuara si të rrezikshme nga legjislacioni mjedisor Shqipëtar.

6.3.4 Minimizimi i mbetjeve

Dokumenti i Politikave Startegjike dhe Plani Kombëtar i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve (2020) ka përcaktuar disa indikatorë në lidhje me sasinë e mbetjeve që duhet të riciklohen, kompostohen sipas afateve kohore deri në vitin 2035²:

Pavarësisht mungesës së eksperiencës së autoriteteve lokale dhe operatorëve të mbetjeve si dhe vetë komunitetit për të ndarë mbetjet, Bashkia ka shprehur interesin e saj se fillimi i skemave të ndarjes së mbetjeve në burim, është një objektivi, të cilin ajo e vlerëson si të rëndësishëm për 5 vjeçarin e ardhshëm, kryesisht për riciklimin.

I gjithë sistemi i ndarjes përbëhet nga dy komponentë: sistemi parësor i ndarjes dhe sistemi dytësor i ndarjes.

- **Sistemi parësor i ndarjes:** Njihet gjerësisht si ndarja në burim dhe jep rezultatin më të mirë të ndarjes. Ndarja në burim i referohet ndarjes së materialeve të riciklueshme dhe të ripërdorshme në pikën e prodhimit të tyre.
- **Sistemi dytësor i ndarjes,** nënkupton ndarjen e tyre në PGM publike të grumbullimit të tyre.

Sistemi parësor – Skema e ndarjes individuale: Sistemi i mbledhjes individuale nga familjet dhe bizneset përbën bazën për ngritjen e sistemit të ndarjes së mbetjeve. Duhet theksuar se sistemi i ndarjes në burim duket më i preferueshëm sesa sistemi i ndarjes së mbetjeve në rrugë. Nga kjo pikëpamje, angazhimi i drejtpërdrejtë i pronarëve apo personave të kontaktit të bizneseve apo familjeve siguron më shumë ndërgjegjshmëri, efektivitet dhe mundësi financimi sesa sistemi i hapur mbi të cilin mbështetet skema e përbashkët.

Ndarja në burim mund të jetë më praktike dhe e efektshme **për biznesin dhe industrinë**, ku duhet të mundësohet shërbimi individual i grumbullimit të mbetjeve. Koshat për ndarjen e mbetjeve në burim mund të vendosen në çdo njësi të madhe biznesi apo institucion shtetëror, duke ndjekur të njëjtën teknologji si sistemi i mbledhjes individuale. Sistemi duhet të jetë sa më i thjeshtë duke synuar vetëm ato mbetje apo komponentë që mund të riciklohen. Për këtë arsye, sistemi me katër kontenierë të vegjël duket më i favorshëm se të tjerët. Kjo nënkupton caktimin e një kodi me ngjyra për alternativën me katër kontenierë që konsumatorët ta kenë parasysh, kur vendosin të depozitojnë mbetjet aty. Ngjyrat duhet të përcaktohen qartësisht që në fillim:

]

Kodi i ngjyrave për katër kontenierët e vegjël nënkupton:

- Në kontenierin me ngjyrë të kuqe do të depozitohen mbetjet plastike
- Në kontenierin me ngjyrë blu do të depozitohen mbetjet si letër dhe karton
- Në kontenierin me ngjyrë të verdhë do të depozitohen kanaçet metalike
- Në kontenierin me ngjyrë të gjelbërt do të depozitohen mbetje të tjera.

Zakonisht ky është një konfigurim i kontenierëve, i cili rekomandohet që bashkia të mund ta aplikojë në biznese, ose në institucione publike, siç janë shkollat.

Sistemi dytësor: Skema e përbashkët për ndarjen e mbetjeve (qendrat e riciklimit): Përdorimi i sistemit aktual të grumbullimit të mbetjeve urbane shërben si një bazë për të vënë në funksionim dhe prezantuar sistemin e mbledhjes së diferencuar të tyre. Kjo mënyrë mund të jetë praktike vetëm kur qytetarët dhe bizneset janë mësuar me këtë lloj sistemi dhe do të mund të përshtaten më mirë. Kjo

² Këtu kemi hedhur objektivat kombëtare deri në vitin 2025 (harku kohor i zbatimit të planit)

metodë është e preferueshme kryesisht në qytete të mëdha ku është i pamundur krijimi i sistemeve individuale për ndarjen e mbetjeve dhe blloqet e banimit janë kolektive.

Sektori informal, i cili është krahu kryesor i punës në sektorin e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme nuk është plotësisht në vëmendje nga strukturat shtetërore. Ky sektor sjell mjaft dobi në sektorin e menaxhimit të mbetjeve, si: i) ul mesatarisht deri 15-30% sasinë e mbetjeve që depozitohen në landfill/fushë depozitimi; ii) Ul koston e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve; iii) Është burim të ardhurash për rreth 2% të popullsisë së zonave të varfra; iv) Sipas shifrave nga literatura e huaj llogaritet që çdo ton mbetje e riciklueshme e grumbulluar është e barabartë me një vend pune.

Ashtu si hierarkia e përgjithshme e menaxhimit të mbetjeve, edhe menaxhimi i mbetjeve të riciklueshme duhet të mbështetet në një hierarki të ngjashme, ku objektivi kryesor është parandalimi sa më shumë i gjenerimit të mbetjeve:

- i. Riprodhimi i mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më shumë)
- ii. Grumbullimi i mbetjeve të riciklueshme nga tregtarët
- iii. Mbledhësit formalë të mbetjeve të riciklueshme
- iv. Grumbulluesit fillestarë të mbetjeve të riciklueshme
- v. Mbledhësit informalë të mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më pak)

Kompostimi i mbetjeve: Një argument i rëndësishëm në favor të kompostimit është fakti se pothuajse të 6 NJA të Bashkisë Vau Dejës, duke përfshirë qytetin e Vau Dejës, i cili ka karakter urban, pjesa tjetër ka karakter suburban dhe kryesisht rural, dhe sasia e mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet, bujqësia apo blegtoria në zonë, përbëjnë një sasi të konsiderueshme për zhvillimin e kompostimit familjar (individual) dhe kolektiv. Bashkia mund ta përdorë produktin e kompostit në bujqësinë e zonës, apo për lulishtet e qytetit.

Kompostimi në nivel individual (në shtëpi) paraqet një nga metodat më të parapëlqyera të kompostimit që rekomandohet për t'u përdorur në familjet në zonat suburbane apo rurale. Kjo metodë është më pak e kushtueshme dhe më e efektshme sesa transferimi i mbetjeve organike në pikën e mbledhjes dhe më pas transportimi i tyre në landfill, ku përfshihen edhe depozitimi si dhe të gjitha kostot e tjera që shoqërojnë këto procese. Ky proces është mjaft i rëndësishëm nga ana mjedisore, pasi ul ndjeshëm sasinë e mbetjeve që hedhin familjet për trajtim final, duke ulur në këtë mënyrë edhe koston e transportit dhe të trajtimit final të mbetjeve. Në rastin e mbetjeve drusore, të cilat në zonat suburbane/rurale janë të shumta, bashkia mund të ofrojë shërbimin e copëtimit (grirjes) për familjet që ndërmarrin një nismë të tillë, duke copëtuar mbetjet drusore, disa herë në vit.

Figura 11 Modeli i kompostimit individual
[Burimi: Foto ilustruese nga kërkimi në internet]

Përveç kompostimit në nivel individual, një ndër metodat më të përshtatshme për kushtet dhe koston relativisht të ulët që ka, mund të jetë **kompostimi në mjedis të hapur (kolektiv)**. Kjo metodë nuk ka një kosto të lartë për investimin fillestar dhe mund të japë rezultate mjaft të favorshme, jo vetëm për

uljen e sasisë së mbetjeve që shkojnë për trajtimin final, por edhe në prodhimin e një sasive të konsiderueshme komposti si pleh organik, që mund të përdoret nga bashkia për qëllime publike.

Figura 12 Skemat e kompostimit në mjedis të hapur
[Burimi: Foto ilustruese nga kërkimi në internet]

6.4 Menaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore

Sipas kuadrit ligjor në fuqi për administrimin e mbetjeve (VKM nr.575, datë 24.6.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte”) është përgjegjësia e prodhuesit (familje, biznes apo industri) që të largojë dhe transportojë mbetjet inerte (mbetjet nga ndërtimi dhe prishjet), ndërtimore apo voluminoze që mund të gjenerojë nga aktiviteti që kryen për në vendet e përcaktuara nga pushteti vendor për këtë qëllim. Ndonëse ekziston ky kuadër ligjor, i cili përcakton mjaft mirë detyrat për secilin aktor të përfshirë në këtë fushatë, asnjë nga bashkitë e vendit nuk ka përcaktuar një vend për depozitimin e mbetjeve inerte. Në kuadrin ligjor theksohet se këto vende të përcaktuara për depozitimin e mbetjeve inerte/ ndërtimore/voluminoze duhet të jenë të pajisur me leje mjedisore të posaçme dhe duhet të pranojnë vetëm këto lloj mbetjesh, dhe jo përzierje apo përpunime të këtyre mbetjeve me elemente të tjerë, pasi ato mund të jenë të rrezikshme.

Të gjitha venddepozitimet e mbetjeve inerte kanë të njëjtën mënyrë operimi si landfillet për mbetjet urbane, ku gjeneruesi i mbetjeve duhet të paguajë një tarifë kundrejt sasisë së mbetjeve inerte që transportohet, e cila mbulon koston e operimit të fushës, trajtimit të tyre dhe mbylljen përfundimtare të saj. Ndërkohë ndalohet ndërtimi i venddepozitimeve të përkohshme të mbetjeve inerte nga njësitë e qeverisjes vendore në zonat e mëposhtme:

- Zonat e mbrojtura, arkeologjike, turistike apo në çdo zonë që mbrohet me një akt normativ;
- Zonat në distancë 300 metra nga një pus furnizues me ujë dhe çdo burim tjetër ujor;
- Zonat në distancë 100 metra nga një përrua, argjinaturë lumore, liqen, lum ose kompleks ligatinor;
- Zonat në distancë 300 metra nga një zonë e mbrojtur në përputhje me pikën e parë.

Landfillet e mbetjeve inerte mund të jenë landfille vendore, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të prodhuara brenda territorit të një NJQV-je ose landfille rajonale, të cilat shërbejnë për trajtimin e mbetjeve të shumë NJQV-ve. Njësitë e qeverisjes vendore mund të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën për përcaktimin e vendit, ku do të ndërtohet landfili rajonal dhe të mënyrës së funksionimit të tij. Operatorët, të cilët merren me trajtimin e mbetjeve në landfille dhe venddepozitimet e përkohshme të mbetjeve inerte, janë të detyruar të raportojnë pranë NJQV-ve dhe Agjencisë Kombëtare të Mjedisit për të dhënat e mbetjeve që trajtojnë. Në mënyrë të veçantë, ka një treg ripërdorimi për agregatat që rrjedhin nga mbetjet e ndërtimeve në rrugë, kanalizime dhe projekte të tjera ndërtimi. Nëse nuk ndahen që në burim apo nuk transportohen veçmas, ato mund të përmbajnë sasi të vogla të mbetjeve të rrezikshme, përzierja e të cilave mund të paraqesë rrezik të veçantë për mjedisin dhe mund të pengojë riciklimin.

Bashkia Vau Dejës pas përcaktimit të një zone në afërsi të landfillit të Bushatit për depozitimin e mbetjeve inerte është në pritje për tu pajisur me lejen së mjedisit për operimin e zonës si venddepozitim për mbetjet inerte. Bashkia argumenton që ky venddepozitim do të funksionojë sipas parimit të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit, ku secili gjenerues i mbetjeve inerte duhet t'i sjellë ato në këtë venddepozitim kundrejt një pagese.

6.5 Skenarët e propozuar për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

Hyrja në fuqi e reformës territoriale u shoqërua edhe me një riorganizim të shërbimeve publike, ku njëri prej tyre është edhe ai i menaxhimit të mbetjeve. Kjo ndarje ofron mundësi të mira për përdorimin eficient të burimeve ekzistuese (makina për transportin e mbetjeve, kontenierë, vend-depozitime) ashtu dhe të burimeve njerëzore për këtë qëllim.

Propozimi i skenarëve për organizimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës, do të bëhet bazuar në objektivin kryesorë të bashkisë për të ndërmarrë hapat për arritjen e standardin minimal të ofrimit të shërbimit. Të dy skenarët do të synojnë, në nivele të caktuara, ofrimin e një shërbimi me standarde sa më të larta, me kosto optimale dhe të përballueshme nga taksa paguesit, për të synuar mbulimin e plotë të koston së shërbimit. Qëllimi i bashkisë është të rrisë cilësinë e shërbimit në sajë të përmirësimit të infrastrukturës dhe diversifikimin e shërbimeve që ajo ofron. Për secilin nga skenarët është bërë llogaritja e koston sipas modelit të dldp-së, miratuar me VKM nr. 319, datë 31.5.2018 "*Për Miratimin e Masave për Kostot e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve*". Formulimi i skenarëve është realizuar bazuar në konsideratat më poshtë:

- **Skenari 1** – do të synojë mbulimin e 100% të territorit me shërbim dhe depozitimin e mbetjeve në impiante inxhinierike ose në venddepozitime të kontrolluara, të pajisur me leje të posaçme. Në këtë skenar do të analizohet përqindja e territorit për shtrirjen e shërbimit, rritja e koston dhe e nivelit të tarifave kundrejt skenarit bazë si dhe planifikimi i rritjes së nivelit të tarifave gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit si dhe programi i monitorimit dhe informimit të komunitetit.
- **Skenari 2** – do të synojnë për të plotësuar maksimalisht arritjen e standardit maksimal të ofrimit të shërbimit, por kjo në varësi të potencialit të bashkisë për të përmbushur këtë skenar.

Skenari I – Shtrirja e shërbimit

A. Shërbimet që do të përfshihen në këtë Skenar

Në këtë skenar të parë Bashkia do të synojë të mbulojë 100% zonën urbane në NJA të Vau Dejës dhe Bushatit, si dhe shtrirjen e shërbimit në 90% të territorit rural, në NJA Hajmel, Vig Mnelë dhe NJA Temal. Ndërkohë për NJA Shllak, Bashkia shpreh shqetësimin për infrastrukturën e dobët rrugore, dhe shtrirja e shërbimit në këtë njësi do të kishte kosto shumë të larta dhe nuk do të ishte aspak efiçente si objektiv afatshkurtër. Ndonëse, bashkia nuk e sheh si objektiv afatshkurtër shtrirjen e shërbimit në NJA Shllak, ajo në një të ardhme jo shumë të afërt parashikon që të paktën shërbimin në këtë zonë ta shtrijsë deri në masën 50%, kur edhe infrastruktura rrugore të jetë më e përshtatshme. Shtrirja e shërbimit në pothuajse 100% të territorit të bashkisë do të synojë që niveli i pastërtisë nga depozitimet e paligjshme të mbetjeve të reduktohet. Gjithashtu në lidhje me depozitimimin e mbetjeve në impiante të kontrolluara, në Bashkinë Vau Dejës tashmë ky objektiv është i pëmbushur, pasi mbetjet transportohen në një landfill inxhinierik, siç është ai i Bushatit.

Skenari I propozon ndarjen në dy zona shërbimi Bashkinë Vau Dejës: Zona Sub-urbane dhe Zona rurale. Kjo ndarje do të bëhet bazuar në tipologjinë urbane, numrin e popullsisë dhe bizneseve që kërkojnë shërbim, infrastrukturës dhe sasisë të mbetjeve të gjeneruara. Duke marrë parasysh këto faktorë, u vlerësua kjo ndarje:

- Zona Sub-urbane (NJA Bushat, NJA Vau Dejës, NJA Hajmel)
 - Bushat- Landfill i Bushatit
 - Vau Dejës-Hajmel-Landfill i Bushatit
- Zona Rurale (NJA Temal, NJA Vig Mnelë, NJA Shllak)
 - Qendër fshati Mnelë e Madhe- Qendër fshati Vig- Landfill i Bushatit
 - Qendër fshati Temal (Koman)-Landfill i Bushatit
 - Qendër fshati Shllak (Koman)-Landfill i Bushatit

Duke qënë zona me infrastrukturë pak të zhvilluar, me distanca me të largëta nga landfilli dhe normë gjenerimi më të ulët, shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve do të ofrohet me qendër fshati, përkatësisht, qendër fshati Mnelë e Madhe, qendër fshati Vig dhe qendër fshati Koman.

E njëjta do të bëhet edhe në NJA Shllak megjithëse shtrirja e shërbimit në NJA Shllak shfaqet më problematike për shkak të rrugës të paaksesueshmërisë nga infrastruktura e dobët rrugore.

A. Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Riorganizimi i shërbimit, tashmë në 2 zona sjell edhe ndryshime në lidhje me infrastrukturën e nevojshme për ofrimin e shërbimit, investimet për kontenierë apo mjete dhe frekuencat e ofrimit të shërbimit. Në tabelën më poshtë jepet një përmbledhje në lidhje me infrastrukturën e nevojshme dhe të dhënat teknike për zonat e këtij skenari:

Përbërja	Infrastruktura		Të dhënat teknike	
	Mjetet	Kontenierë	Norma e gjenerimit	Frekuenca
Njësitë e Zonës suburbane				
<i>Bushat</i>	1 mjet 10 ton	Total 47	0.4 kg/banorë/ditë	7 herë/javë
<i>Vau Dejës, Hajmel</i>	2 mjete 10 ton	Total 35	0.4 kg/banorë/ditë	7 herë/javë
Njësitë e Zonës rurale				
<i>Vig-Mnelë</i>	1 kamion 5 ton	Total 9	0.3 kg/banorë/ditë	2 herë/javë
<i>Temal</i>	1 kamion 5 ton	Total 8	0.3 kg/banorë/ditë	2 herë/javë
<i>Shllak</i>	1 kamion 5 ton	Total 8	0.3 kg/banorë/ditë	2 herë/muaj

Tabela 16 Të dhënat teknike për Skenarin I të menaxhimit të mbetjeve

[Burimi: Punuar nga autori]

Zona Suburbane: Siç u përmënd më sipër, kjo zonë përbëhet nga dy nënzona, me një normë gjenerimi 0.4kg/banorë/ditë.

- Në nën-zonën e parë (Bushat-Landfilli i Bushatit) për ofrimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve 7 herë në javë parashikohet të përdoret *1 mjet teknologjik 10 ton*.
- Në nën-zonën e dytë (Vau Dejës-Hajmel-Landfill i Bushatit) nevojitet *1 mjet teknologjike 10 ton* për të ofruar shërbimin 3 herë në javë.

Në tabelën më poshtë propozohet një kalendar i mundshëm në lidhje me ditët e ofrimit të shërbimit në secilën nga njësitë vendore:

ZONA SUBURBANE		E Hënë	E Martë	E Mërkurë	E Enjte	E Premte	E Shtunë	E dielë
Rrugëtimi I	<i>Bushat-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	54 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	4 orë							
<i>Mjeti - I</i>	1 mjet 10ton							
Rrugëtimi II	<i>Vau Dejës-Hajmel-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	42 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	4 orë							
<i>Mjeti-II</i>	1 mjete 10ton							

Tabela 17 Kalendar i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Suburbane – Skenari 1

[Burimi: Punuar nga autori]

Zona Rurale: Në tabelën më poshtë propozohet një kalendar i mundshëm në lidhje me ditët e ofrimit të shërbimit në secilën nga njësitë vendore:

ZONA RURALE		E Hënë	E Martë	E Mërkurë	E Enjte	E Premte	E Shtunë	E dielë
Rrugëtimi I	<i>Qender fshati Mnelë e madhe-qender fshati Vig-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	30 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	3 orë							
<i>Mjeti - I</i>	1 mjet 5 ton							
Rrugëtimi II	<i>Temal (qender fshati Koman)-Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	48 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	3 orë							
<i>Mjeti-II</i>	1 mjet 5 ton							
Rrugëtimi II	<i>Shllak I (qender) - Landfilli i Bushatit</i>							
<i>Nisja</i>	Vau Dejës							
<i>Pika fundore</i>	Landfill Bushatit							
<i>Gjatësia e rrugës (1 kah)</i>	49 km							
<i>Kohëzgjatja</i>	4 orë							
<i>Mjeti-II</i>	1 mjet 5 ton							

Tabela 18 Kalendar i lëvizje të mjeteve teknologjike në Zonën Rurale – Skenari 1

[Burimi: Punuar nga autori]

B. Rrugëtimi i mjeteve për Skenarin I

Rrugëtimi i mjeteve për këtë skenar nga pika e nisjet për në pikën fundorë që është landfilli i Bushatit janë kryer me sistemin GPS bazuar në sistemin e rrugëve aktuale dhe në pikat e grumbullimit të mbetjeve të hedhura në hartë. Bazuar në të dhënat në lidhje me pikën e nisjes, vendndodhjen e PGM, sistemit të rrugëve aktuale dhe pikën fundore (landfilli i Bushatit), sistemi përlogarit gjurmën se ku duhet të kalojë mjeti sipas rradhës të grumbullimit të PGM (në hartë kjo rradhë tregohet me numrat rendor në secilën PGM).

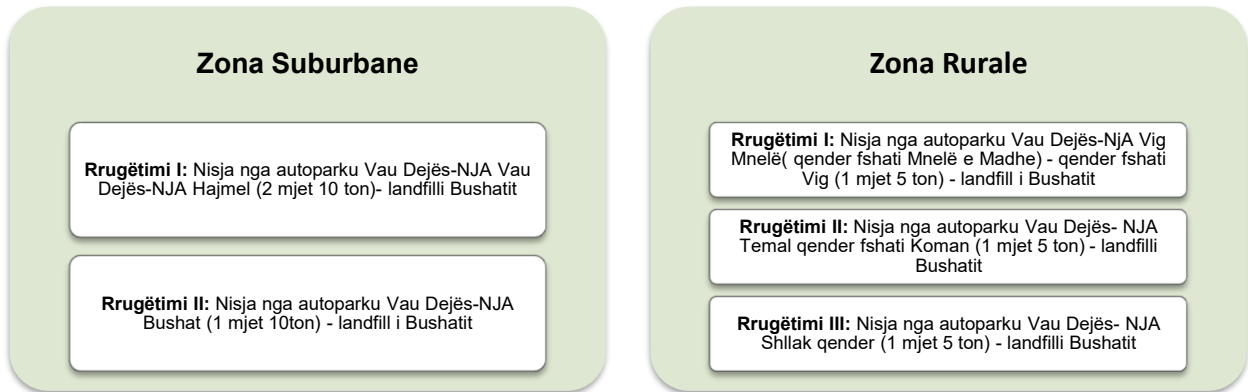
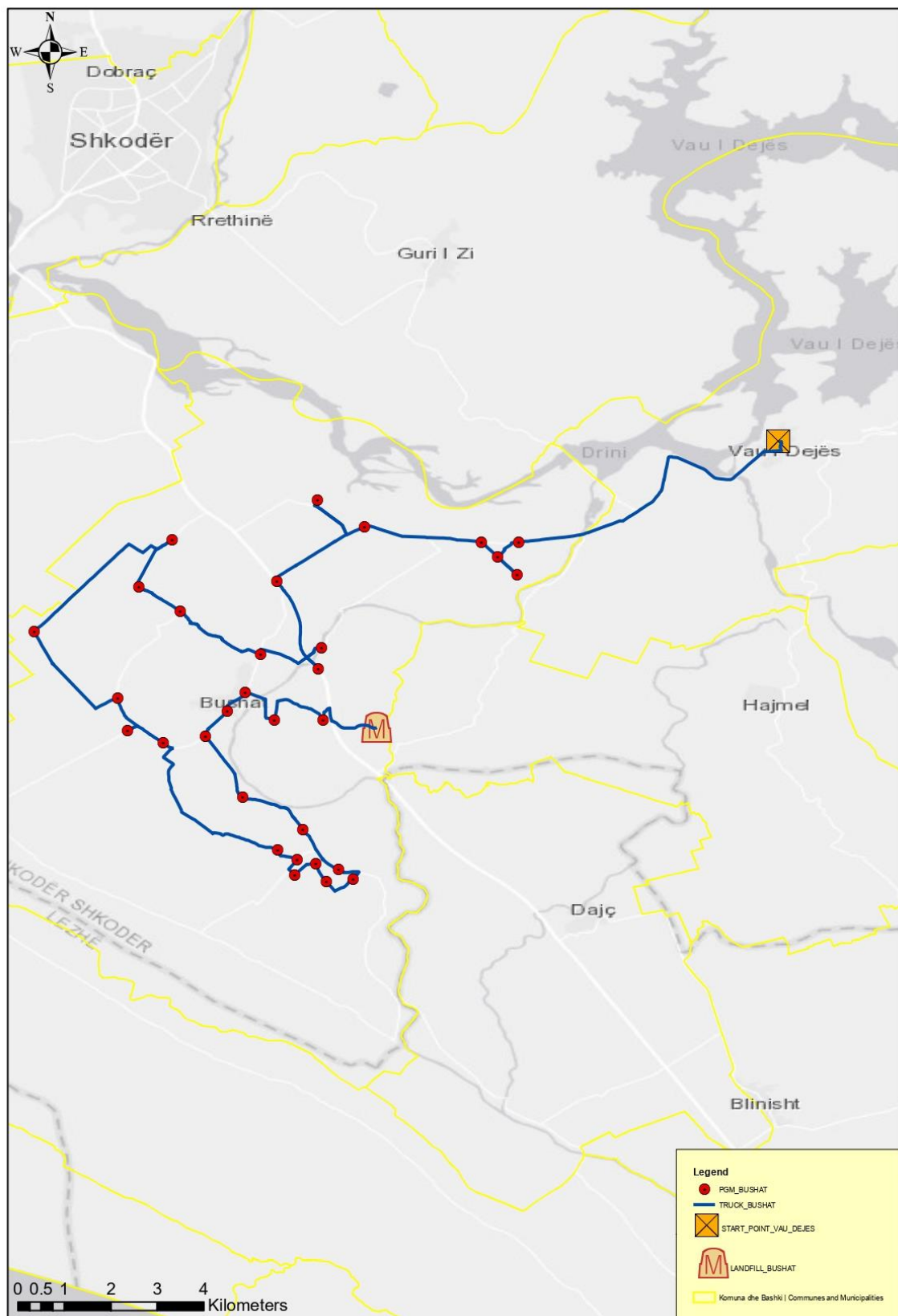
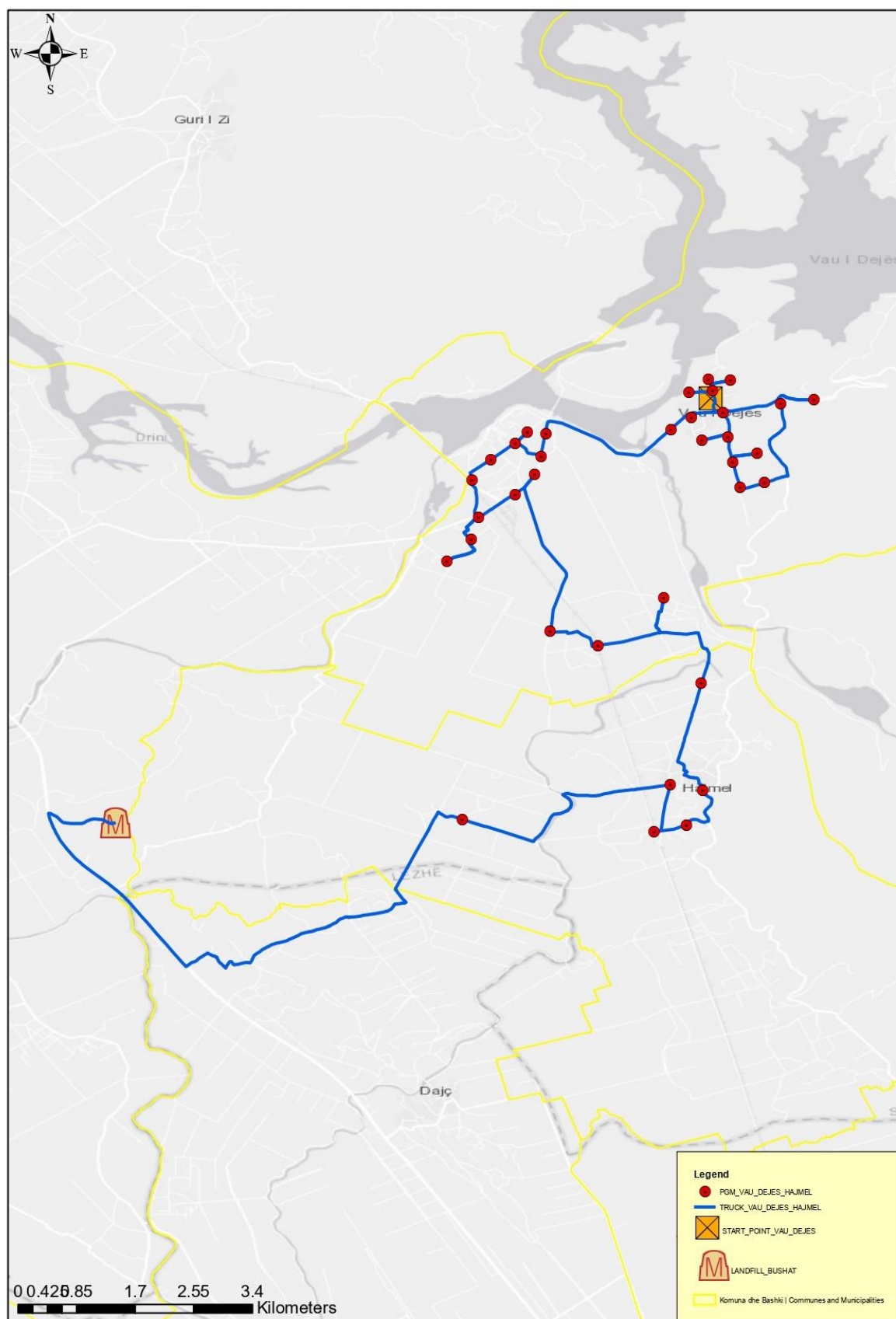

Figura 13 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I
[Burimi: zhvilluar nga autori]

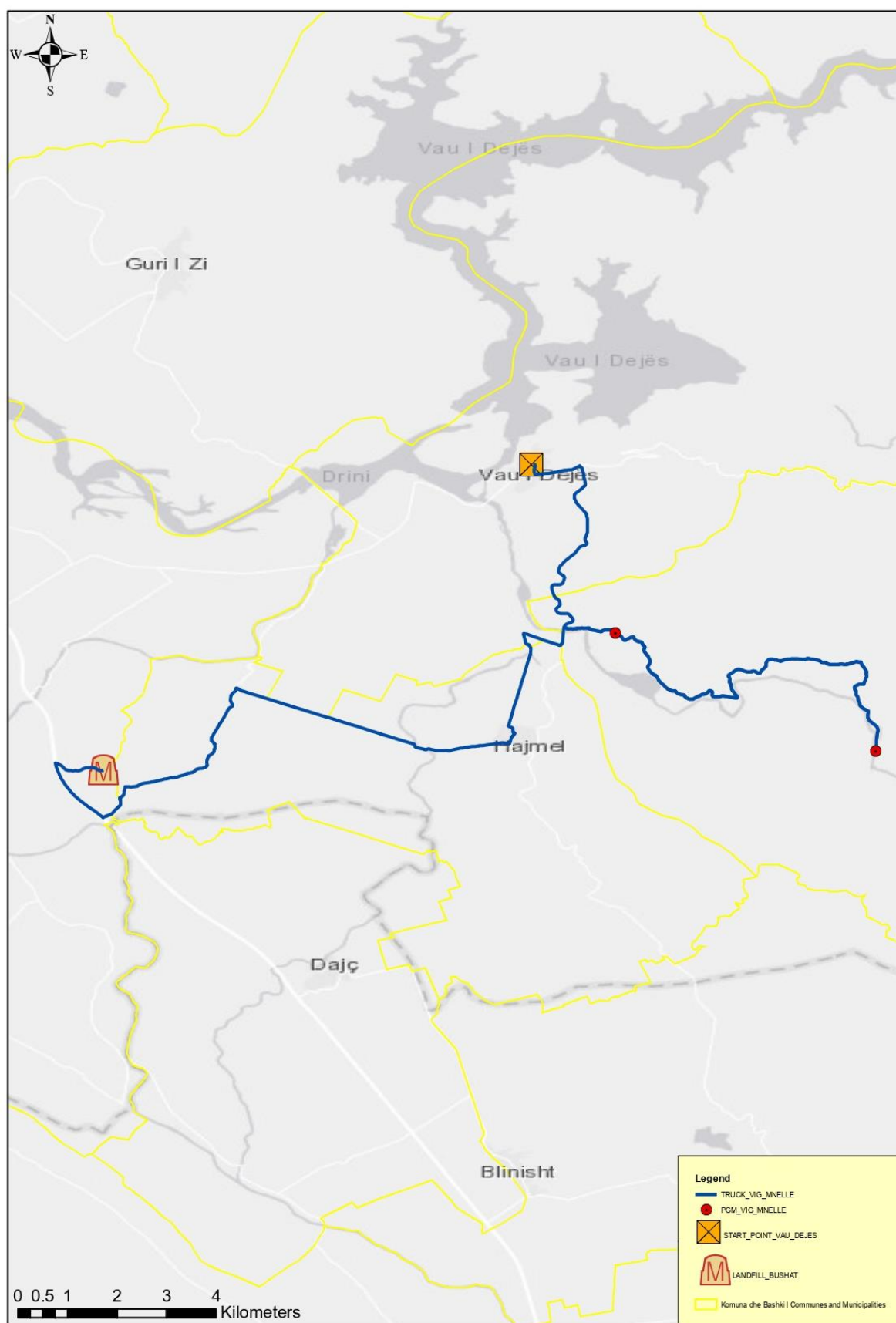
RRUGËTIMI BUSHAT – LANDFILL I BUSHATIT

RRUGËTIMI VAU DEJËS – HAJMEL – LANDFILL I BUSHATIT

RRUGËTIMI VIG MNELE – LANDFILL I BUSHATIT

RRUGËTIMI TEMAL (KOMAN) – LANDFILL I BUSHATIT

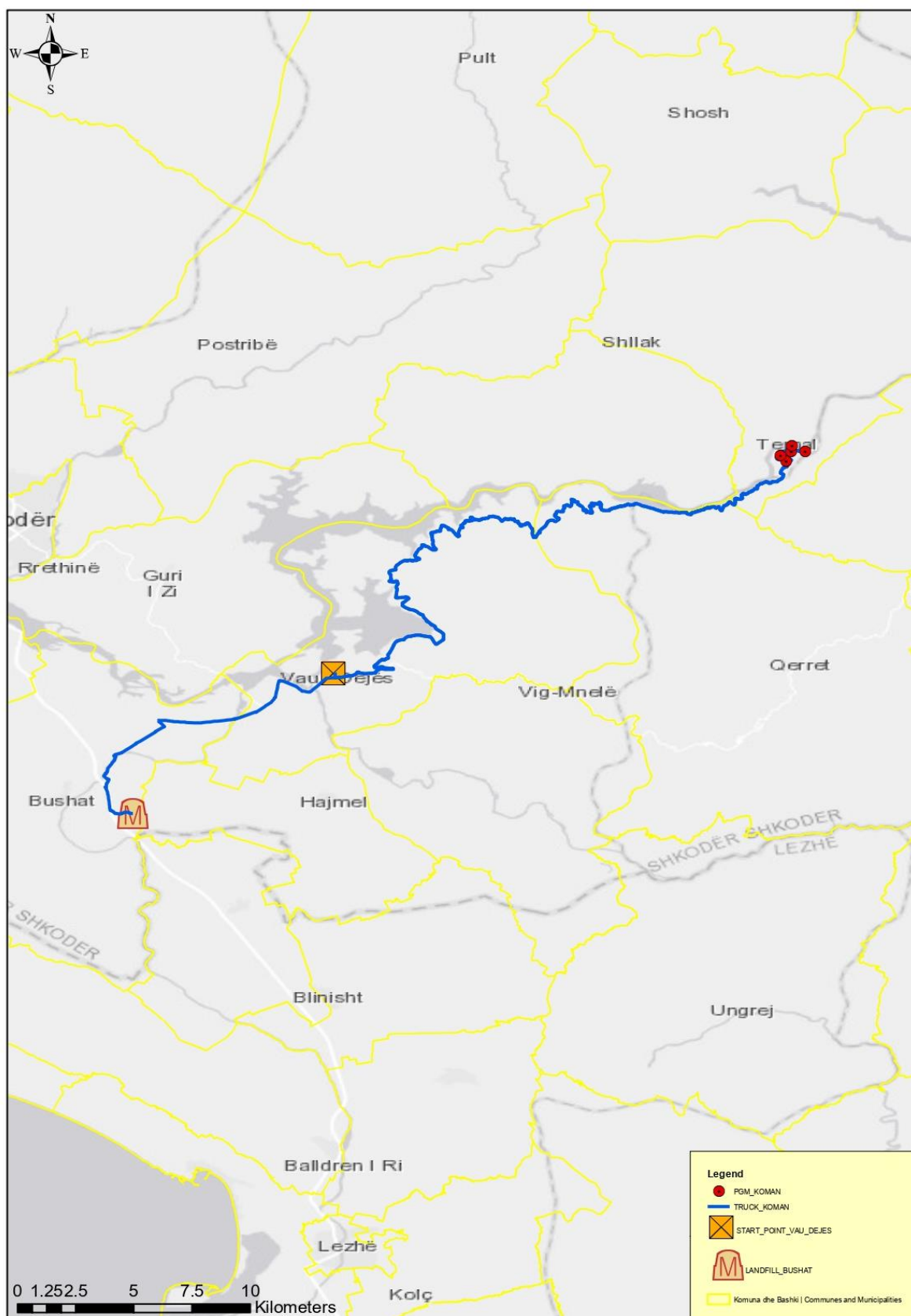

Figura 14 Rrugëtimet e mjeteve për skenarin I, [Burimi: zhvilluar nga autori]

C. Llogaritja e kostos së shërbimit për Skenarin I

Llogaritjet e kostove të Skenarit I janë kryer në sajë të programit të zhvilluar nga dldp për llogaritjen e kostos, sipas Vendimit nr.319, datë 31.5.2018 “Për miratimin e masave për kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve” duke e përshtatur sistemin në rastin e Bashkisë Vau Dejës. Në sistem janë hedhur të dhënat teknike të përmendura më lart dhe për secilën nga tre zonat e mbetjeve është llogaritur kosto e shërbimit siç tregohet në tabelat përmbledhëse më poshtë për të tre zonat, me zërat përkatëse të shërbimeve të mbetjeve:

Kosto për Zonën Sub-Urbane

Tabela 19 Kosto e shërbimit për Zonën Suburbane (Bushat) për Skenarin 1
[Burimi: Punuar nga autori]

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zonën 1 Sub-Urbane Bushat	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Kostot totale për grumbullim [vit]	1,459,635 Lek
Kostot totale për transport [vit]	678,900 Lek
Totali i kostos për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	2,138,535 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	5,064,255 Lek

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zonën 2 Sub-Urbane Vau Dejës Hajmel	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Kostot totale për grumbullim [vit]	1,459,63 Lek
Kostot totale për transport [vit]	1,018,350 Lek
Totali i kostos për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	2,477,985 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,700 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	5,403,705 Lek

Kosto për Zonën Rurale

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zonën 3 Rurale Temal	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Kostot totale për grumbullim [vit]	191,506 Lek
Kostot totale për transport [vit]	742,810 Lek
Totali i koston për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	934,315 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	3,860,035 Lek

Tabela 21 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Temal- qendër fshati Koman) për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zona 4 Rurale Vig Mnele	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Kostot totale për grumbullim [vit]	191,506 Lek
Kostot totale për transport [vit]	464,256 Lek
Totali i koston për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	655,762 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	3,581,482 Lek

Tabela 22 Kosto e shërbimit për Zonën Rurale (Vig Mnelë) për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zona 5 Rurale Shllak	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Kostot totale për grumbullim [vit]	23,938 Lek
Kostot totale për transport [vit]	94,786 Lek
Totali i koston për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	118,724 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	3,044,444 Lek

Kostot totale Skenari 1	Zona 1	Zona 2	Zona 3	Zona 4	Zona 5
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	8,481,341	7,987,457	4,128,948	3,752,882	3,186,740
Investimet	2,126,714	1,676,474	611,086	450,991	439,267
Sub totali	10,608,056	9,663,931	4,740,034	4,203,874	3,626,007
Totali	32,841,902				

Tabela 23 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin I
[Burimi: Punuar nga autori]

Skenari II – Parashikimi i skemës pilot për mbetjet e riciklueshme

A. Shërbimet që do të përfshihen në këtë Skenar

Në zonën rurale (NJA Vig Mnelë, NJA Temal dhe NJA Shllak) do të ofrohet shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve nga qendrat e fshatit për në landfillin e Bushatit.

Në zonën sub-urbane (Bashkia Vau Dejës) përveç shërbimit të grumbullimit të mbetjeve dhe transportit të tyre për në landfillin e Bushatit, bashkia do të parashikojë edhe një shërbim tjetër shtesë:

- Ndarjen në burim të mbetjeve në NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat për grumbullimin e mbetjeve të riciklueshme.

Arsyeja pse propozohen këto dy njësi administrative, qendron në faktin se shërbimi është më i konsoliduar në krahasim me NJA të tjera. Kjo do të lehtësojë Bashkinë Vau Dejës edhe nga ana financiare, gjë që e bën më të realizueshëm këtë plan.

B. Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Konkretisht në rastin e NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat bashkia kërkon të pilotojë riciklimin, duke parashikuar një infrastrukturë shtesë në sajë të vendosjes së një kontenieri shtesë 1.1m³ me ngjyrë në PGM aktuale, në disa lagje të njësive për grumbullimin e mbetjeve të riciklueshme (plastike, leter, karton metale), që do të shkojnë më pas për shitje në ankand. Për këtë arsye kemi parashikuar që rreth 50% e popullsisë aktuale në Bashkinë Vau Dejës do të jetë pjesë e skemës pilot, me një normë gjenerimi për mbetjet e riciklueshme 0.3 kg/banorë në ditë, ku shërbimi do të zhvillohet rreth 2 herë në javë potencialisht dhe do të duhen kontenierë shtesë dhe 1 mjet 5 ton për realizimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të tyre. Gjithashtu do të duhet edhe një magazine/apo kaponon i mbuluar grumbullimi dhe 1 makine presuese për materialet e mbledhura.

Zona Sub-urbane: Të dhënat teknike për zonën sub-urbane do të jenë të njëjta si për skenarin e parë, por do të shtohen vetëm 10 kontenierë në NJA Vau Dejës dhe NJA Bushat ku do të bëhet grumbullimi i ndarë i mbetjeve. Mbetjet do të grumbullohen me një mjet të veçantë 5ton dhe do të dërgohen në pikën kolektive të trajtimit të mbetjeve për riciklim. Shërbimi i grumbullimit të mbetjeve do të zhvillohet mesatarisht dy ditë në javë.

Përveç investimit që Bashkia do të kryejë në skenarin e parë, ajo do të investojë, si projekt pilot kontenierë për grumbullimin e mbetjeve të riciklueshme, mjetin e veçantë për grumbullimin e tyre dhe makineri presuese. Kjo praktikë pritet të fillojë në këto NJA, ku më pas do të shtrihet si eksperiencë edhe në njësitë e tjera.

C. Rrugëtimi i mjeteve për Skenarin II

Rrugëtimi i mjeteve për këtë skenar, sipas mjeteve përkatëse të cilat do kryejnë shërbimin në një rrugë të vetme (nga pika e nisjet për në pikën fundorë që është Impianti i trajtimit të mbetjeve) do kryhen me sistemin GPS bazuar në sistemin e rrugëve aktuale dhe në pikat e grumbullimit të mbetjeve të hedhura në hartë. Bazuar në të dhënat në lidhje me pikën e nisjes, vendndodhjen e PGM, sistemit të rrugëve

aktuale dhe pikën fundore (impiantin e trajtimit të mbetjeve), sistemi përlogarit gjurmën se ku duhet të kalojë mjeti sipas rradhës të grumbullimit të PGM (në hartë kjo rradhë tregohet me numrat rendor në secilën PGM).

Zona Suburbane

Rrugëtimi I: Nisja nga autoparku Vau Dejës-NJA Vau Dejës-NJA Bushat (Kukël)-Impianti i trajtimit të mbetjeve organike (landfilli Bushatit)

D. Llogaritja e kostos së shërbimit për Skenarin II

Llogaritjet e kostove të Skenarit II janë kryer në sajë të programit të dldp për llogaritjen e kostos (miratuar me VKM, 2018), duke e përshtatur sistemin në rastin e Bashkisë Vau Dejës. Në sistem janë hedhur të dhënat teknike të përmendura më lart dhe është llogaritur kosto e shërbimit siç tregohet në tabelat përmbledhëse më poshtë, me zërat përkatëse të shërbimeve të mbetjeve. Kostot për skenarin e II janë të njëjta me kostot e skenarit të parë, për pjesën e shtrirjes së shërbimit në të gjithë territorin e bashkisë, ndërkohë janë shtuar kostot për skenarin e dytë për ndarjen në burim të mbetjeve të riciklueshme:

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zona 1	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Totali i kostos për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	2,138,535 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	5,064,255 Lek

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Zona 2	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Totali i kostos për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	2,477,985 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	
Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	5,403,705 Lek

Kostot operative (grumbullim, transport, mirëmbajtje, personel) Riciklim 1+2	
Kostot e mirëmbajtjes	
Kostot totale të mirëmbajtjes [LEK/vit]	405,000 Lek
Kostot e grumbullimit dhe të transportit	
Totali i kostos për karburant për grumbullim dhe transport [LEK/vit]	299,832 Lek
Kostot e personelit	
Kostot totale për personelin [LEK/vit]	2,520,720 Lek
Kostot totale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel)	

Kostot nëntotale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel) [LEK/vit]	3,225,552 Lek
--	---------------

Tabela 24 Kosto e shërbimit për Skenarin II
[Burimi: Punuar nga autori]

Kostot totale	Zona 1	Zona 2	Riciklim 1+2	Zona 3	Zona 4	Zona 5
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	5,296,803	7,137,456	5,296,803	4,128,948	3,752,882	3,186,740
Investimet	2,637,955	1,192,649	2,637,955	611,086	450,991	439,267
Sub totali	7,934,757	8,330,106	7,934,757	4,740,034	4,203,874	3,626,007
Totali	36,769,535					

Tabela 25 Tabelë përmbledhëse e kostos totale operacionale dhe të investimit për Skenarin II
[Burimi: Punuar nga autori]

6.6 Krahësimi i kostove të skenarëve të propozuar me skenarin bazë

Skenarët e propozuar për planin e menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Vau Dejës janë bazuar në përmbushjen e parimit për arritjen e standardit minimal për menaxhimin e mbetjeve, duke filluar nga prioritet më i lartë deri tek ato më të ultët. Skenari I është hartuar për të përmbushur prioritetin për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin urban dhe rural të bashkisë dhe dërgimin e mbetjeve në një impiant të kontrolluar, dhe skenari II ka tentuar që të prezantojë tek bashkia masa të cilat përfshijnë do të tentonin të arrijnë standardin ligjor për menaxhimin e integruar të mbetjeve.

Skenari 1: Model Tradicional (Pa Riciklim të Dedikuar)

Ky skenar ndan kostot në 5 zona standarde të pastrimit. Kostot Operacionale më të larta: Zona 1 dhe Zona 2 mbajnë peshën kryesore të shpenzimeve operative (afërsisht 8.45 milionë dhe 7.13 milionë). Investimet të skenari 1 janë të përqendruara vetëm në dy zonat e para (nga 1.57 milionë secila) dhe bien ndjeshëm në zonat e tjera.

Kostoja Totale e Skenarit 1 është 32,841,902

Skenari 2: Integrimi i Riciklimit (Riciklim 1+2)

Ky skenar ndryshon strukturën duke futur një kolonë të re të quajtur "**Riciklim 1+2**" dhe duke riallokuar fondet. Kostot operative në Zonën 1 bien ndjeshëm nga 8.45 milionë (në Skenarin 1) në **5,296,803** (në Skenarin 2). Kjo diferencë saktësisht zhvendoset te kolona e re e riciklimit. Investimet në Zonën 1 dhe në qendrën e riciklimit rriten në **2,637,955** secila (krahasuar me 2.1 milionë në skenarin e parë). Kjo tregon një injektim kapitali fillestar për të ngritur infrastrukturën e riciklimit.

Kostoja Totale e Skenarit 2 rritet në 36,769,535, me afërsisht **4 milionë lekë më shumë**

Skenari 2 është më i shtrenjtë në afatshkurtër me rreth 4 milionë më shumë, kryesisht për shkak të rritjes së investimeve kapitale (Investimet) në zonat e riciklimit. Edhe pse investimet rriten, Skenari 2 arrin të ulë shpenzimet e pastra operative të mirëmbajtjes dhe transportit në Zonën 1, duke i zëvendësuar ato me procese riciklimi.

Skenari 2 kërkon rritje të **buxhetit për investime** krahasuar me skenarin e parë, çka tregon se kalimi në procesin e riciklimit kërkon një kosto fillestare të lartë kapitale (makineri dhe kosha të rinj, pa llogaritur këtu impiantin e riciklimit kostoja e të cilit duhet të bëhet bashkë me projektin teknik të impiantit në një fazë të dytë).

Analiza e Efijencës: Cila zonë ka koston më të mirë?

Për të kuptuar efijencën, analizojmë raportin midis asaj që shpenzohet për punë të përditshme (**Kosto Operacionale**) dhe asaj që investohet për afatgjatë (**Investimet**).

1. Zona 1 (Përmirësimi më i madh):

Në Skenarin 1, Zona 1 ishte më e paefijentja, pasi harxhonte 8.45 milionë vetëm për operacione operative (mirëmbajtje, transport, depozitim).

Në Skenarin 2, koston operative të saj bien me **38%** (zbritje prej ~3.1 milionë). Kjo e bën Zonën 1 zonën me përmirësimin më të lartë të efijencës operative në projekt.

2. Zonat 3, 4 dhe 5 (Stabilitet i plotë):

Koston operative dhe investimet për këto tre zona mbeten **saktësisht të njëjta** në të dy skenarët (psh. Zona 5 mbetet me sub-totalin 3,626,007). Këto zona nuk preken nga reforma e riciklimit dhe efijenca e tyre nuk ndryshon.

3. Zona 2 (Zona më qëndrueshme):

Koston operacionale të Zonës 2 kanë një rënie prej 11%, edhe investimet në të ulen me rreth 29%. Kjo do të thotë se Zona 2 po mban të njëjtin vëllim pune operative, por me më pak mbështetje investimesh në skenarin e ri.

Pra mendojmë se **Skenari 2 u bën një "shkarkim" të madh koston operative Zonës 1 dhe 2 duke i kanalizuar ato te Riciklimi**. Efijenca operacionale e fituar në afatgjatë mund të justifikojë rritjen e investimeve fillestare.

Në kushtet, kur bashkia është e limituar në buxhetin e saj për ofrimin e shërbimeve cilësore të menaxhimit të mbetjeve, zbatimi i këtyre skenarëve do të kërkojë që bashkitë të angazhohen në hartimin e strategjive konkrete për të kapërcyer këtë rritje të koston nga skenari bazë, si:

- i. Rritja e nivelit të grumbullimit të tarifave
- ii. Planifikimi i rritjes së tarifës, bazuar në koston aktuale të shërbimit për gjatë 5 vjeçarit të planit
- iii. Ngritja e një sistemi faturimi sa më transparent dhe të aksesueshëm për komunitetin
- iv. Ngritja e një sistemi monitorimi të shërbimit sipas indikatorëve të performancës
- v. Informimi i komunitetit në lidhje me skemat e menaxhimit të mbetjeve dhe detyrimit për pagesën e tarifës së pastrimit

6.7 Politika mbulimit të koston nga të ardhurat nga tarifat e pastrimit

6.7.1 Metodologji për mbulimin e koston

Politika e mbulimit të koston: 'Mbulimi i koston' përfshin një sistem tarifash dhe taksash, të cilat kanë si qëllim specifikisht të mbulojnë disa ose të gjitha koston e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga përdoruesit e këtij shërbimi, në përputhje me principin "ndotësi – paguan". Avantazhet e sistemit të mbulimit të koston qëndrojnë në faktin se të gjitha kategoritë e konsumatorëve të shërbimit njihen me koston e plotë të tij, janë të përfshirë në mënyrë më të drejtëpërdrejtë me problemet e cilësisë së shërbimit, vlerësojnë peshën që merr pagesa e tarifës së tyre në mbledhjen e të ardhurave si dhe mundësitë reale të bashkive për t'i ofuar konsumatorëve këtë shërbim. Hartimi i politikave të mbulimit të koston është përgjegjësi e bashkive dhe synon të përcaktojë nivelin e rikuperimit të koston që duhet të arrihet për një periudhë të caktuar kohore, duke përcaktuar më parë:

- Llogaritjen e koston së plotë të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve të ngurta bashkiake;
- Planifikimin e buxhetit të bashkisë mbi këtë kosto;
- Përcaktimin e tarifave për kategoritë e ndryshme që përfitojnë shërbimin bazuar mbi nivelin e rikuperimit të koston të përcaktuar;
- Procedurat e zbatimit dhe monitorimit.

Konkretisht bashkia duke analizuar gjendjen e saj mund të kuptojë se në cilat nga këto opsione ajo është aktualisht dhe ku ajo kërkon të shkojë, në sajë të objektivave që ajo do të vendosë:

- Kosto të pambuluara, kur të ardhurat janë më të ulta se shpenzimet direkte operative
- Parashikon vetëm mbulimin e kostove operative direkte dhe të mirëmbajtjes (KODM)
- Parashikon vetëm mbulimin e Kostos operative të depozitimit dhe mirëmbajtjes si dhe të interesit të kredisë së marrë për të përmirësuar shërbimin
- Parashikon të mbulojë KODM si dhe pagesën e kredisë dhe të interesave të marrë
- Parashikon mbulimin e KODM, interesin e kredisë, shpenzimet për amortizimin si dhe parashikimet për investime në periudhën afatgjatë
- Parashikon mbulimin e KODM të amortizimit (kosto kapitale dhe kthimin e investimeve) si dhe parashikimin e investimeve në periudhën afatgjatë (ose kosto marxhinale në terma afatgjatë)
- Parashikon mbulimin e koston marxhinale në terma afatgjatë plus kostot mjedisore (eksternalitetet) të shprehura mundësisht përmes taksës së asgjësimit në Lendfill.

Megjithatë për të ndërtuar një politikë të qëndrueshme dhe mbi të gjitha të zbatueshme të rikuperimit apo mbulimit të plotë të koston, bashkia ka nevojë për një bashkëpunim me nivelin qendror të politikë bërjes. Kështu në nivelin qendror duhet të zhvillohen standartet e ofrimit të shërbimit për të pasur një kuptim të përbashkët për të gjitha bashkitë për nivelin e ofrimit të shërbimit. Vetëm në këtë mënyrë mund të kemi procedura të standartizuara për monitorimin e shërbimit si dhe nivele të standartizuara (klasa) të krahasueshme në ofrimin e tij. Gjithashtu duhet të hartohen guidat e reja të përgatitjes së buxhetit sipas “qëndrave të buxhetimit apo të koston” për elemente të veçantë të shërbimit të mbetjeve (grumbullim, transport, riciklim, programe ndërgjegjësimi etj). Vetëm në këtë mënyrë bashkia do të ketë mundësi të njohë koston e plotë të shërbimit që ajo ofron.

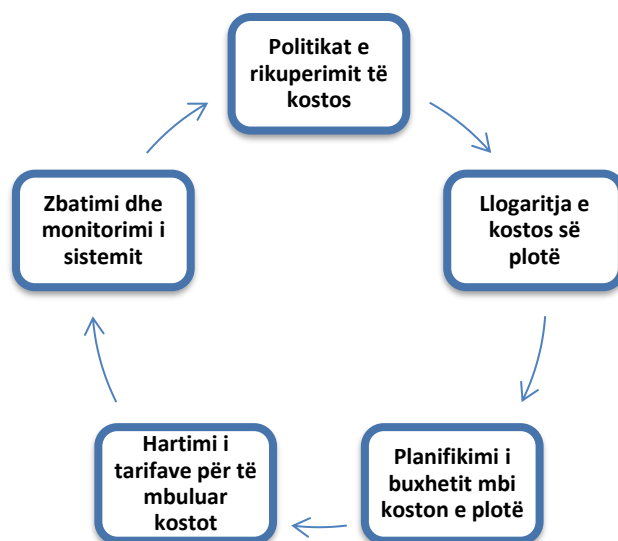

Figura 16 Hapat që duhen ndjekur për të zbatuar politikën e rikuperimit të koston

[Burimi: zhvilluar nga autori]

Strategjia për vjeljen e tarifave: Bazat për qëndrueshmërinë financiare të shërbimeve të mbetjeve mund të arrihen nëpërmjet sigurimit të shërbimeve efektive dhe me kosto eficiente, si dhe me sigurimin e një sistemi të qëndrueshëm financiar të bazuar në një politikë të drejtë dhe efektive të rikuperimit të koston. Aspektet financiare janë thelbësore për shërbimet dhe për qëndrueshmërinë. Performanca financiare është e lidhur me përmbushjen e objektivave mbi çështjet financiare dhe matet nëpërmjet disa treguesve financiarë që shqyrtohen përmes pyetjeve të mëposhtme:

- *Sa i mbulon buxheti vjetor shpenzimet që rezultojnë nga nevojat (përkatësisht koston kapitale, koston operative, apo koston e amortizimit)?*
- *Sa të ndryshme janë tarifat e miratuara në krahasim me ato që janë parashikuar në procesin e planifikimit?*
- *Sa mblidhen të ardhurat kundrejt planifikimit të tyre?*
- *Sa nga buxheti në përqindje mbulohet nga të ardhurat?*

- Cili është raporti i mbulimit të shpenzimeve nga tarifat e mbetjeve dhe të ardhurave specifike të bashkisë?
- Sa të gatshëm janë konsumatorët (familjet, bizneset etj.) për të paguar për një shërbim më të mirë?

Bazuar në konstatimet teorike dhe praktike për strategjinë e vjeljes së tarifës dhe politikës për mbulimin e kostos së shërbimit, në figurën më poshtë jepet skematikisht struktura që duhet të ngrihet dhe konsolidohet nga bashkia për grumbullimin e tarifës dhe rritjen e nivelit të grumbullimit:

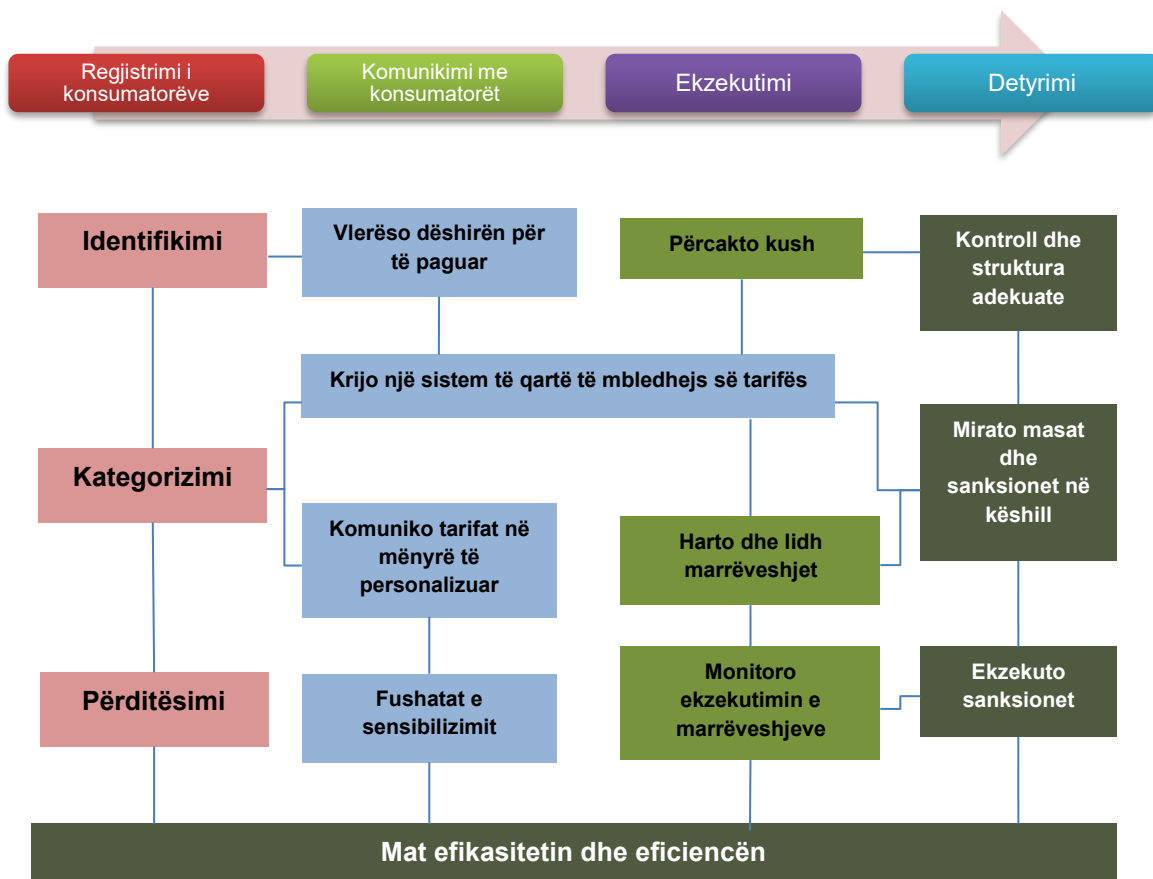

Figura 17 Strategjia për vjeljen e tarifave

[Burimi: zhvilluar nga autori]

- **Rregjistrimi i konsumatorëve**, që është edhe hapi i parë, përfshin identifikimin e të gjitha subjekteve që përfitojnë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve, kategorizimin e tyre sipas karakteristikave (tipi, madhësia, natyra e mbetjeve që gjenerojnë, sasia, etj.) duke synuar ngritjen dhe mirëmbajtjen e një sistemi të përditësuar të dhënash brenda kufijve të bashkisë. Ky sistem duhet të kontrollohet rregullisht të paktën *një herë në vit* për të reflektuar të gjitha lëvizjet e popullsisë si dhe regjistrimin e të gjitha bizneseve të reja.
- **Komunikimi me konsumatorët** që përfitojnë shërbimin është një moment tjetër shumë i rëndësishëm në ndërtimin e një sistemi efikas në vjeljen e tarifave. Ky hap synon diferencimin e tarifave për konsumatorët e ndryshëm të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve si dhe lidhja e tarifës me nivelin e cilësisë të shërbimit. Marrja e opinionit qytetar përmes pyetësorëve në lidhje me cilësinë e shërbimit të ofruar synon jo vetëm evidentimin e problemeve, por ka për qëllim edhe matjen e dëshirës dhe mundësive për të paguar duke kontribuar në krijimin e një sistemi të qartë procedurash për hartimin dhe vjeljen e tarifave. Një pikë tjetër e rëndësishme përsa i përket komunikimit me konsumatorët është bërja transparente e tarifave përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit (media e shkruar dhe vizive, ëeb site etj.).
- Pjesa më e madhe e autoriteteve vendore e kryejnë vetë procesin e **vjeljes së tarifave** nëpërmjet zyrave të tyre vendore të taksave apo drejtorisë vendore të taksave dhe tarifave. Ndonjëherë tarifat

e mbetjeve vendosen së bashku me tarifat e tjera vendore (të tilla si fatura e furnizimit me ujë, ashtu siç e aplikon Bashkia Vau Dejës aktualisht) apo taksa të tjera vendore (tatimi mbi pronën) brenda së njëjtës faturë. Për të siguruar qëndrueshmërinë e sistemit është e rëndësishme që të hartohen edhe disa mekanizma të rëndësishëm, duke filluar me mjetet e njoftimit për t'i bërë konsumatorët më të vetëdijshëm për përgjegjësinë ose detyrimin për të paguar, deri në aplikimin e mjeteve të zbatimit të tilla si sanksionet, gjobat, etj.

- Hapi i fundit, por jo më pak i rëndësishëm është edhe *detyrimi*, i cili përfshin ngritjen e një sistemi me struktura adekuate kontrolli, të cilat do të hartojnë masat dhe sanksionet në rastet e mospagimit. Krijimi i strukturave të tilla me detyra dhe përgjegjësi të qarta duhet të jetë subjekt i çdo plani vendor për menaxhimin e mbetjeve. Të gjitha masat dhe sanksionet duhet të hartohen në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe politikat lokale të menaxhimit të mbetjeve. Gjithësesi shumë e rëndësishme për ekzekutimin efikas është që këto masa dhe sanksione të miratohen me Vendim Këshilli Bashkiak dhe t'i komunikohen të gjithë konsumatorëve të shërbimit përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit. Bashkia duhet të ndërmarrë një fushatë të fuqishme sensibilizimi për të gjithë konsumatorët, veçanërisht për banorët, duke reklamuar shërbimin e grumbullimit të mbetjeve, rregullat dhe përgjegjësitë.

VII. PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT

Për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit të menaxhimit të mbetjeve, rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve si dhe sigurimin e pastërtisë në territorin e bashkisë, është shumë i domosdoshëm përfshirja dhe ndërgjegjësimi i komunitetit. Komuniteti jo vetëm duhet të kuptojë funksionimin e sistemit, por duhet ta mbështesë atë. **Suksesi i çdo skeme bazohet plotësisht nga mbështetja e përdoruesve. Është me rëndësi që të sigurohet zbatueshmëria e planit në 5 vjeçarin e ardhshëm, bashkia duhet të sigurojë një marrëdhënie partneriteti me komunitetin, ku ai:**

- Të ketë aksesueshmëri në shprehjen e mendimit, ankesave, sugjerimeve në lidhje me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve (anketa të zhvilluar rregullisht nga bashkia, njoftime të rregullta në stendën e bashkisë dhe në faqet online të saja dhe rrjetet sociale)
- Të informohet rregullisht në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që aplikohet në territorin e bashkisë
- Të mundësohet transparenca e nivelit të tarifave të pastrimit dhe sistemit të faturimit për grumbullimin e saj
- Të njihet me detyrimet fiskale për pagesën e tarifës, detyrime të tjera në lidhje me skemën e menaxhimit dhe detyrimin për mbajtjen pastër të territorit të bashkisë

Konsumatorët si familjet, bizneset apo institucionet, në sajë të një fushate të fortë ndërgjegjësimi mund të ndikojnë në përmirësimin e sistemit të mbledhjes, duke zbatuar kërkesat e hedhjes së mbetjeve në vendet e caktuara. Ndërgjegjësimi publik ndaj çështjeve të mbetjeve, pastërtisë së territorit dhe plotësimin e detyrimeve fiskale, konsiderohet si një prioritet dhe objektiv primar krahas objektivave të tjerë që lidhen me infrastrukturën apo me depozitimin e sigurtë të mbetjeve. Ka disa mënyrë për të rritur ndërgjegjësimin publik për çështjet e mbetjeve dhe për të dhënë informacion se si mund të trajtohen ato, me një kosto relativisht të ulët, por mjaft efektiv për arritjen e objektivit. Kjo mund të arrihet duke hartuar një plan ndërgjegjësimi i cili do të mundësojë:

- Ofrimin e një informacioni të përgjithshëm dhe të veçantë për komunitetin në lidhje me nismat vendore të mbledhjes, riciklimit të mbetjeve, pastërtisë së bashkisë dhe koston së shërbimit të menaxhimit të mbetjeve;
- Transparenca me komunitetin në lidhje me sistemin e faturimit dhe nivelin e tarifave të pastrimit;
- Ndërgjegjësimin e komunitetit për detyrimet ligjore për pagesën e tarifës së pastrimit, rregullat dhe detyrimet vendore;
- Nxitjen e qëndrimit miqësor ndaj mjedisit.

Metoda për komunikim dhe informim

Metodat më të përdorura të komunikimit të informacionit janë broshurat, artikujt në gazeta, njoftimet, dhe reklamat në TV dhe radio lokale, dhe fletëpalosje që shpërndahen në shkolla. Një zhvillim të lartë sot në vend ka edhe teknologjia e informacionit si edhe aksesin në internet. Kjo teknologji si edhe tërheqja pas rrjeteve sociale të komunitetit (kryesisht atij në moshë të re) mund të jetë një mundësi e mirë për komunikimin dhe informimin e publikut për shkak edhe të koston së ulët si edhe shpejtësisë që ofron. Gjithashtu mund të shfrytëzohen dhe evente të karaktereve të ndryshme (festa, tubime, koncerte), ku ka grumbullime të mëdha njerëzish dhe ku informimi dhe komunikimi me publikun bëhet më i lehtë.

Në programet e informimit të komunitetit për sistemin e menaxhimit të mbetjeve që po aplikohet në zonën e tyre metoda më e mirë është ajo “derë më derë”. Kjo metodë fton konsumatorët në njohjen e sistemit të grumbullimit të mbetjeve që aplikohet, në nismat e riciklimit dhe kompostimit, për të përmirësuar qëndrimin e tyre ndaj ndarjes së mbetjeve në burim, për të zbatuar rregullat dhe respektuar

oraret si dhe informimi për nivelin e tarifës së pastrimit, sistemit të faturimit të përcaktuar dhe detyrimin për pagesën e tarifës.

Banorëve dhe bizneseve iu shpërndahen fletë informative për çështje të ndryshme që lidhen me sistemin menaxhimit të mbetjeve në zonën e tyre, duke filluar që nga frekuenca e shërbimit, niveli i tarifave, sistemi i faturimit për pagesën e tarifës apo llojet e mbetjeve që duhet të ndahen në burim, në varësi të skemës së grumbullimit që janë duke aplikuar.

Përdorimi i mjeteve teknologjike që shërbejnë për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve apo kontenierët për informim: Tek të gjithë makinat dhe nëse është e mundur tek kontenierët e mbetjeve duhet të shkruhet qartë dhe lehtësisht e lexueshme (me germa të paktën 10 cm të mëdha) një slogan domethënës për të mbajtur pastër zonën, numrin e telefonit të ofruesit të shërbimit si dhe numrin e telefonit falas që caktohet nga autoritetet vendore, sipas një formati të miratuar paraprakisht.

Marrja e opinioneve të qytetarëve

Një tjetër çështje e rëndësishme është krijimi i mekanizmave për marrjen e mendimeve dhe reagimit të qytetarëve: si mund të ftohet publiku t'i japë bashkisë mendime apo opinione ose komente për shërbimin e mbetjeve?

Dy metodat kryesore për të marrë mendimin e komunitetit janë:

- Mundësia e komunitetit për t'u ankuar: Bashkia apo operatori i shërbimit duhet të ketë zyrën e kontaktit/informacioni për të marrë ankesat. Numri i ankesave dhe zgjidhja e tyre është një nga parametrat e matjes së performancës së institucionit lidhur me menaxhimin e mbetjeve.
- Vlerësimi i kërkesës dhe sondazhi/studimi i “vullnetit për të paguar”: Për të vlerësuar kërkesën, vullnetin dhe mundësinë për të paguar, del nevoja për të komunikuar me përfituesit e mundshëm të shërbimit lidhur me alternativat e shërbimit, kostot, buxhetin dhe tarifën. Për secilën zonë të komunitetit apo zonë për t'u përfshirë në sondazh, mostra që duhet të realizohet është midis 100 dhe 200 të intervistuar. Kjo praktikë duhet të kryhet periodikisht nga bashkia, ose sa herë ajo e shikon të arsyeshme për të marrë opinionin e publikut në lidhje me vlerësimin e performancës të shërbimit.

VIII. RISHIKIMI I PLANIT

Ndjekja e zbatimit të planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike (çdo 5 vjet) ose më shpesh nëse është e nevojshme për vlerësimin dhe rishikimin e objektivave dhe masave. Monitorimi dhe vlerësimi mund të funksionojë si një bazë për rishikimin e planit.

Çështje të rëndësishme për t'u marrë në konsideratë kur të analizohet ky plan janë sigurisht vlerësimi nëse objektivat janë përmbushur, nëse masat e parashikuara kanë qenë efektive apo jo. Një plan duhet të rishikohet gjithashtu, kur politika kombëtare e mbetjeve rekomandon apo detyron ndryshime thelbësore në mënyrën e menaxhimit të mbetjeve apo vendos objektiva të ndryshëm në funksion të obligimeve ndërkombëtare. Në këto raste, plani duhet të përballet me ndryshime të thella ose mund të jetë i nevojshëm hartimi i një plani të ri.

Përgjatë zbatimit të planit, duhen analizuar në mënyrë të vazhdueshme faktorët kryesorë që impaktojnë në parashikimet dhe objektivat e vëna në plan, si zhvillimi i popullsisë, ndryshimet lidhur me konsumin dhe llojin e mbetjeve të gjeneruara nga industritë apo ekonomitë shtëpiake. Gjithashtu analizimi i këtyre faktorëve shërben për të vlerësuar programet dhe projektet në proces apo që priten të fillojnë.

8.1 Monitorimi i planit

Ky plan duhet të parashikojë hapat në vazhdim, indikatorët dhe mjetet për të vlerësuar punën e bërë, për të verifikuar nëse objektivat janë përmbushur dhe të raportojnë tek vendimmarrësit. Qëllimi është

që të sigurojë që autoriteteve përgjegjëse u është dhënë mundësia për të ndjekur zhvillimin dhe zbatimin e planit dhe të vendosin mbi masat shtesë, nëse është e nevojshme. Studimi bazë, i kryer për qëllim të këtij plani, do të shërbejë si një status bazë mbi të cilën do të vlerësohen arritja e objektivave dhe targeteve dhe mbi të cilin do të maten ndryshimi i indikatorëve të performancës së planit.

Monitorimi i planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike dhe, nëse është e nevojshme mund të kërkojë rishikimin e objektivave dhe masave të planit. Monitorimi i planit do të shërbejë për:

- Për të dhënë informacion të vazhdueshëm tek bashkëpunëtorët dhe grupet e interesit, mbi statusin e zbatimit të planit;
- Për të analizuar statusin dhe për të vlerësuar efektivitetin e skemave të zbatuara;
- Për të përshtatur, modifikuar ose forcuar skemat apo programet në proces, ose për të krijuar të reja më të përshtatshme apo të efektshme;
- Për të mësuar, përditësuar dhe shpërndarë informacion dhe njohuri.

Procesi i monitorimit dhe vlerësimit të shërbimit

Bashkia duhet të ndjekë këto hapa në kryerjen e procesit të monitorimit dhe të vlerësimit të planit, si më poshtë:

- Rishikimi i situatës: Rishikimi i objektivave dhe synimeve, kontrolli nëse ato i përshtaten kontekstit real dhe vlerësimi i tyre me anë të indikatorëve
- Mbledhja e evidencave sasiore dhe cilësore që lidhen me mbetjet
- Analizimi i evidencave: Analizimi i të dhënave për të matur progresin, krahasimi i rezultateve me objektivat dhe synimet, kontrolli nëse objektivat janë arritur në një afat kohor të dëshiruar
- Dokumentimi i konkluzioneve
- Ndarja dhe diskutimi i konkluzioneve: Gjetjet duhet të ndahen me palët e interesuara dhe domosdoshmërisht me vendimmarrësit.

Kryetari i bashkisë duhet të ngarkojë një grup pune përgjegjës apo zyrtarë të caktuar, brenda stafit të bashkisë, me përgjegjësinë e monitorimit dhe vlerësimit të planit.

- Grupi i punës duhet të përfshijë zyrtarë të administrimit të mbetjeve, administrimi financiar, struktura të mjedisit dhe kontrollit të territorit dhe konsulentëve të jashtë.
- Grupi i punës duhet të evidentojë të gjitha PGM në të gjithë territorin e bashkisë dhe duhet t'i hedhë në hartë.
- Grupi i punës duhet të njihet me qëllimin e zhvillimit të sistemeve të monitorimit të shërbimit, pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo nga privati, ku monitorimi shërben:
 - Për të matur progresin e çdo operacioni më vete në menaxhimin e mbetjeve kundrejt objektivave dhe targeteve të dakortësuara. Në këtë mënyrë bashkia do ta dijë paraprakisht në qoftë se objektivat e shërbimit të MM kanë mundësi që të plotësohen
 - Për të matur efektivitetin e paisjeve dhe stafit të përdorur në çdo operacion të menaxhimit të mbetjeve
 - Për të hartuar dhe adresuar masa korrektuese dhe rregullatore për të përmirësuar shërbimin bazuar mbi informacionin e mbledhur përmes monitorimit
 - Për të vlerësuar shpenzimet dhe për të kontrolluar kostot e çdo operacioni në menaxhimin e mbetjeve, për t'u siguruar që buxheti ekzistues është i shpërndarë në mënyrën e duhur dhe është i mjaftueshëm për të mbuluar kostot
 - Për të vlerësuar sjelljen e përdoruesve si dhe për të matur kënaqësinë e konsumatorit për të parë dhe vlerësuar sesi këto parametra ndikojnë në performancën e shërbimit
 - Për të planifikuar më mirë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të ardhmen dhe për të vlerësuar mundësinë dhe potencialet e zgjerimit dhe riplanifikimit të shërbimit.

Grupi i punës në Bashki mund të zgjedhë që të identifikojë aktorët të cilët duhet të jenë të përfshirë në procesin e monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve siç paraqitet në skemat më poshtë:

Ndërkohë për të gjitha njësitë vendore, pas evidentimit të PGM në terren, grupi i punës mund të hartojë modele të raporteve ditore në lidhje me gjendjen e PGM në të gjithë territorin tyre. Këto raporte duhet të plotësohen nga supervisorin përpara se të raportohen në Drejtorinë e Shërbimeve Publike në Bashki:

Grumbullimi mbetjeve dhe transport							Koha e shërbimit				
Raport ditor		Zona	Rajoni	Emri i supervisorit			Data	Ora			
	Emri i rugës/fshati	Koha e monitorimit	PGM	Nr. i kontenierëve	Frekuenca e grumbullimit	Nr. i kontenierëve të grumbulluar	Data e larjes	Nr. i kontenierëve të larë apo jo	Nr. i kontenierëve të dëmtuar	Shënime	
1			1	2	2 ditë/javë						
			2	1							
			3	5							
			4	1							
			5	4							
			6	2							
			7	2							
			8	1							
2			9	2	2 ditë/javë						
			10	1							
			11	1							
			12	2							
			13	2							
			14	3							
3			15	2	2 ditë/javë						
			16	1							
			17	2							
			18	1							
4			19	1	2 ditë/javë						
			20	2							
			21	1							
			22	1							
			23	1							
			24	1							
			25	1							
			26	2							
5			27	1	2 ditë/javë						
			28	1							
			29	1							

Tabela 29 Model të raportimi ditor për gjendjen e PGM

[Burimi: Punuar nga Autori]

IX. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL

9.1 Rregullorja vendore

Bashkia Vau Dejës duhet të përgatisë dhe miratojë rregulloren lokale për administrimin e shërbimit të mbetjeve, ku të përcaktohet qartë roli dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbetjeve, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore duhet të përcaktojë rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbetjeve, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.

Më konkretisht kjo rregullore duhet të përfshijë:

- a. Standardet lokale të punës dhe cilësisë, metodologjitë dhe teknologjitë, rregullat e sigurisë dhe të shëndetit për shërbimet e pastrimit dhe të administrimit të mbetjeve;
- b. Rregullat dhe detyrimet e prodhuesve të mbetjeve;
- c. Sanksione në raste të dëmtimit të kontenierëve, të ndryshimit të funksionit apo vendodhjes së PGM apo kontenierëve;
- d. Marrjen e masave parandaluese për mos-djegjen e mbetjeve në kazanë, për moshedhjen e mbetjeve në rrymat ujore dhe kanalizimet, apo në vende të tjera nga ato të miratuara nga bashkia;
- e. Marrjen e masave parandaluese për mos-hedhjen e mbetjeve voluminoze dhe atyre të rrezikshme, mos-depozitimin e kafshëve të ngordhura dhe mbetjeve të rrezikshme;
- f. Shmangien e parkimit të automjeteve përballë apo pranë pikave të caktuara të grumbullimit të mbetjeve;
- g. Marrjen e masave për pastrimin nga ana e pronarëve të hapësirave rreth dyqaneve dhe pikave ambulate të shitjes;
- h. Marrjen e masave për sigurimin e një pastertie të pranueshme, duke dezinfektuar kontenierët dhe koshat rrugorë të depozitimit të mbetjeve;
- i. Mbajtja e uniformave gjatë proceseve të punës nga punonjësit e pastrimit;
- j. Përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të administruesve të mbetjeve (operatorët e mbetjeve, industria e mbetjeve)
 - Veprimet të kryhen vetëm nga kontraktorë të licencuar;
 - Procedurat administrative për dhënien dhe heqjen e licencave;
 - Pagesa e tarifave dhe taksave të vendosura nga autoriteti vendor;
 - Përdorimi i makinerive dhe kontenierëve të përshtatshëm;
 - Përdorim i vendeve të licensuara të depozitimit;
 - Regjistrimi i konsumatorëve që përfitojnë shërbim e pastrimi;
 - Mbajtja e të dhënave historike për mbetjet;
 - Parandalimi i problemeve për shëndetin publik.

9.2 Zbatimi dhe sanksionet

Rregullorja vendore e administrimit të mbetjeve duhet të përcaktojë një sërë gjobash dhe sanksionet që duhet të caktohen dhe miratohen nga Këshilli Bashkiak. Niveli i gjobave dhe sanksioneve duhet të bazohen në shërbimin e ofruar dhe në parimin “ndotësi paguan”, ku shkelësi duhet të ndëshkohet me qëllim që të merren parasysh kostot e pastrimit apo mbledhjes së mbetjeve, kostot mjedisore dhe për më tepër të krijohet një sistem i drejtë për shkrajimin dhe parandalimin e ndotësve.

Gjobat lokale duhet të vendosen nga inspektorët bashkiakë që janë nën juridiksionin e bashkisë. Përgjegjësia kryesore e këtyre inspektorëve është të vendosin sanksione për personat fizikë apo juridikë që shkelin kushtet ligjore në lidhje me mbledhjen, largimin dhe transportin e mbetjeve.

9.3 Licencimi mjedisor

Zbatimi me sukses i kuadrit ligjor vendor do të kërkojë përmirësime në sistemin e licencimit mjedisor, i cili përbën mekanizmin kryesor të kontrollit. Sipas legjislacionit kombëtar:

- Bashkitë duhet të bashkëpunojnë me ARM (Agjencia Rajonale e Mjedisit) kur japim miratime për njerëz që ushtrojnë veprimtari apo projekt për administrimin e mbetjeve;
- Të japin miratimin për vendet e depozitimit të mbetjeve të rrezikshme për qëllime të marrjes së lejeve mjedisore (Neni 13 i Ligjit për Mbetjet e Rrezikshme);
- Të kontrollojnë vazhdimisht përmbushjen e detyrimeve ligjore në veprimtaritë e administrimit të mbetjeve (përfshirë jo vetëm mbetjet urbane por edhe mbetje ndërtimore dhe të tjera jo-urbane). Në këtë aspekt, ajo duhet të marrë herë pas here raporte nga personat e përfshirë në këto veprimtari.

9.4 Pjesëmarrja e sektorit privat

Ekzistojnë një sërë përfitimesh dhe avantazhesh lidhur me përfshirjen e sektorit privat në sektorin e menaxhimit të mbetjeve:

- Sektori privat zotëron një ekspertizë më të mirë teknike dhe akses më të madh ndaj kapitaleve financiare sesa sektori publik;
- Skemat e minimizimit të mbetjeve që kërkojnë financime në teknologji (makineri dhe kontenierë) mund të jenë shumë të përshatshme për një bashkëpunim PPP;
- Administrata e sektorit privat është më efektive se ajo e sektorit publik;
- Aty ku sektori privat mund të realizojë shërbimet me standarde të njëjta apo më të mira dhe me kosto më të ulët për njësi, dhënia me kontratë e shërbimeve është një mundësi mjaft e mirë për të përmirësuar performancën e përgjithshme të shërbimeve të bashkisë;
- Dukë qënë që është i orientuar drejt fitimit, sektori privat ofron kontroll më të mirë të standardeve operative dhe teknike, etj.

Kontraktimi i shërbimeve të largimit të mbetjeve voluminoze, mbetjeve të riciklueshme apo dhënia me koncesion e impianteve apo aktiviteteve për trajtimin mbetjeve (përfshirë edhe Stacionin e Transferimit të Mbetjeve), duhet të shihet si një mundësi për të tërhequr investime nga sektori privat në infrastrukturën e mbetjeve. Përfshirja e sektorit privat me anë të koncesionit apo partneritetit publik-privat duhet të nxitet si një mekanizëm për të ofruar një zgjidhje më të mirë ekonomike dhe që mund të jetë e pranueshme nga pikëpamja mjedisore.

Sektori privat mund të marrë pjesë në secilën nga veprimtaritë e administrimit të mbetjeve të ngurta, siç jepet edhe më poshtë:

Ofrimi i kamionëve apo makinerive të rënda – me qira ose marrëveshje qiraje me pronarët e pajisjeve	Fshirja apo pastrimi i rrugëve dhe zonave të hapura – me kontratë shërbimi
Mbledhja e mbetjeve të përgjithshme urbane nga të gjitha lagjet / i gjithë qyteti – me kontratë shërbimi	Riparimi i makinerive të bashkisë për mbetjet urbane – me kontratë shërbimi sipas nevojave apo me kontratë afatgjatë
Ofrimi i kontenierëve të posaçëm për skemat e minimizimit të mbetjeve	Operimi i ST – me kontratë shërbimi ose koncesion
Mbledhja e mbetjeve komerciale nga hotelet, zyrat, tregjet apo dyqanet	Vjelja e tarifave të përdoruesit apo taksave të mbetjeve – me të drejtë ekskluzive për mbledhjen e tarifave me agjentë, si ndërmarrja e ujësjellësit, apo elektriku.

Tabela 31 Pjesëmarrja e sektorit privat në administrimin e mbetjeve të ngurta

[Burimi: Punuar nga autori]

9.5 Mbështetja politike

Menaxhimi i mbetjeve dhe pastërtia e qytetit duhet të konsiderohen të një rëndësie të veçantë për qytetin dhe banorët e tij dhe do të kërkojë një mbështetje dhe inkurajim të fortë nga Këshilli Bashkiak për të arritur objektivat e tij. Në këtë kuadër, nga njëra anë Këshilli Bashkiak duhet të shikojë me prioritet mbështetjen e projekteve, iniciativave lokale për modernizimin e këtij sektori, përmirësimin e buxhetit, investimet dhe përmirësimin e paketës fiskale, dhe nga ana tjetër bashkia duhet të sigurojë transparencën maksimale ndaj këshillit dhe publikut për të gjitha veprimet që ajo ndërmerr. Kjo marrëdhënie reciproke do të mundësojë paanësinë politike për çështjet që lidhen me mjedisin dhe pastërtinë e qytetit. Mbetet detyrë e stafit të Bashkisë që këtë çështje t'ia argumentojë dhe adresojë në mënyrë sa më profesionale Këshillit Bashkiak me qëllim marrjen e dakordësisë në miratimin e planit lokal të menaxhimit të mbetjeve si dhe buxhetin përkatës për zbatimin e tij.

Plani i Veprimit

Komponenti	Objektivi Strategjik	Veprimi i detajuar	Indikatori matës i performancës	Përgjegjësia	Afati kohor	
I. CILËSIA E SHËRBIMIT						
1.1	Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)	Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofohet shërbimi - Shtrirja e shërbimit në 100% të territorit urban në NJA Vau Dejës, NJA Bushat, NJA Hajmel - Shtrirja e shërbimit në 90% të territorit rural në NJA Vig Mnelë dhe NJA Temal - Shtrirja e shërbimit në 50% të territorit rural në NJA Shllak, (kur të mundësohet rruga automobilistike) - Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenerë 1.1 m³ si dhe transportin efektiv të mbetjeve në të gjithë territorin e Bashkisë Vau Dejës	1. Riorganizimi i zonave të shërbimit të mbetjeve (ndarje e Bashkisë në katër zona shërbimi: Zona Semi- Urbane (NJA Bushat, NJA Vau Dejës, NJA Hajmel); Zona Rurale (NJA Temal, NJA Vig Mnelë), 2. Shtrirja e shërbimit në NJA në të cilat nuk ofrohej shërbimi i mbetjeve (NJA Temal, NJA Vig Mnelë) dhe konsolidimi i shërbimit në NJA, të cilat kanë patur shërbim. Investim në infrastrukturë duke e përmirësuar atë, në sajë të nevojë të reja që ka Bashkia e re (blerje kontenerë dhe mjete teknologjike	Numri i klientëve që marrin shërbim kundrejt atyre që nuk marrin shërbim Sasia e mbetjeve që grumbullohen kundrejt atyre që gjenerohen	Bashkia Vau Dejës; (Kryetari, Drejtori i shërbimeve, Përgjegjësi i shërbimit të mbetjeve)	2026-2027
1.2	Pastërtia e bashkisë	1. Sigurimi i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (evitimi i pikave të tejmbushura) Sigurimi i pastrimit të rregullt të rrugëve të qytetit dhe zonave të urbanizuara nga hedhurinat Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbetjeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Vau Dejës	1. Konsolidimi dhe përmirësimi i infrastrukturës mbështetëse për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve në 3 NJA ku aktualisht ofrohet shërbimi i menaxhimit të mbetjeve 2. Zbatimi i sistemit të monitorimit të rregullt ditor të pikave të grumbullimit të mbetjeve dhe nivelit të pastërtisë 3. Mbylljen përfundimtare të venddepozitimeve në Bashkinë Vau Dejës; 4. Sigurimi i financimit për zbatimin e projektit të rehabilitimit 5. Hartimi dhe miratimi i një plani mjedisor të monitorimit dhe kujdesi pas mbylljes të venddepozitimeve	Niveli i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (prania e mbetjeve jashtë kontenerëve) Niveli i pastërtisë të rrugëve kryesore të bashkisë Numri i depozitimeve ilegale kundrejt atyre të pastruara	Bashkia Vau Dejës (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike)	2026-2027
1.3	Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat e komunitetit	Ngritja e një sistemi komunikimi dhe partneriteti me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	1. Hartimi i një strategjie dhe plani veprimi për mundësimin e vazhdueshëm të informacionit për kategoritë e konsumatorëve në lidhje me çështje që kanë të bëjnë me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve:	Numri i fushatave të ndërgjegjësimit të ndërmarra gjatë një viti Numri i materialeve ndërgjegjësuere të përgatitura dhe shpërndara gjatë vitit me mjetet e komunikimit të bashkisë	Bashkia Vau Dejës, zyra e informimit dhe komunikimit me komunitetin	2026-2027

		</
--	--	---

		8. Lidhja e marrvëshjeve bashkëpunimi/ pjesëmarrje me bizneset e mëdhenj ashtu dhe nëse është e mundur me komunitetin e skemave pilot për detyrimet dhe përfitimet e palëve.				
	Promovimi i trajtimit të veçantë të mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet, duke instaluar skemat e ndarjes në burim për zona pilot në bashki	1. Prezantimi i skemave të kompostimit të mbetjeve të biodegradueshme. 2. Kryerja e studimeve të fizibilitetit dhe analiza ekonomike mbi zhvillimin lokal të kompostimit në nivel lokal ose ndër-lokal. 3. Inkurajimi i shtrirjes së skemave të kompostimit në territorin e bashkisë përmes bashkë-financimit me bizneset dhe komunitetin;		Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen në burim	2028-2030	
	Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve	1. Ofrimi i informacioneve specifik për grupet e interesit (konsumatorët në zonat pilot); 2. Lançimi i nismave të reja (grumbullimi individual i mbetjeve, riciklimi dhe kompostimi) duke përdorur promovimin në TV, radio lokale dhe gazeta 3. Krijimi i grupeve në komunitet për promovimin e edukimit dhe ndërgjegjësimin në zonat pilot dhe konsumatorët pilot 4. Hartimi dhe shpërndarja e paketave të informacionit sipas grupeve të interesit (qytetarët, bizneset, shkollat, industria, etj) 5. Përdorimi i mjeteve teknologjike dhe kontenierët për të ofruar informacion të përgjithshëm (slogan, numrat e kontaktit, grafikët e shërbimit) 6. Realizimi i fushatës "derë më derë" për të përfshirë popullatën dhe bizneset në mënyrë eficiente mbi aktivitetet e riciklimit dhe ndarjes në burim dhe pagesës së tarifës së pastrimit 7. Hartimi dhe shpërndarja e udhëzuesve dhe ilustrimeve për riciklimin dhe kompostimin, për shkollat, bizneset, banorët.	Numri i konsumatorëve të informuar Numri i fushatave ndërgjegjëse të realizuara për sensibilizimin e komunitetit	Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen në burim	2028-2030	
2.2	Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave					
III. QËNDRUESHMËRIA EKONOMIKE DHE FINANCIARE						
3.1	Mbulimi i kostos	Forcimi i kuadrit financiar të menaxhimit të mbetjeve, marrëveshjeve dhe kontratave.	1. Aplikimi çdo vit i metodologjisë së "Llogaritjes së plotë të kostos sipas modelit të DLDP " kur shpenzimet kapitale vlerësohen dhe llogaritet përgjatë gjithë	Niveli i mbulimit të kostos nga tarifat e pastrimit	Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, zyra e financës dhe e taksave dhe tarifave vendore	2027-2031

		Llogaritja vjetore e koston sipas modelit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit. Rifreskimi i databazës së klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës	jetës së dobishme të makinave dhe kontenierëve 2. Rritje progresive e buxhetit vjetor operacional-mirëmbajtjes drejt mbulimit total të kostove operacionale dhe koston kapitale 3. Kompesime financiare për konsumatorët me pamundësi për të paguar (me asistencë sociale apo me të ardhurave të ulëta) dhe jo për grumbullim inefficent të tarifave 4. Hartimi i projekteve konkrete dhe të kërkohet mbështetje financiare për investimet e mëdha nga fondet e qeverisë, donatorë, hua nga institucione financiare apo banka;			
3.2	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	Hartimi i një strategjie për rritjen e nivelit të të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative Konsolidimi i infrastrukturës për mbledhjen e plotë të tarifës deri në fund të 5 vjeçarit nga të gjitha kategoritë e konsumatorëve Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pastrimit që do të mbulohen nga tarifa Aplikimi i fushatave ndërgjegjësuese në lidhje me pagesën e tarifës së pastrimit dhe rritjet progresive në sajë të përmirësimit dhe shtimit të shërbimeve për mbetjet	1. Zbatimi i kuadrit ligjor për hartimin e nivelit të tarifave për të gjitha kategoritë e konsumatorëve 2. Rifreskimi i bazës së të dhënave të konsumatorëve, duke synuar rritjen e numrit të tarifë paguesve drejt mbulimit total 3. Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit për të gjitha kategoritë e konsumatorëve, bazuar në databazën e rifreskuar të klientëve dhe paketës fiskale të vitit aktual 4. Planifikimi dhe aplikimi i penaliteve të qarta efektive, dhe procedurave detyruese për mos pagimin e tarifave të mbetjeve 5. Planifikimi i zbritjes të nivelit të tarifave dhe heqja e tyre për konsumatorët e përfshirë në programet pilot të minimizimit të mbetjeve 6. Rishikimi dhe përmirësimi i tarifimit të bizneseve, në përputhje të plotë me parimin "ndotësi paguan" 7. Kryerja e studimeve periodike (vjetore) mbi "Dëshirën për të paguar" dhe "Mundësinë për të paguar" nga komuniteti 8. Rishikimi i strategjisë së mbulimit të kostove dhe nivelit të tarifave, bazuar në analizën e zhvilluar në plan dhe marrja në konsideratë e performancës së grumbullimit, studimin e dëshirës për të paguar, kostove dhe objektivave si dhe	Niveli i realizimit të tarifave kundrejt planifikimit Niveli i mbulimit të koston së shërbimit nga realizimi i tarifave	Bashkia Vau Dejës (Policia Bashkiake, Përgj. Shërbimesh, publike), Këshilli Bashkiak	2027-2031

3.3	Transparenca në sistemin e faturimit	Hartimi dhe miratimi i një sistemi të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit Hartimi i një strategjie gjithëpërfshirëse për informimin e komunitetit	1. Krijimin e një sistemi procedurash për mbledhjen e tarifës 2. Bërjen transparente të tarifave për çdo grup që përfiton shërbimin në mënyrë të personalizuar 3. Përditësimi dhe përmirësimi i mekanizimit që mundëson faturimin e të gjithë klientëve që marrin shërbimin e grumbullimit dhe të transportit të mbetjeve 4. Zhvillimin e fushatave të ndërgjegjësimit dhe edukimit të komunitetit në lidhje me nivelin e tarifave të pastrimit dhe detyrimin e tyre për pagesën e tyre	Aplikimi i një sistemi faturimi transparent për komunitetin % e komunitetit që është i informuar në lidhje me sistemin e faturimit të tarifës së pastrimit	Bashkia Vau Dejës, sektori i shërbimeve publike, zyra e financave dhe taksave & tarifave vendore	2026-2028
IV. QËNDRUESHMËRIA INSTITUCIONALE						
4.1	Transparenca në aspektet institucionale	Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator lokal për menaxhimin e integruar të mbetjeve urbane: • Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve • Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbetjeve • Përmirësimi i sistemit të klientëve dhe rifreskimi databases Monitorimi i rregullt i shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga bashkia Ngritja e kapaciteteve të stafit lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeve	1. Miratimi i Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve Ngurta Bashkiake 2. Përditësimi i Rregullores Lokale të Menaxhimit të Mbetjeve në kushtet e ndarjes së re administrative 3. Hartimi i një plani për monitorimin e rregullt të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga sektori i shërbimeve publike në bashki 4. Hartimi i formateve ditore dhe mujore për monitorimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve 5. Hartimi i një plani për zhvillimin e trajnimeve periodike për stafin lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeve	Numri i dokumentave ligjorë të miratuar për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve Frekuenca e fushatave të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve Numri i formateve të monitorimit të hartuar nga bashkia Numri i raportimeve javore dhe mujore për nivelin e ofrimit të shërbimit	Bashkia Vau Dejës, (Përgjegjësi i Shërbimeve, Dep. Juridik, Drejtoria e menaxhimit financiar) Këshilli i Bashkiak	2027-2028

ANEKS I: PLAN I DETAJUAR PËR PROGRAMIN E NDËRGJEGJËSIMIT NË LIDHJE ME PROCESIN E MANAXHIMIT TË MBETJEVE DHE SKEMAVE TË MINIMIZIMIT TË TYRE

Objektivat e projektit dhe të programit të ndërgjegjësimit

Ky program, do t'iu vijë në ndihmë jo vetëm komunitetit, i cili do të njihet me skemat e reja dhe iniciativat pilot të kompostimit, por edhe nxënësve të shkollave, të cilët do të marrin iniciativën për të zhvilluar procesin e riciklimit, në nivel komuniteti apo në ambjentet e shkollave.

Objektivat e fushatës ndërgjegjëse dhe informuese do të konsistojë si më poshtë:

1. Ndërgjegjësimin dhe informimin e qytetarëve në të gjithë zonën e parashikuar në lidhje me skemat e reja të manaxhimit të mbetjeve, si do të kryhen, si dhe angazhimin e tyre konkret në aplikimin e tyre;
2. Ndërgjegjësimin dhe rritja e numrit të qytetarëve që paguajnë tarifën për shërbimet e mbetjeve;
3. Mbështetje në aplikimin e skemave nxitëse për tarifa më të ulta të mbetjeve në sajë të angazhimit të komunitetit në aplikimin e skemave të riciklimit, duke përmirësuar në këtë mënyrë edhe shërbimin dhe cilësinë e mjedisit;
4. Rritja e numrit të qytetarëve dhe nr. nxënësve të shkollave të informuar në lidhje me procesin e kompostimit, dhe njëkohësisht që janë gati të ndërmarrin iniciativën për riciklimit e mbetjeve;
5. Ndërgjegjësimin dhe informimin e qytetarëve në të gjithë zonën e parashikuar në lidhje me procesin se si do të kryhet riciklimi, si dhe angazhimi i tyre konkret në aplikimin e skemave të riciklimit;
6. Prezantimin e skemave të ndryshme të kompostimit për kategori të ndryshme të qytetarëve dhe aktorëve që do të përfshihen në këtë iniciativë;
7. Promovimi i mbrojtjes së mjedisit urban dhe rural.

Fushata ndërgjegjëse dhe komunikuese do të jetë pjesë e programit të njësive vendore dhe do të jenë ato, të cilat do të zbatojnë këtë program në territorin e njësive të tyre. Konkretisht me anë të këtij programi stafet lokale të njësive do të synojnë që periodikisht (ashtu siç është përcaktuar edhe në hapat më poshtë) gjatë gjithë vitit, të zhvillojë fushata intensive ndërgjegjësimi dhe informimi për komunitetin dhe specifikisht për nxënësit e shkollave. Njësitë vendore duhet të sigurojnë burimet e nevojshme financiare dhe njerëzore për të realizuar periodikisht gjatë vitit këtë program.

Në lidhje me burimet financiare njësitë vendore duhet të parashikojnë si fillim në buxhetet e tyre një zë të veçantë për programin e ndërgjegjësimit dhe informimit, ku duhet të merret në konsideratë elementet si më poshtë:

1. Përgatitja e materialeve informuese, si kalendari periodik i fushateve ndërgjegjëse, si broshura, postera apo stenda për në ambjentet e njësive vendore dhe shkollave
2. Përgatitja e spotit publicitar informues për fushatat intensive periodike gjatë vitit kalendarik
3. Hedhja e informacioneve informuese në faqen e internetit të njësive lokale dhe shpërndarja e informacionit në rrjete sociale
4. Përfshirja e ekspertëve/ trajnuesve të jashtëm që do të kryejnë sesionet e trajnimit në shkolla dhe në komunitet
5. Përgatitja dhe printimi i materialeve trajnuese për shkollat dhe komunitetin

Si fillim përfaqësuesit e njësive vendore do të jenë pjesë e workshopeve që do të zhvillohen në kuadër të projektit, ku do të njihen fillimisht me skemën e re të manaxhimit të mbetjeve dhe skema specifike e riciklimit të mbetjeve në komunitet, mundësitë që ka zona për të zhvilluar këto skemë, grupet e interesit që realisht kanë mundësi dhe interes, përfitimet ekonomike të tregut nga aplikimi i skemës, vendosja e sistemit të tarifave për të përfutur shërbime më të mira mjedisore si dhe paraqitja e një plani informues dhe ndërgjegjëses për komunitetin.

Programi i fushatës ndërgjegjëse dhe informuese për manaxhimin e mbetjeve

Rritja e njohurive të komunitetit dhe nxënësve në lidhje me skemat ndërvendore të manaxhimit të mbetjeve

HAPI 1- VEPRIMTARITË PARAPRAKE TË NDËRGJEGJËSIMIT

Njësia vendore duhet të promovojnë në komunitet apo në zonat pilot, ide dhe mënyra të reja për manaxhimin e mbetjeve, si prezantimi i skemave të reja për grumbullimin e mbetjeve (në burim), ndarjen e mbetjeve, ripërdorimi i mbetjeve, metodat alternative të dorëzimit të mbetjeve, etj., duke ndërmarrë fushata ndërgjegjësimi për publikun e gjerë, të fokusuara për disa konsumatorë apo në një zonë pilot.

Synimi për këtë fazë është t'i informojë njerëzit se është marrë një vendim për aplikimin e një skeme të re; apo se ekziston një mënyrë tjetër më e preferueshme për manaxhimin e mbetjeve në krahasim me mënyrën tradicionale; dhe se ekzistojnë arsye të mira për të ndërmarrë një ndryshim në praktikatat aktuale të manaxhimit të mbetjeve. Shpërndarja e këtij informacioni në publik duhet të vijë jo vetëm si një vendim i marrë në nivel bashkie, por edhe në formën e një kërkesë (me anë të një pyetësi, i cili do të vlerësojë nevojat e komunitetit dhe mendimi që ka komuniteti për aplikimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve).

Nisur nga ky fakt, njësitet vendore mund të fillojnë fushatën e ndërgjegjësimi me anë të **një pyetësi**, i cili mund të përsëritet periodikisht (**1-2 herë në vit**), për të vlerësuar si fillim opinionin e tyre në lidhje me gjendjen ekzistuese të manaxhimit të mbetjeve dhe prezantimit të metodave të reja të manaxhimit të mbetjeve, si ndarja në burim, riciklimi, kompostimi i mbetjeve. Në këtë pyetësor do të parashikohet edhe një pjesë në **lidhje me opinionin/sjelljen e banorëve kundrejt tarifës së mbetjeve**, a janë ata të informuar në lidhje me shërbimet të cilat ata paguajnë, mendimi i tyre në lidhje me propozimin e tarifave të reja për mbetjet etj.

Metodat më të preferuara të ndërgjegjësimi publik, të cilat mund të përdoren nga njësitet vendore si fazë fillestare e ndërgjegjësimi të komunitetit për manaxhimin e mbetjeve është **metoda derë më derë** duke përfshirë vullnetarë apo studentë të interesuar të bëhen pjesë e fushatave aktive.

HAPI 2- RITJA E INTERESIT

Një një fazë të dytë, komuniteti që tashmë është informuar dhe ndërgjegjësuar për çështjet e manaxhimit të mbetjeve, si dhe për idetë apo programet e reja, do të kërkojë informacione të tjera shtesë, ose do të jetë në pritje për të kërkuar informacione shtesë, përderisa njësia do të vendosë që të zbatojë këto skema të manaxhimit të mbetjeve në territorin që ata administrojnë.

Qëllimi është që t'i bëjnë ata më shumë me dije psh. **për praktikatat e kompostimit dhe riciklimit të mbetjeve ose për praktikatat e ndarjes së mbetjeve**. Kryesisht në zonën e përzgjedhur do të zbatohen skemat e kompostimit të mbetjeve në nivel komuniteti dhe shkollash³. Gjatë kësaj faze duhet që njësitet vendore të fillojnë të hartojnë një program të detajuar, i cili duhet të ketë si qëllim jo vetëm informimin e komunitetit në lidhje me iniciativat e reja që janë ndërmarrë për manaxhimin e mbetjeve, por edhe konkretisht ku do të konsistojnë, infrastruktura e nevojshme, cili do të jetë roli i tyre në këto iniciativa, përfitimet konkrete që ata do të kenë, niveli i tarifave dhe metodat nxitëse financiare etj.

Kjo fazë e rritjes së interesit do të propozojë konkretisht hapat që do të ndjekë njësia vendore për të realizuar këtë fushatë ndërgjegjësimi, ku do të parashikohet të organizohen takime, seminare, vizita në terren, në impiantet e mbetjeve apo të riciklimit, etj., me pjesëmarrjen e individëve dhe grupeve të interesit duke përfshirë profesionistë dhe manaxherë të mbetjeve.

³ Në pjesën më poshtë ka informacion të zgjeruar në lidhje me programe konkrete ndërgjegjësimi dhe informimi për kompostimin në nivel komuniteti dhe shkollash.

HAPI 3- VLERËSIMI DHE PËRMIRËSIMI

Në këtë fazë, drejtuesit e programeve, që janë përfaqësuesit e njësive vendore, duhet të jenë në gjendje të vlerësojnë programin dhe rezultatet e tij të për një periudhë **çdo 3 muajore**, për të parë nëse programi **është realizuar sipas parashikimeve, nëse ka rezultuar i suksesshëm, i përshtatshëm dhe financiarisht i përballueshëm për të përmbushur mjaftueshmërisht pritshmëritë dhe objektivat**. Falë vlerësimit mund të **përmirësohen aktivitetet, grafikët ose rrugët e operimit, të merren vendime nëse do të vazhdohet me programin, apo merren vendime për përmirësimin dhe mbështetjen e tij etj**. Nga ana tjetër, autoritetet vendore synojnë të përfshijnë njerëzit më pranë programit, të rrisin pjesëmarrjen dhe kontributin e tyre.

Ky vlerësim mund të zhvillohet në fund të çdo fushate aktive (1 herë në muaj ose 1 herë në 3 muaj), ku njësia vendore përcakton disa forma të kontrollit si më poshtë:

1. **Vlerësim vizual** në zonat, të cilat kanë filluar të zbatojnë skemat e reja të manaxhimit të mbetjeve;
2. **Vlerësim sasior**, në lidhje me sasinë e mbetjeve të cilat janë reduktuar nga rryma e përgjithshme e mbetjeve (pra kanë shkuar për riciklim apo kompostim);
3. **Vlerësim cilësor** i zonave në të cilat janë vendosur infrastruktura të posaçme për trajtimin e mbetjeve, si kosha për riciklim apo për kompostimin e mbetjeve, nëse ato janë funksionale apo jo dhe nëse janë të mirëmbajtura apo jo;
4. **Vlerësim i opinionit të qytetarëve**, kryesisht të atyre të cilët kanë filluar zbatimin e skemave të reja të manaxhimit të mbetjeve me anë të një pyetësoi të shkurtër, i cili duhet të nxjerrë në pah: i) **A është e përshatshme skema për qytetarët;** ii) **A janë ata të ndërgjegjësuar dhe informuar mjaftueshëm për operimin e suksesshëm të skemës;** iii) **Sistemi i aplikuar i tarifave a justifikon mjaftueshëm skemën e re të manaxhimit të mbetjeve etj.**

Gjatë kësaj faze, si autoritetet ashtu edhe konsumatorët do të kërkojnë prova të qëndrueshmërisë nga partneriteti i tyre i deritanishëm, me qëllim që palët të sigurohen se kontributi i gjithësecilit ka vlerë dhe se pala tjetër tregon përkushtimin e duhur. Në këtë fazë rekomandohen intervistat, takimet publike dhe seminarët për të treguar rezultatet dhe për të prezantuar hapat për të ardhmen.

Informimi për Sistemin e ri të tarifave

Njësitë vendore me fillimin e aplikimit të skemave të reja ndërvendore, do të fillojnë të aplikojnë edhe një sistem të ri të tarifave të mbetjeve, për një shërbim i cili do të ofrohet në një territor më të madh, ku në disa raste nuk ekzistonte më parë. Nisur nga ky fakt, njësitë vendore do të duhet të fillojnë një fushatë ndërgjegjësimi për sistemin e ri të tarifave për mbetjet, e cila do të prekë qytetarët në dy nivele: i) ata që e paguanin më parë tashmë tani do të kenë një sistem të ri; ii) ata të cilët nuk kanë patur shërbim do tu duhet së pari të njihen dhe të kuptojnë se si funksionon sistemi, ku ata do të bëhen pjesë. Në fushatën ndërgjegjëse për sistemin e tarifave, e cila do të jetë pjesë e fushatës për promovimin e skemës së re ndërvendore, njësitë vendore duhet të marrin në konsideratë këto parime:

1. Alokimin eficient të burimeve që ka në dispozicion njësia vendore
2. Ofrimi në mënyrë sa më eficiente të shërbimit - krijimi i incentivave për të ofruar shërbimin me kosto sa më të ulët
3. Përdorimi eficient i burimeve natyrore - përmbushja e objektivave mjedisore, si promovimi i skemave të riciklimit dhe kompostimit
4. Mbulimi i kostos – tarifat e vendosura duhet të reflektojnë të gjitha shërbimet që kryhen për shërbimin e manaxhimit të mbetjeve
5. Qëndrueshmëria financiare – tarifat e vendosura duhet të reflektojnë një qëndrueshmëri të sistemit të manaxhimit të mbetjeve

6. Barazi horizontale mes përdoruesve, të cilët duhet të paguajnë të njëjtën shumë për të njëjtin nivel shërbimi të ofruar
7. Zbatimi i parimit “Ndotësi Pagues”
8. Parimi i “Proporcionalitetit” – sasia e tarifës duhet të reflektojë sasinë e shërbimit të ofruar
9. Parimi i “Transparencës” – vendosja e tarifës duhet të jetë e qartë dhe nëse ka incentiva ato duhet të qartësohen për publikun

Procesi i vendosjes së tarifës së mbetjeve duhet të kalojë në 9 hapa kryesorë, të cilat duhet të jenë pjesë e fushatës ndërgjegjëse për tarifat e mbetjeve:

1. **Njohja me konsumatorët** – njësia vendore duhet të identifikojë kategoritë dhe numrin e konsumatorëve që gjenerojnë mbetje në territorin e saj. Ky informacion duhet të paraqitet në broshurat informuese.
2. **Sasia e mbetjeve që gjenerohen në njësinë vendore** – Pasi janë përcaktuar kategoritë dhe numri i konsumatorëve, njësia vendore duhet të përcaktojë edhe sasinë e mbetjeve që gjenerohen në territorin e saj (sipas kategorive) dhe normat e gjenerimit të mbetjeve për kategoritë e konsumatorëve. Ky informacion që duhet të paraqitet në broshurat informuese do t'i japë mundësi konsumatorëve që të kuptojnë realisht sasinë e mbetjeve që gjenerohen në njësinë e tyre dhe sa e rëndësishme është pagesa e tarifës për të siguruar këtë shërbim.
3. **Vlerësimi i opsioneve teknike** – Skema e re ndërvendore do të parashikojë edhe aspekte të reja teknike për mënyrën e ofrimit të shërbimit. Ky informacion, në lidhje me aspektet e reja teknike të shërbimit (nr. i kontenerëve, lloji i tyre për mbetjet miks apo të diferencuara, numri i makina për transport, stabilimentet për depozitimin e mbetjeve etj) duhet t'i vihet në dispozicion komunitetit, që ai të kuptojë realisht teknologjinë e ofrimit të shërbimit të ri.
4. **Vendosja e marrëdhënies institucionale** – Komuniteti duhet të njihet me ndarjen e përgjegjësisë dhe detyrave në skemën e re të ofrimit të shërbimit të mbetjeve. Cila do të jetë përgjegjësia dhe roli i secilit territor administrativ në skemën e re të menaxhimit të mbetjeve? Në këtë mënyrë ai do të kuptojë edhe dinamikën përkatëse në territorin ku ai ndodhet.
5. **Njohja me koston e ofrimit të shërbimit** – Për të vendosur tarifa sa më realiste duhet të përcaktojmë koston e plotë të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve sipas shërbimeve që do të ofrohen: i) për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve; ii) fshirjen dhe larjen e rrugëve; iii) trajtimin e ndërmjetëm të mbetjeve; iv) trajtimin final të mbetjeve; v) kostot operative; vi) kostot kapitale; vii) kostot indirekte etj. Në këtë mënyrë komuniteti e ka më të qartë koston e shërbimeve që ai do të marrë.
6. **Identifikimi i burimit të të ardhurave** – Komuniteti duhet të njihet edhe me burimet financiare të cilat do të sigurojnë ofrimin e shërbimit sipas standardeve.
7. **Përzgjedhja e niveleve të duhura për tarifat dhe llogaritja e tyre** – Pasi njësia vendore ka përcaktuar numrin dhe kategoritë e konsumatorëve, kostot e shërbimit dhe burimet e të ardhura, ajo ka mundësinë që të përcaktojë edhe nivelet e duhura të tarifave për kategoritë e ndryshme të konsumatorëve. Ky informacion është mëse i rëndësishëm për t'u ndarë me konsumatorët, ku ata njihen specifikisht se për cilat shërbime, me një kosto të caktuar, ata do të paguajnë.
8. **Vendim-marrja strategjike** – Në sajë të karakteristikave të njësive vendore merren disa vendime strategjike për vendosjen e nivelit të tarifave për kategoritë e konsumatorëve, ku përcaktohet sa përqind e koston pritët që të mbulohet nga mbledhja e tarifave.
9. **Komunikimi i sistemit të ri të tarifave** – Njësitë vendore mund të përcaktojnë mënyrën më të mirë për informimin e publikut në lidhje me 8 hapat më lart, **të cilat mund të realizohen me anë të punëtorive periodike, stendave në hyrje të njësive vendore apo edhe me broshura informuese, ku japin rezultatet e 8 hapave më lart.**

Kompostimi i mbetjeve

a) Promovimi i kompostimit të mbetjeve në nivel komuniteti

Në njësitë vendore do të aplikohen skema kompostimi, si fillim për të informuar qytetarët në lidhje me këtë iniciativë të re. Për aplikimin e skemave të kompostimit propozohet që njësia vendore të hartojë një program, ku për një periudhë **3-4 muajore**, dy herë në vit (kryesisht në periudhën e pranverës dhe fundin e verës ku koha është më e thatë dhe më lehtë për të filluar këtë proces), çdo **2-3 javë** të realizohet një fushatë ndërgjegjësimi me titull **“Java lokale e ndërgjegjësimit për kompostimin e mbetjeve në zonën e Vau Dejës”**

Në kuadër të kësaj jave, njësitë vendore mund të përgatisin një leaflets (flyer) informues për ta shpërndarë në komunitetin e gjërë, i cili mund të përmbajë informacionin si më poshtë:

- i) Njoftim për punëtori falas për kompostimin për komunitetin në ambjentet e përzgjedhura nga njësitë vendore: çfarë është ai, si mund të kryhet, kushtet e përshtatshme për realizimin e tij, llojet e vermi kompostit që duhet të përdoren. Duke qënë që fushata do të përsëritet për disa javë gjatë një periudhe 4 muajore, këto ëorkshope mund të realizohen në zona me komunitete të ndryshme për të mbuluar sa më shumë territorin me informacion;
- ii) Gjatë zhvillimit të punëtorive mund të zhvillohet një sesion i veçantë në lidhje me aplikimin e instrumentave nxitës financiarë për stimulimin e kompostit të mbetjeve (p.sh. komposti i prodhuar do të blihet nga kompanitë e interesuara ose nga vetë bashkia për përdorimet e saja) etj;
- iii) Njoftim për ofrimin e vermi kompostit në tregun e fermerëve me një çmim të arsyeshëm, gjatë ditës që do të zhvillohet punëtorja. Nëse nuk ka një treg fermerësh mund të improvisohet nga ana e njësisë vendore një aktivitet, në sheshin kryesor të qytetit apo komunës, ku komuniteti mund të blejë vermi kompost të llojeve të ndryshme më një çmim të arsyeshëm. Të ardhurat e gjeneruara nga këto blerje, njësia mund t'i përdorë për të blerë kontenierë kompostimi për shkollat e qytetit që duan të zhvillojnë aktivitet kompostimi, si dhe për sigurimin e bazës së parë materiale për fillimin e kompostimit të mbetjeve organike;
- iv) Sipas periudhës kur do të zhvillohet java e ndërgjegjësimit, në ditët mjedisore si **22 Prill (dita e tokës), 5 Qershor (dita botërore e mjedisit), 24 Nëntor (Dita botërore e mbjelljes së pemëve)** të organizohen punëtoritë e mësipërme, apo tregu në sheshin e qytetit për blerjen e vermi kompostit, ose në leaflet informues mund të njoftohet se një nga shkollat “sot” të organizojë një demonstrim konkret të kompostimit të mbetjeve në oborrin e shkollës;
- v) Gjatë zhvillimit të fushatës ndërgjegjësuere përgjatë 1 jave, njësia vendore me anë të një grupi studentësh vullnetarë mund të realizojë një pyetësor për komunitetin për të vlerësuar njohuritë aktuale dhe gadishmërinë që kanë qytetarët në zhvillimin e kompostimit të mbetjeve organike në nivel komuniteti;
- vi) Në leaflets informues, njësia vendore mund të vendosë një numër telefoni, ku qytetarët mund të telefonojnë për të marrë informacion më të shpejtë në lidhje me kompostimin, procesin si zhvillohet, aktorët që mund të përfshihen etj. Ky mund të quhet si **“Telefoni i mbetjeve” ose “Numri i gjelbërt për mbetjet”**;
- vii) Në ambjentet e njësisë vendore apo edhe në institucionet shtetërore ku do të aplikohen skemat e kompostimit mund të vendoset një kuti e Ankesave/ Sugjerimeve për qytetarët;
- viii) Në stendën kryesore të njësisë vendore në fillim të çdo javë ndërgjegjësimi mund të vendoset informacioni në lidhje me aktivitet që do të zhvillohen gjatë gjithë javës, ku mund të përfshihen edhe hartat, të cilat tregojnë më qartë vendodhjen e aktiviteteve etj.

Përgjegjësitë

Përgjegjësia për zhvillimin e fushatës do të jetë e punonjësive të bashkisë si dhe e grupeve të interesit, të cilët paraprakisht duhet të kenë nënshkruar një marrëveshje me njësitë vendore në lidhje me detyrimet dhe përgjegjësitë e tyre në këtë bashkëpunim.

b) Promovimi i kompostimit të mbetjeve në shkolla

HAPI 1

Të gjitha shkollat, të cilat do të duan të fillojnë të zbatojnë një program për kompostimin e mbetjeve duhet të **hartojnë një program fillestar njoftimi për këtë iniciativë**, i cili duhet të konsistojë në:

- i) Shpërndarjen e idesë për kompostimin e mbetjeve dhe kërkimin për aktorë, të cilët janë të interesuar të jenë pjesë e kësaj iniciative;
- ii) Rekrutimi i një grup të vogël për të zhvilluar idenë dhe themelimin e Komitetit të Drejtimit të procesit për kompostimin e mbetjeve organike;
- iii) Kërkime fillestare në lidhje me procedurën që duhet ndjekur për zhvillimin e procesit të kompostimit në shkollë;
- iv) Përcaktimi qartë i objektivave të projektit.

HAPI 2

Hartimin e një udhëzuesi për nxënësit e shkollave që duan të zhvillojnë kompostimin e mbetjeve organike në ambjentet e tyre. Ky udhëzues mund të bëhet pjesë e lëndëve mësimore, ku **nxënësit 1 herë në javë** mund të kenë dy orë mësimore. Në javët e para (gjatë muajit të parë) do të marrin mësim në lidhje me procesin e kompostimit, si kryhet, cilat janë karakteristikat, kushtet në të cilat do të kryhet etj. Ndërkohë në javët në vazhdim gjatë dy orëve mësimore ata do të zhvillojnë konkretisht kompostimin e mbetjeve organike në oborin e shkollës dhe çdo javë do të kujdesen për kompostin deri sa ai të bëhet gati. **Kurrikulat e lëndës mësimore për kompostimin e mbetjeve mund të përmbajë konceptet më poshtë:**

- i) **Përshkrimi i përfitimeve të aplikimit të këtyre skemave në shkolla:** Aplikimi i skemave të kompostimit në shkolla mund të sjellë një sërë përfitimesh: i) Komposti si një produkt final mund të përmirësojë cilësinë e tokës dhe të bimëve të mbjellta në shkolla apo në parqet e qytetit; ii) Promovimi i mundësive të edukimit për praktikën e zhvillimit të qëndrueshëm; iii) Reduktimin e koston të transportit të mbetjeve në shkolla
- ii) **Përse duhet të kompostojmë dhe përfitimet që kemi nga kompostimi –** Nxënësit kanë nevojë të dinë nëse procesi që ata do të zhvillojnë do të sjellë njohuri të reja për ta, do të sjellë përfitime për shkollën dhe për komunitetin. Në thelb ata duhet të ndërgjegjësohen me konceptin e kompostimit të mbetjeve organike, si një proces i cili do të kontribuojë në manaxhimin e integruar të mbetjeve në njësinë e tyre vendore, dhe si rezultat reduktimin e mbetjeve për trajtim final dhe uljen e koston të transportit, duke sjellë përfitime ekonomike dhe përmirësimin e shërbimit të mbetjeve.
- iii) **Propozimi i një skeme të thjeshtë për kompostimin e mbetjeve në shkollë:** i) Llojet e mbetjeve që do të kompostohen; ii) procesi që duhet të zhvillojnë nxënësit; iii) Fazat gjatë të cilave do të zhvillohet komposti; iv) Çfarë do të ndodhë me kompostin e krijuar, si do të veprojnë nxënësit, ku do ta dërgojnë, kush do të përfitojë etj.

HAPI 3

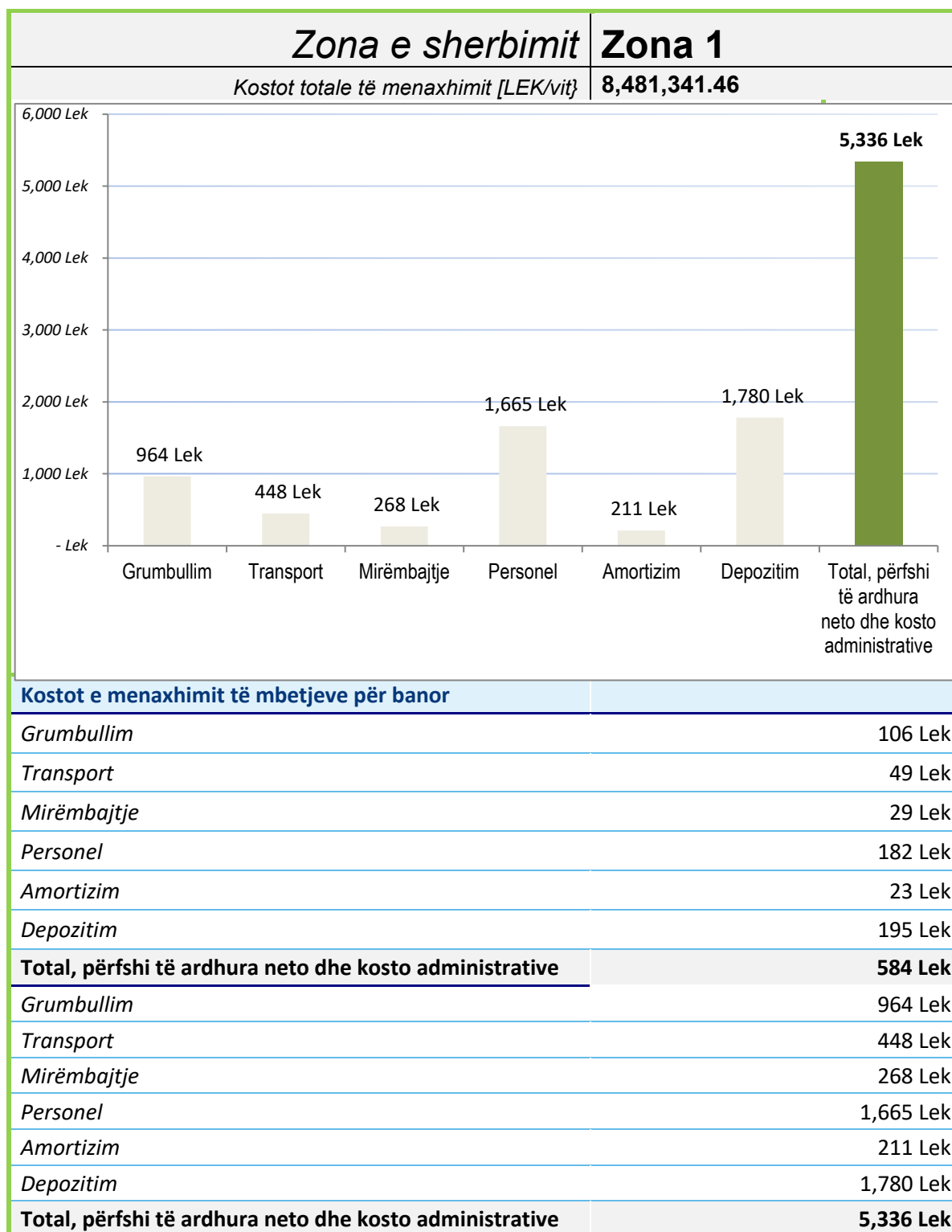
Kjo skemë ka nevojë edhe për hartimin e **një rregullore të brendshme**, ku **përcaktohen qartë rolet e aktorëve që do të përfshihen në skemën e kompostimit të mbetjeve në shkolla**, puna që do të kryejnë studentët etj. Kjo rregullore duhet të shoqërohet edhe me një **manual për rregullat e higjienës dhe shëndetit** që duhet të kenë parasysh drejtuesit e shkollave dhe nxënësit gjatë zbatimit të skemës së kompostimit.

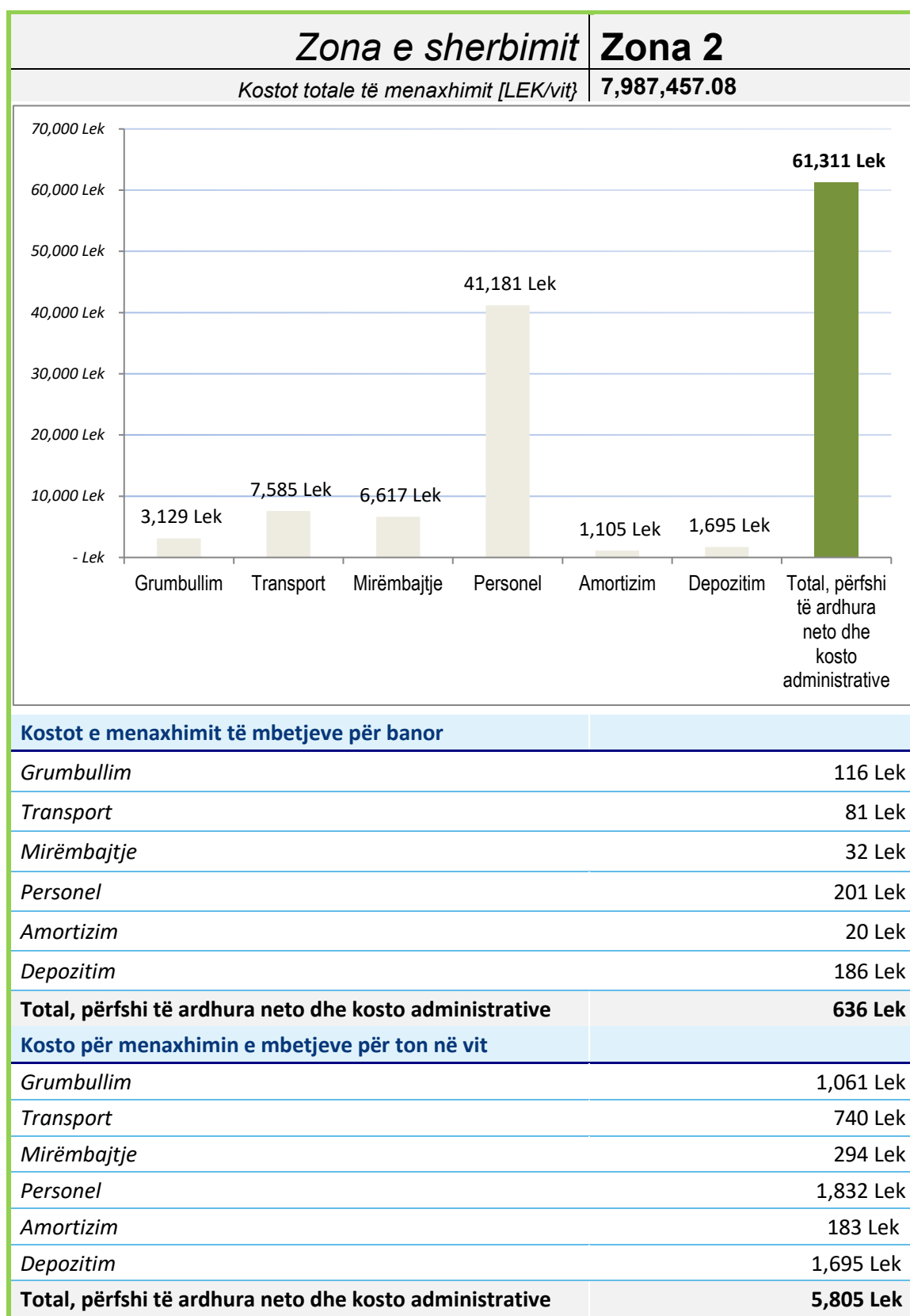
HAPI 4

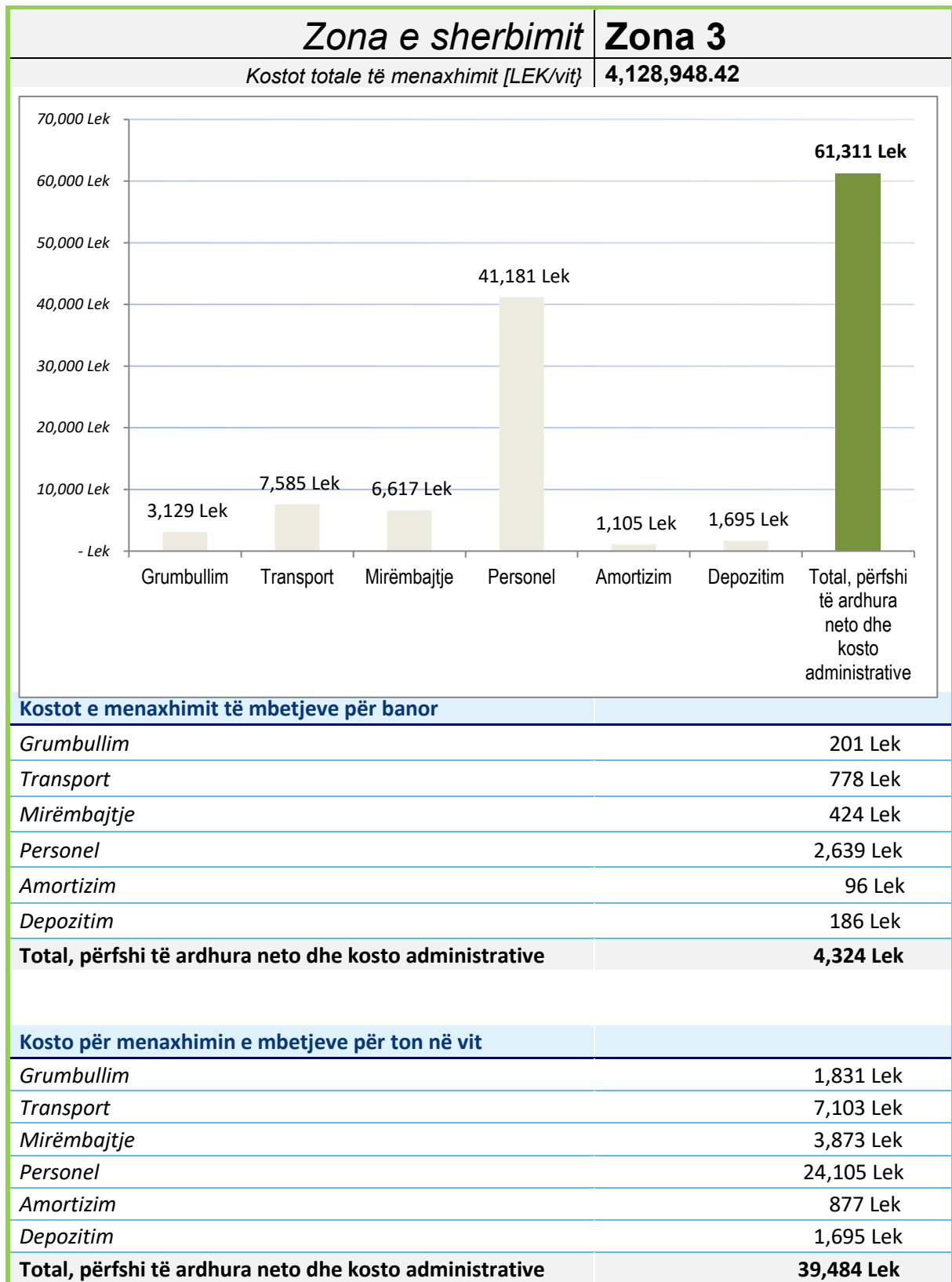
Planifikimi i detajeve të tjera të fushatës ndërgjegjëse në shkollë:

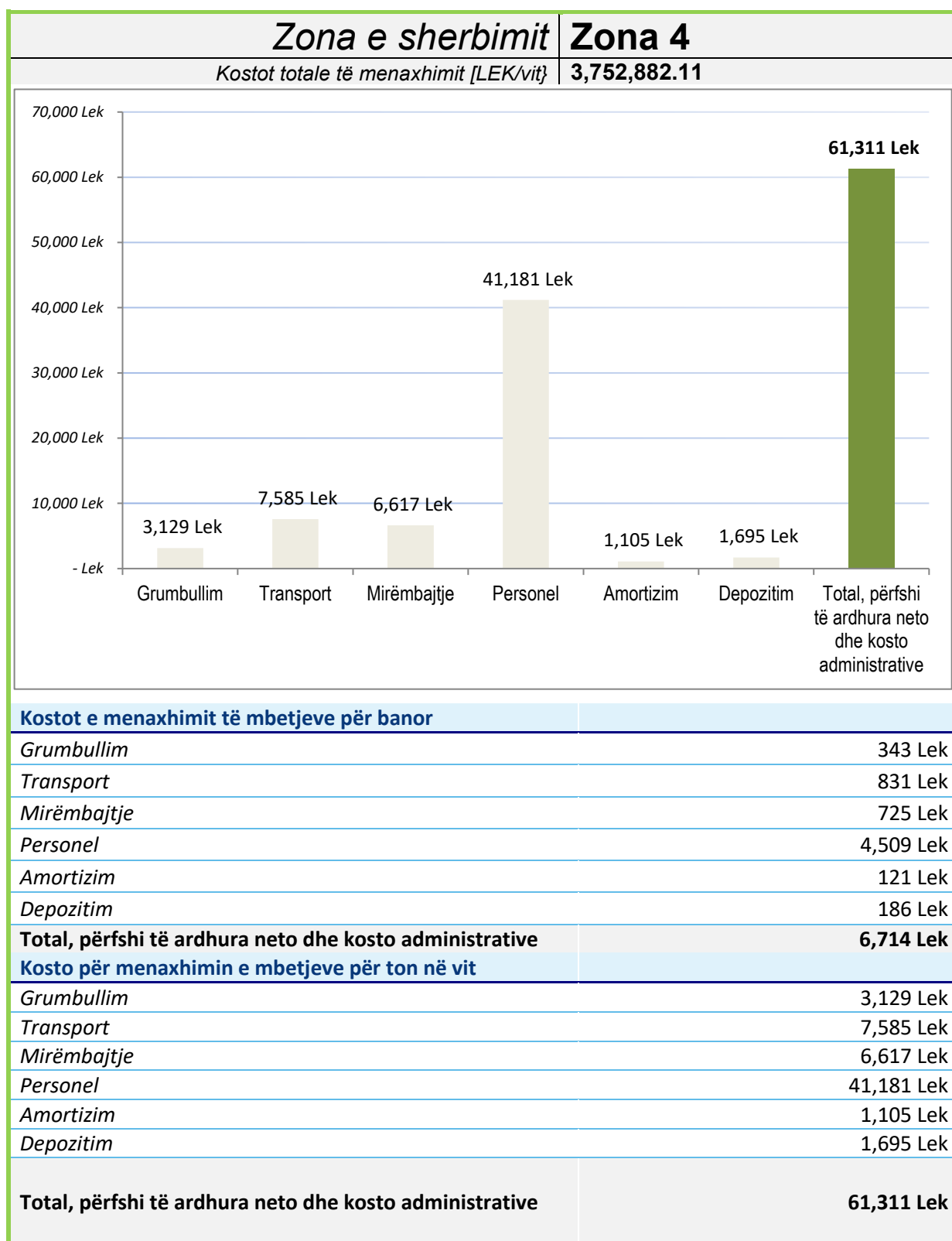
- i) **Në ambjentet e shkollës** mund të vendosen **postera promovues**, të cilët promovojnë fillimin e kësaj iniciative, shpjegojnë procesin e kompostimit që do të zhvillojnë nxënësit në shkollë (nëse në ambjentet e shkollës ka një zonë ushqimi është mirë që ato të vendosen edhe në këto ambiente posterat shpjegues). Punonjësit e zonës së ushqimit duhet të jenë të informuar në lidhje me ndarjen e mbetjeve ushqimore që do të shkojnë për kompostim;
- ii) **Ideimi i konkurseve të vogla**, ku nxënësit që ndajnë ashtu siç duhet mbetjet për kompost vlerësohen nga shkolla/promovohen për të udhëhequr procesin për një afat të caktuar deri në zhvillimin e konkursit tjetër;
- iii) Vetë nxënësit në bashkëpunim me stafin pedagogjik që ndjek procesin e kompostimit mund të ndërtojnë **një stendë, ku të paraqesin çdo javë rezultatet në lidhje me sasinë e mbetjeve** që gjenerojnë dhe sasinë e mbetjeve që kompostojnë;
- iv) Në kontenerët që do të hidhet komposti duhet të vendosen **letra që specifikojnë se çfarë konkretisht do të kompostohet**;
- v) **Hartimi i një plani trajnimi për nxënësit, stafin pedagogjik dhe prindërit**, të cilët janë të interesuar të kontribojnë në këtë proces, i cili mund të shtrihet gjatë gjithë vitit i ndarë në dy pjesë: Gjatë semestrit të parë zhvillimi i seancave të trajnimit për nxënësit 1 herë në 2 javë dhe gjatë semestrit të dytë angazhimi i nxënësve që 1 herë në muaj të zhvillojnë ditë të veçanta në qytet për promovimin e kompostimit;
- vi) **1 herë në muaj mund të zhvillohen vizita në terren nga nxënësit e shkollave pranë fermave** të mëdha, ku ata mund të kërkojnë që fermerët të sjellin një pjesë të lëndës së tyre organike për ta kompostuar në ambjentet e shkollave. Gjithashtu nëse në këto ferma kryhet procesi i kompostimit, nxënësit mund të mësojnë më shumë dhe t'i zbatojnë në stendën e tyre të kompostimit në shkollë.

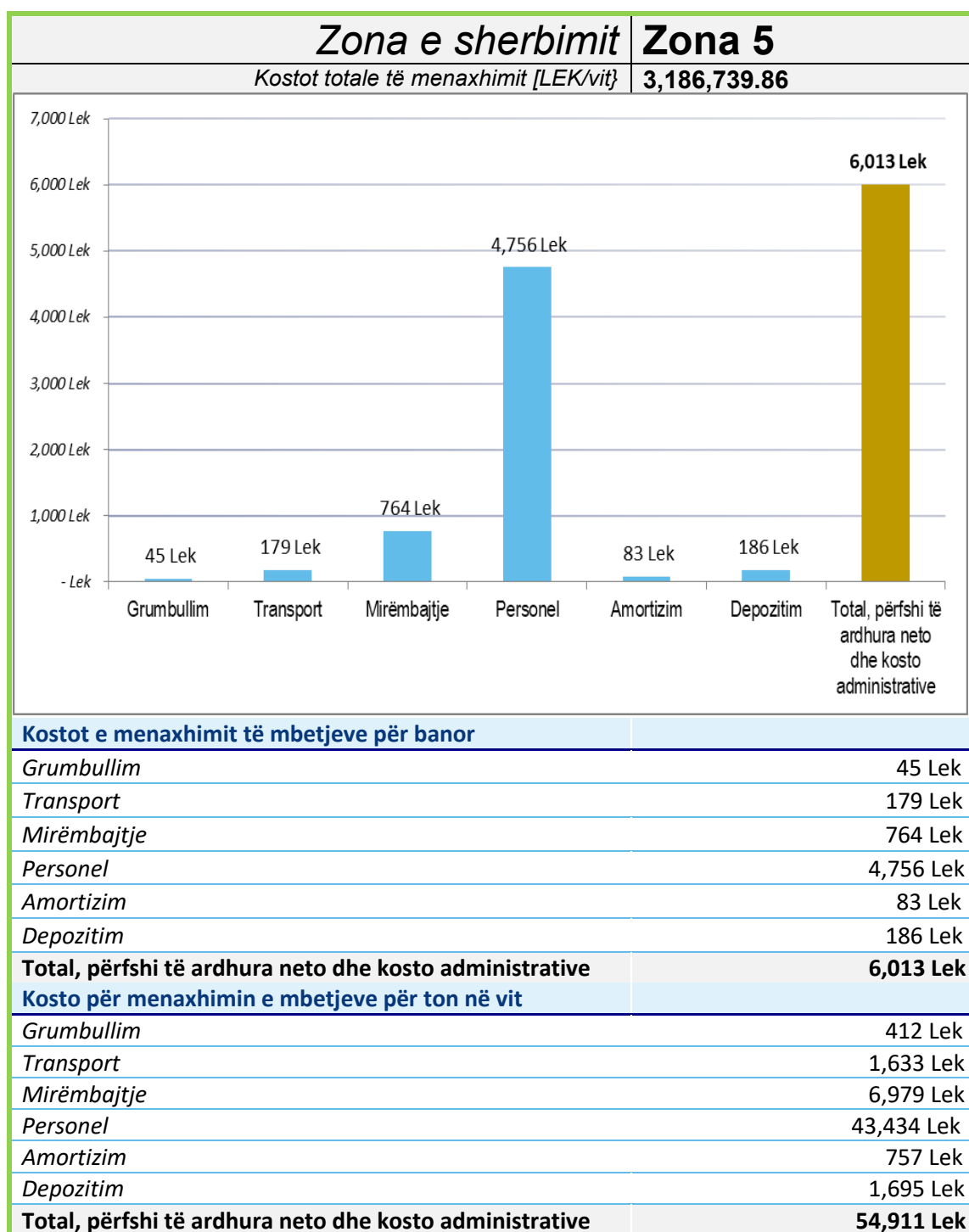
ANEKSI II – KOSTOT NJËSI SIPAS SISTEMIT TË LLOGARITJES SË KOSTOS PËR SKENARIN I & II

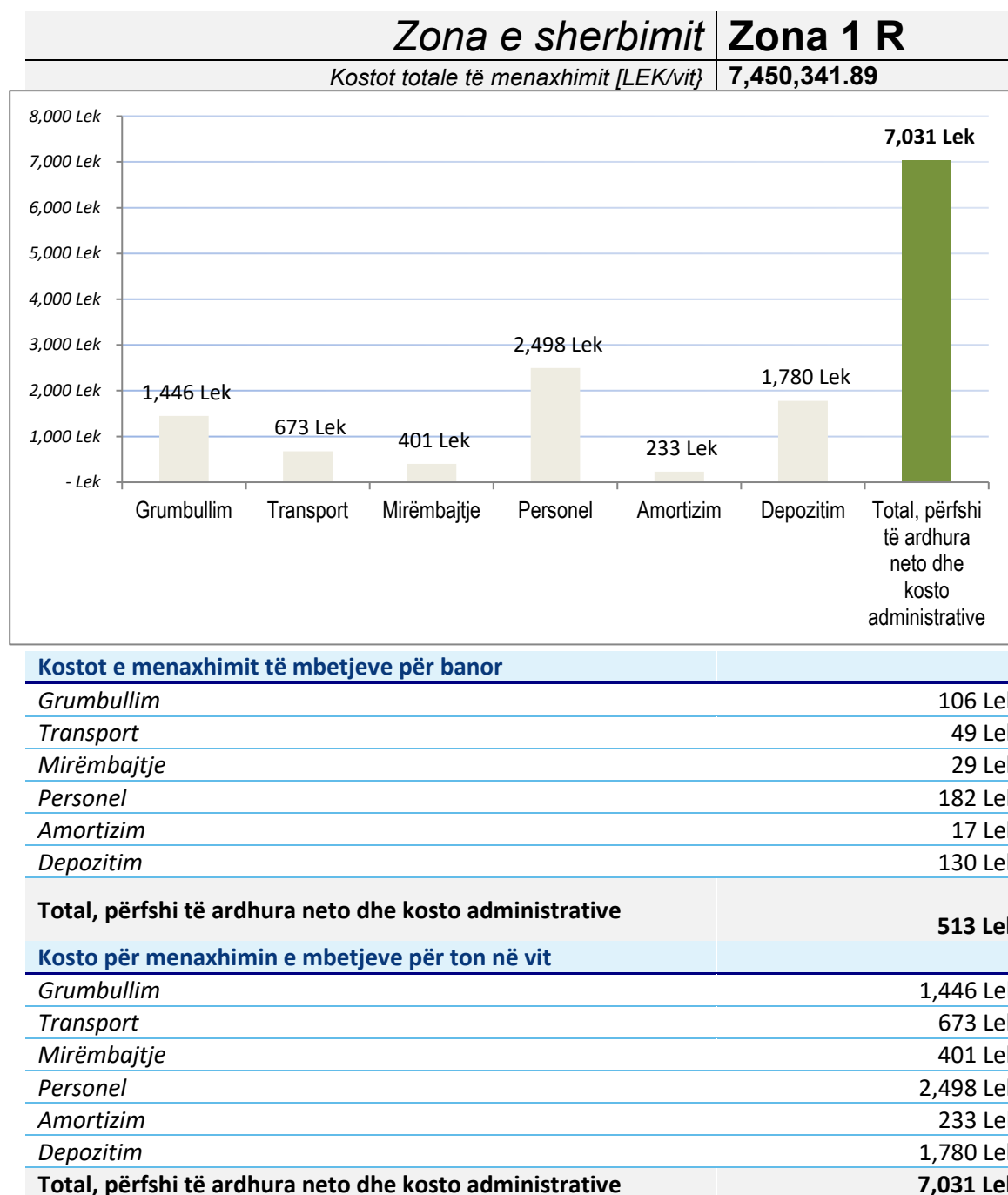

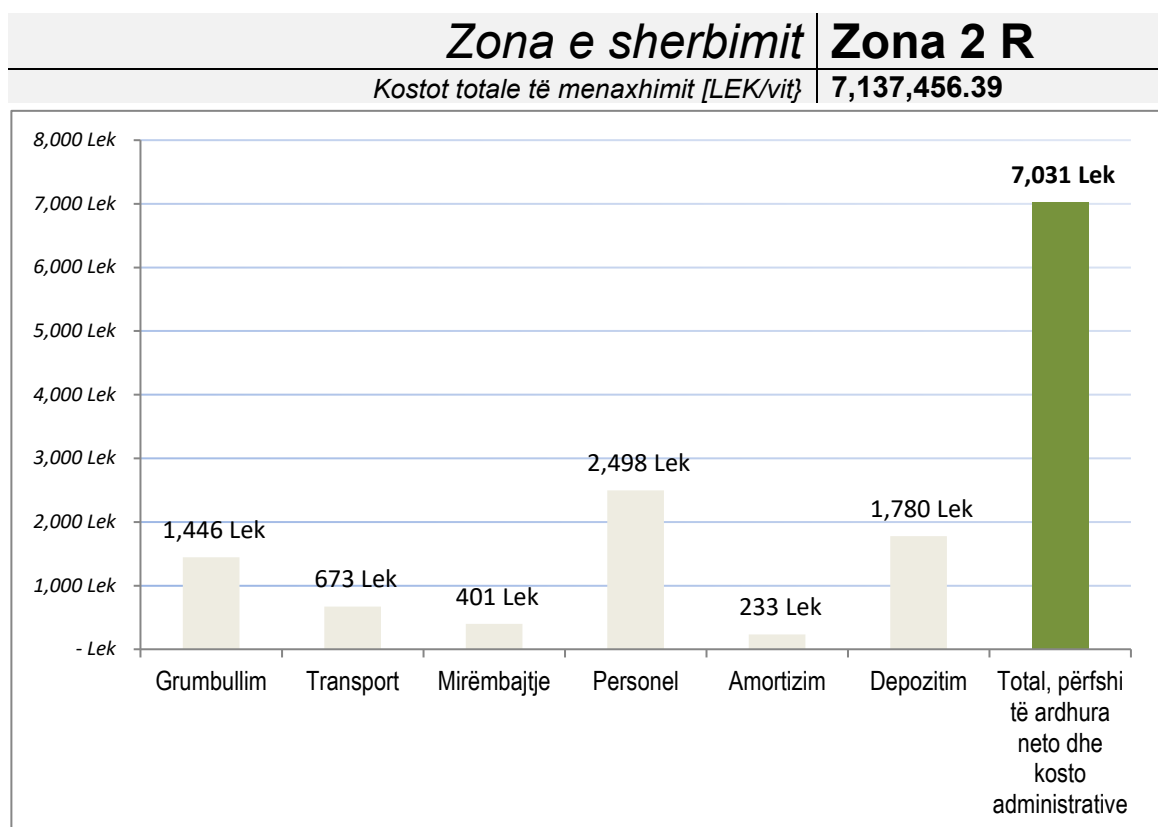

Kostot e menaxhimit të mbetjeve për banor	
Grumbullim	116 Lek
Transport	81 Lek
Mirëmbajtje	32 Lek
Personel	201 Lek
Amortizim	14 Lek
Depozitim	124 Lek
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto administrative	568 Lek
Kosto për menaxhimin e mbetjeve për ton në vit	
Grumbullim	1,591 Lek
Transport	1,110 Lek
Mirëmbajtje	442 Lek
Personel	2,748 Lek
Amortizim	195 Lek
Depozitim	1,695 Lek
Total, përfshi të ardhura neto dhe kosto administrative	7,781 Lek